

ACT A

DER

TWEEDE VOORLOOPIGE SYNODE

VAN

Nederduitsche Gereformeerde Kerken,

GEHOUDEN TE LEEUWARDEN

IN

1890

AMSTERDAM

J. A. WORMSER.

1890.

225

A C T A
DER
TWEEDE VOORLOOPIGE SYNODE

VAN
NEDERDUITSCH GEREFORMEERDE KERKEN,
gehouden te LEEUWARDEN in 1890.

DINSDAG 24 JUNI 1890.

EERSTE ZITTING.

ART. 1.

Namens den Kerkeraad der, ter Voorloopige Synode van Utrecht, hiertoe Opening, aangewezen, Ned. Geref. Kerk van Leeuwarden opent Dr. L. H. WAGENAAR Dinsdag 24 Juni 1890 des voormiddags om tien uur in de Noorderkerk te Leeuwarden de zittingen der Synode met de volgende rede:

Eerwaarde en wel beminde Vaders en Broeders, hooggeachte leden, tot deze voorloopige Synode gedeputeerd, hooggeschatte Adviseurs, die onze uitnodiging opvolgen woudt en met ons vergadert.

Genade en vrede zij U!

Namens de Synodale kerk heb ik de eer U een *hartelijk welkom* toe te roepen in deze onze stad, rijk aan historische herinneringen uit den bloeitijd van het Calvinisme, dat na diepe inzinking weer opluiken mocht.

Friesland toch en Leeuwarden in 't bijzonder heeft geen gering deel gehad in de overwinning, na bange worsteling tijdens het treves op de remonstrantsche factie door onze Calvinistische vaders met Gods genadige hulpe behaald.

Hier in deze stad hebben gearbeid de onvergetelijke WILHELM LÜDWICH, grave van Nassauen en zijn boezemvriend JOHANNES BOGERMAN.

Werdt ge reeds gisterenavond aan deze vaders herinnerd, ook ik kan niet nalaten hen in deze weer te doen treden voor uw zielsoog als om U welkom te heeten, dat gij tot hunnen arbeid zijt ingegaan.

Aanschouwt hen in den geest die twee edele Calvinisten, zóó zeer onderscheiden en toch zóó innig één.

Grave Willem, de kleine onaanzienlijke Duitscher met zijn slepend been en groot ovaal rond hoofd op hooge schouders, maar met een oog, zoo open, zoo eerlijk, zoo rein; een oog, dat kon opzien tot den hemel, tot dat het zich vulde met tranen; een oog, dat onder de saamgetrokken wenkbrauw op het slagveld den vijand doorzag en verslond; een oog, dat nederbliksemen kon den laster en de laagheid der Roordisten; *) maar dat meest liefelijk straalde als van zonneshijn over zijn gereformeerd volk.

Bogerman, een Koninklijke gestalte; een schoon man; al is ook het edele, hooge

*) Handlangers en partijgenooten van den Oldebarneveldsman Karel Roorda, langen tijd lid der Staten Generaal voor Friesland,

voorhoofd reeds vroeg van rimpels doorploegd; een kop, die den Franschen gezant in verrukking bracht en hem als hij zag op den breeden zwart zijden baard, die af-golfde tot de middel deed uitroepen. „la plus belle barbe de l'Europe!"

Beide *helden*; deze — een echte Nassau met een leeuwenhart, zeker twintig malen schier wonderdadig bewaard in het heetst van 't gevecht, waarbij eenmaal zes kogels tegelijk deuken in zijn harnas sloegen en het gevest verbrijzelden van zijn rapier, geniaal krijgskundige van wien Maurits de krijgstactiek leerde; die het zijne toebrecht aan al de victories, waardoor deze tweelingbroeders Nederland hebben bevrijd.

Ook gene — een *krijgsman*; wiens ijzeren hand de slimme dooperschen ter aarde drukte; de overmachtige remonstranten stuk stiet; de spottende vriendenkerk brak.

Beide — Willem en Bogerman — *werkers* met onvermoeiden ijver, met onwankelbare standvastigheid, met verwondering wekkende kracht.

Beide *bidfers*, — de eerste meer in de binnekamer en de veldtent, de andere ook op den kansel en in de kerkvergadering, aangrijpend heerlijk.

Beide gouden harten, verheven karakters, groote mannen !

Beide grievend bejegend doch ten leste oogstende aller achting en waardeering. Heel de Friesche, heel de vaderlandsche kerk bekende bij den dood van Franekers hoog-leeraar „een groote Israël is gevallen!" en heel het Friesche, heel het Nederlandsche volk heeft bij zijn verscheiden Willem Lodewijk als een Vader des Vaders beweend.

Beide echter zijn door het nageslacht verguist.

Een prachtig praalgraf bouwde het dankbare volk Hayte ter eere; doch ik kan u, M. B. niet uitnoodigen het te gaan zien. De schennige hand der patriotten heeft den grafkelder der Nassaus ginder in de groote kerk ontwijd; het grafmonument, waarop terecht in knielende houding het beeld van den grooten Willem Lodewijk sierlijk uit albast was gebeiteld, omgeven van de zinnebeelden van gerechtigheid en standvastigheid — is verbrijzeld en het gebeente der vrijheidshelden geworpen door Leeuwardens straten en — vertrappt in hun slijk.

En wat Bogerman aangaat, een der weinige groote mannen, die dit gewest heeft opgeleverd — het kleinzielig nageslacht heeft zich zijner geschaamd en huivert nog voor „Bozerman, dat hoofd der snooden." *)

Doch, Gode zij lof! er begint weer een geslacht aan te komen, dat zich zijne weideners herinnert en deze Synode van kerken, die met geestdrift de artikelen beamen door Bogerman ontworpen en de kerkenorde volgen, door zijne hand het eerst onder-teekend, roept hopewekend de schoone dagen der vaderen in de herinnering terug.

Wel is de tegenstelling tusschen dat glorieus verleden en het ingezonken heden groot, zeer groot te dezer stede.

In 1648 gaf de kerk van Leeuwarden aan de wijdvermaarde Nationale Synode haar praeses en zond ze drie harer ouderlingen, mannen van kwaliteit, leden van de staten of het hof, en nog een vierde lidmaat als politiek commissaris naar Dord. De edelste geslachten der Harinxma's, der Idserda's, der Donia's en der Aylva's gingen in den ijver voor het calvinisme voor ²⁾

Thans zoekt slechts een groepje „kleyne luyden" de oude paden en al wat groot en edel en rijk en geleerd is in Leeuwarden glimlacht om ons gewurm...

In plaats van onze antieke en massieve Jacobijner Kerk, die met het gebeente der Nassaus ook het geestelijk kroost van Bogerman uitwierp, hebben we slechts deze lichte, moderne tente en het is nog een wonder, dat we haar hebben.

Weest hier echter welkom geheeten, geliefde broeders, van goeder harte.

Zij het u hier, als het Davids getrouwen was te Hebron.

Gij herinnert u, hoe na Sauls dood slechts eene kleine minderheid des volks Gods

*) Woordspeling van Vondel op Bogerman, het hoofd der Synode (van Dord.) ²⁾ Gecommitteerden ter Synode uit de Staten Generaal waren voor Friesland Ernest van Aylva, Grietman in Oostdongeradeel en Ernest van Harinxma, eerste Raadsheer van den Hove. Deputaten van wege de Friesche kerken waren Ds. Joh. Bogerman, Florentius Johannis en Ph. Daniels Eelshemius, pr. van L. Sneek en Harlingen, Mei-wardus ab Idserda, Kempo van Harinxma van Donia raadsheer en Joh. v. d. Sande, cler beide rechten doctor, *de laatste drie allen ouderlingen der kerk van Leeuwarden.*

gezalfd den knecht David huldigde en de groote meerderheid der Israëlieten den schaapherder uit Bethlehem alleen liet staan en zich haastte om prins Isboseth, Sauls wettigen zoon en opvolger hulde te biën. Dit laatste scheen veel voor te hebben. Immers men bleef op de historische lijn.

Men wachtte zich voor een *scheuren* van het lichaam der kerk; want *scheurmaker* was toch — wie kon het loochenen — die David te Hebron! Daar kon nooit Gods zegen op rusten!

Bij hen echter was „gansch Israël“; bij hen ook de tent der samenkomst, bij hen waren Abner en de bloem der grooten. David had echter, en dit was zijne kracht, Gods Woord.

Naar *menschelijk* recht stond zijne zaak niet sterk; naar *Goddelijk* recht echter was bij David te Hebron de wettige theocratie, en daarentegen bij Isboseth een eigen willig regiment, een schijntheocratie, die niet op God, maar op menschen steunde en daarom moest vergaan.

„En er was,” zoo lezen we 2 Sam. 3: 4 — *er was een lange hrijg tusschen het huis van Saul en tusschen het huis van David. Doch David ging en werd sterker, maar die van het huis van Saul gingen en toerden zwakker.*”

Hoe treffend juist, G. B. 1 wordt hier geteekend de verhouding onzer kerkeraden tegenover de „Synodale“ tegen-kerkeraden, en onze strijd met die „van hunnen huize“ zich blijven bekennen.

David was gezalfd tot koning over Israël. Over al de twaalf stammen. Slechts één der twaalven erkende zijn ambt. Hij scheen een afgescheiden, een scheur-rijkje te vestigen. Doch David en de zijnen verstonden dat dit slechts een overgangstoestand was. Over het volk des Heeren als zoodanig, over al het besnedene had de Heere hem gezalfd en daarom erkende David geen toevallige feitelijke grenzen voor zijn bewind, maar eischte hij heel Israël op om onder zijn scepter te buigen.

Men mocht hem verwerpen, hem fel bekampen, hem grievend bespotten, hij hield zijn standpunt vol. Hij zond heen en zegende de mannen van Jabes en liet hun aanzeggen dat hij door Juda gezalfd was tot koning. Hij wachtte de erkenning van al, wat tot Israël behoorde, af.

Voor al daardoor was er zoo lange krijg tusschen „het huis van Saul“, dat waren de partijgenooten van Isboseth, en „het huis van David“, d. w. z. Israël, voor zoover het bereids tot gehoorzaamheid aan God en Zijnen gezalfdde gekomen was.

Hoe fel in den aanvang deze strijd, hoe groot de eerste verbittering was, blijkt uit het bloedig spel der jongelingen bij den vijver te Gibeon, waar de twaalf tallen kamp-vechters in zóó blinde woede op elkaar inrenden, dat niemand dacht aan verweer, maar ze allen elkander de kling joegen door het broederhart en te zamen vielen. Eerlang echter zonk de toorn weg en begon de genegenheid der „kloeke mannen, die den Heere vreesden“ te trekken naar de zijde van Hebron. Isboseths regeering bleek zwak; Abners arm verraderlijk te wezen. David daarentegen regeerde naar Gods Woord, oefende billijkheid en recht. Hij doodde den koningsmoordenaar, hij eerde Michal, Sauls dochter, hij vernederde den Filistijn, Israëls vijand. In kalme kracht was zijne regeering schoon! Toen verliep Isboseths ongoddelijk bewind.

Benjaminiten en Gadieten „scheidten af tot David,“ Efraëmiten en Rubenieten vielen hem toe; eerst druppelde het; toen stroomde het uit alle stammen naar Hebron, en eindelijk zond David henen en vergaderde het gansche volk. Broeders, die met onzen Koning David wederom te Hebron toeft, hebt goeden moed! Alleen houdt vast aan de organische, kerke Gods, aan het geheel der gedoopten. Gij zijt gesteld als opzieners, niet over gemeenten, die gij maakt, maar over de historische kerke Christi in deze landen. Aanvaardt uwerzijds de scheuring nooit als wettig en geoorloofd. Houdt de kerken der vaderen vast.

Niet in overspanning. In kalmte. Wacht op den Heere. Hij zal gansch Israël weder-brengen onder Davids scepter. Hoopt en beidt!

En ondertusschen — toont, dat in uwe kringen Gods Woord regeert, regeert over alles. Zij het ook op deze onze Synode waarlijk een openbaar worden der Christonomie,

Geen Asahels overmoed; geen Joabs slinksheid; geen zwakheid ook in het bestraffen van wat niet recht is voor God. Het heilig doel heilige de keuze der middelen. „In alles waar!“ Op den grondsteen van dit kerkgebouw staat gebeiteld: „Sion zal door recht verlost worden.“ Zoo zij het!

Metinnigen weemoed missen wij in deze vergadering onzen onvergetelijken broeder Dr. Mr. W. v. d. Bergh. Och, blijve de aangrijpende toon zijner boetprediking aangeslagen in ons midden.

Ook moeten wij ontbeeren de tegenwoordigheid van Jhr. Mr. A. F. De Savornin Lohman, die voor de uitnoodiging als adviseerend lid moest bedanken, omdat hij, die zoo trouw voor het recht der kerk heeft gepleit, door de wereld overstelpt werd met smaad. God heeft hem echter opgeheven om te zitten in den stoel der eere en macht.

Blijke het, geliefde broeders, dat wie misse, de Geest des Heeren, uitgegoten op den Pinksterdag, in het midden dezer vergadering is. Beware Hij voor tweedracht en heerschzucht, leide Zijn voorlichting in alle waarheid allen te zamen in en schenke ook Zijne genade een ernstige, ootmoedige, bedachtzame en teeder godvruchtige stemming des harten.

Doe Hij Christus Hoofd zijn in ons midden, dan zal er stichting zijn der kerke tot eere des Vaders.

Nu dan, — in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, uit wien, door wien en tot wien alle dingen zijn, en wien zij de heerlijkheid, en nu, en tot in alle eeuwigheid, Amen.

Na dit ernstig en hartelijk woord, gaat de tijdelijke Voorzitter voor in den gebede.

ART. 2. Commissie tot Tot

onderzoek der Credentiebrieven benoemt de tijdelijke Voorzitter der Credentie-^{®s'} &• HOEKSTRA en Ds. G. VLUG. brieven.

ART. 3.

Toelating van In afwachting van het rapport over de Credentiebrieven stelt DR. hoorders. WAGEN AAR de vraag aan de orde, of — en, zoo ja, met welke begrenzing — toehoorders zullen toegelaten worden. Vooraf is reeds door den tijdelij ken Voorzitter zonder tegenspraak voorgesteld, dat allen zouden toegang hebben, die in eenige Ned. Geref. Kerk ten Avondmaal waren toegelaten. Na eenige discussie wordt besloten, bovendien toegang te vergunnen aan Kerkeeraadsleden van de Christel. Geref. Kerk, aan de andere ten Avondmaal toegelaten leden der Christel. Geref. Kerk op vertoon van een bewijs dienaangaande van den Christel. Geref. Kerkeeraad van Leeuwarden, aan leden van andere Gereformeerde groepen en aan der Reformatie welgezinde leden van Kerken, die nog onder de organisatie van 1816/52 gebonden liggen.

ART. 4.

Rapport Namens de Commissie tot onderzoek der Geloofsbrieven rapporteert over de Creden-^{jj>} g. VLUG. Van veertien Classes, vertegenwoordigd door acht en twintig afgevaardigden, zijn de Credentiebrieven in orde bevonden.

Niet-toelating De uit de Classis Leiden en uit de Classes 's Gravenhage—Gouda aan- om hetontbre-^{wez}iope Broeders kunnen nog niet als afgevaardigden worden toegelaten: kenderCreden-ⁿⁱ .? , . , - , n J x- -u • tiebrieven. dewrjl uit deze Classes nog geen Credentiebrieven aanwezig zijn.

Dit oordeel lokt eenige discussie uit, waarin nadruk gelegd wordt op Beteekenis het hooge gewicht der Credentiebrieven. Hier is geen vergadering van ^{van}brieven/ eenige ambtsdragers; maar van vertegenwoordigers der *kerken*, deze Credentiebrieven toonen dus, dat hier dienende vertegenwoordigers van — en niet willekeurig opgeworpen heerschers over — de Kerken tesamen zijn.

De vóór de opening der zitting ter teekening gelegde presentielijst ^{resen ie 1J6 *} wordt met het rapport der commissie in overeenstemming bevonden. De geloofsbrieven worden bij de ingekomen stukken gedeponneerd als derde Serie No. 1—16.

ART. 5.

Blijkens de Credentiebrieven zijn door de Classes de volgende Broede- afgevaardigden. ren ter synode met keurstemmen afgevaardigd:

Boor de Classes ARNHEM—NIJMEGEN—ZUTPHEN—TIEL—ZALTBOMMEL :

P. C. KOSTER, Predikant te Velp, en C. THOMASSEN, Ouderling te Velp.

Secundi: J. C. VAN SCHELVEN, Predikant te Dieren, en J. VAN GINKEL Ouderling te Nijmegen.

Boor de Classis HARDERWIJK:

A. MIDDELKOOP, Predikant te Nijkerk, en G. J. KNOTTENBELT, ouderling te Barneveld.

Secundi: W. MULDER, Predikant te Harderwijk, en Gr. VAN ZWALUWENBURG, ouderling te Oldebroek.

Boor de Classes : GOUDA—'S- GRAVENHAGE :

W. F. A. WINCKEL, Predikant te Oudewater, en MR. L. W. C. KEU-CHENIUS, Ouderling te 's-Gravenhage.

Secundi.- J. C. SIKKEL, Predikant te 's Gravenhage, en P. GOUDAPPEL, Ouderling te Delft.

Boor de Classis LEIDEN:

G. VLUG, Predikant te Leiderdorp, en C. BOON, Ouderling te Bodegraven.

Secundi: C. L. F. VAN SCHELVEN, Predikant te Oude Wetering, en G-VAN DOMMELEN, Ouderling te Leiderdorp.

Boor de Classes ROTTERDAM—DORDRECHT—BRIELLE :

H. H. VEDER, Predikant te Schiedam, en W. A. VROLIJK SR., Ouderling te Rotterdam.

Secundi: A. VAN VEELO, Predikant te Rotterdam, en A. ZONNEVELD, Ouderling te Maassluis.

Boor de Classes AMSTERDAM—HOORN—E DAM:

DR. A. KUYPER, Emer. Predikant te Amsterdam, en W. C. BREEN, Ouderling te Amsterdam.

Secundi: B. VAN SCHELVEN, Predikant te Amsterdam, en C. INGWERSEN, Ouderling te Amsterdam.

Boor de Classes HAARLEM—ALKMAAR :

J. LANGHOUT, Predikant te Haarlem, en P. VERMEULEN, Ouderling te Velsen.

Secundi: W. DEN HENGST, Predikant te den Helder, en J. BOEIJENGA, Ouderling te Noord-Scharwoude.

- Boor de Classes* : MIDDELBURG—ZIERIKZEE—GOES—IJZENDIJK :
 P. J. W. KLAARHAMER, Predikant te Middelburg, en A. DINGEMANSE, Ouderling te Middelburg.
 Secundi: J. H. M. G. WOLF, Predikant te Serooskerke, en P. MELIS PZN., Ouderling te Serooskerke.
- Boor de Classes* UTRECHT—WIJK :
 H. HOEKSTRA, Predikant te Utrecht, en J. OVERDUIN, Ouderling te Montfoort.
 Secundi: J. J. WESTERBEEK VAN BERTEN, Predikant te Mijdrecht, en J. M. HONIG, Ouderling te Utrecht.
- Boor de Classis* AMERSFOORT:
 Dr. Gr. VAN GOOR, Predikant te Bunschoten, en J. X>E RUIJG, Ouderling te Soest.
 Secundi: L. ADRIAANSE, Predikant te Zeist en C. VERHOEF, Ouderling te Westbroek.
- Boor de Classes* LEEUWARDEN—SNEEK—HEERENVEEN :
 DR. L. H. WAGENAAR, Predikant te Leeuwarden, en W. B. DIJKSTRA, Ouderling te Sneek.
 Secundi: J. BAJEMA, Predikant te Sneek, en W. C. VAN MUNSTER, Ouderling te Leeuwarden.
- Boor de Classis* ERANEKER :
 J. HANIA PZ., Predikant te Oosterbierum, en A. ELSHOUT Rzn., Ouderling te Lollum.
 Secundi: C. L. D. VAN COEVERDEN ADRIANT, Predikant te Harlingen, en ÖAC. DIJK, Ouderling te Harlingen.
- Boor de Classis* DOKKUM :
 J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL, Predikant te Reitsum, en M. VAN DER LAAN Ouderling te Kollum.
 Secundi: G. H. f VAN KASTEEL, Predikant te Kollum, en P. BROUWER, Ouderling te Dokkum.
- Boor de Classes* ZWOLLE-DEVENTER-KAMPEN-ASSEN-MEPPEL-COEVORDEN ;
 Dr. C. C. SCHOT CZN., Predikant te Hardenberg en Heemse, en H. MASTENBROEK, Ouderling te Hoogeveen.
 Secundi: P. N. KRUIJSWIJK, Predikant te Hoogeveen, en E. VAN ENGEN, Ouderling te Hoogeveen.
- Boor de Classes* -GRONINGEN—APPINGADAM—WINSCHOTEN—ONDERDENDAM :
 J. M. STROES, Predikant te Bedum en Westerdijkshorn, en H. E. E. SMIT, Ouderling te Groningen.
 Secundi: W. K. P. GOEREE, Predikant te Wagenborgen, en S. SMITH, Ouderling te Oostwold.
- Boor de Classes*
 BREDA—HEUSDEN—'S-HERTOGENBOSCH—EINDHOVEN—MAASTRICHT :
 J. H. FERINGA, Predikant te Klundert, en A. C. VAN DRIMMELEN, Ouderling te Klundert.
 Secundi: F. H. J. SMITH, Predikant te Helmond, en als Ouderling K. DANE CZN. te Willemstad of H. DE HAAN te Klundert.

ART. 9.

Optreden van Praeses den hetmoderamen. De benoemden aanvaarden hunne functiën, waarbij de tijdelijken Voorzitter den dank der Synode brengt.

Daarna dringt hij aan op spoedig bezorgen der nog ontbrekende Credentiebrieven en op telegraphisch ontbieden van den secundus-Ouderling P. GOUDAPPEL uit de Classes Gouda- s Gravenhage, dewijl de primus-Ouderling Mr. L. W. C KEUCHENIÛS verhinderd is ter Synode te komen. Vervolgens draagt hij den eersten Scriba op, kennis te geven aan den Kerkeraad der Christel. Geref. Gemeente te Leeuwarden van het besluit tot toelating van leden der Christel. Geref. Kerk en van de daaraan verbonden voorwaarde.

ART. 10.

Verslag voor de pers. Met goedvinden der Synode benoemt de Voorzitter Dr. C. C. SCHOT Czn, om te zorgen, dat — evenals bij de Synode van Utrecht — aan het einde van eiken dag een kort verslag van het verhandelde opgesteld en aan de organen der Pers toegezonden worde.

ART. 11.

Regeling der werkzaam- der Synode besluit, den tijd der zittingen te bepalen op 9—12 ure ^{es} voorniddags, en (met uitzondering der eerstvolgende zitting) 1—4 Tijd. ure des namiddags.

Agendum. Vervolgens deelt de Voorzitter mede, dat de ingekomen voorstellen en stukken voorloopig gerangschikt en op een agendum vermeld zijn ten dienste der Synode door de Kerk van Leeuwarden; alsmede naar welke beginselen deze rangschikking is geschied: De punten inzake de Bediening des Woords zijn samengevat onder letter A; onder B, die over Bediening der Sacramenten en oefening der tucht handelen; onder C aangaande Zon- en feestdagen; onder D over Classicale en Synodale samenkomsten; de geldelijke belangen onder E; de Diaconale zaken onder F; het lager onderwijs onder G; onder H over Kerkelijke Geschriften; onder I een gewetensgeval; de belangen der zending bij K; de verhouding tot het Synodaal genootschap bij L; bij M die tot de Buitenland-sche Kerken; bij N die tot de Christelijke Gereformeerde Kerk; bij O die tot Kerken van min vaste formatie; onder P. aangaande een beroep op Overheid of volk; en onder Q de Particularia. *) De Synode neemt na korte discussie, onder dankzegging aan de Kerk van Leeuwarden voor haren voorbereidenden arbeid dit agendum over. Tevens wordt het a f 0.25 voor de toehoorders verkrijgbaar gesteld.

Adviseurs. Onder dankzegging aan de Kerk van Leeuwarden voor haar initiatief in deze heet de Praeses de door haar voorloopig genoodigde en op zijn voorstel nu door de Synode toegelaten adviseurs welkom. Het zijn de B. B. Dr. F. L. RUTGERS, Dr. W. GEESINK, DS. F. LION CACHET, DS. B. VAN SCHELVEN en Ds. J. C. SIKKEL.

[^] Naar deze groepeerings zijn in deze Acta de punten van het agendum te vinden bij de daarop ziende rapporten.

Op voorstel van den Voorzitter besluit de Synode vijf Commissiën
Commissiën van van Praeadvies te benoemen, die ieder voor een deel van het
agendum ^{Praeadvies} -de voorbereidende onderzoeken te verrichten hebben- Deze
Commissiën kiezen dan zelven weder hare Voorzitters en Rapporteurs, en deze Voor-
zitters vergaderen eiken namiddag met den Voorzitter der Synode.

De Synode draagt de samenstelling dezer Commissiën op aan den
Praeses. Deze benoemt nu in de eerste Commissie (letters A, B, C en D) de
Predikanten J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL, J. HANIA Pzn. en J. M. STROES,
en de Ouderlingen W. A. VROLIJK Sr. en H. MASTENBROEK, en als
adviseerend lid Dr. P. L. RUTGERS.

Voor de tweede Commissie (letters P en Q) de Predikanten Dr. L. H.
WAGENAAR, Dr. C. C. SCHOT Czn., en P. C. KOSTER, de Ouderlingen A.
ELSHOUT Rzn., en A. C. VAN DRIMMELEN, en als adviseur Ds. J. C. SIKKEL.

Voor de derde Commissie (letters E, P en G) de Predikanten P. J. W.
KLAARHAMER, J. LANGHOUT, en A. MIDDELKOOP, de Ouderlingen W. C.
BREEN en W. B. DIJKSTRA, en als adviseur Dr. W. GEESINK.

Voor de vierde Commissie (letters H, J en K) de Predikanten Dr. G. VAN
GOOR en Ds. G. VLUG, de Ouderlingen P. GOUDAPPEL, G. J. KNOTTENBELT,
en P. VERMEULEN, en tot adviseur Ds. F. LION CACHET.

Voor de vijfde Commissie (letters L, M, N en O) de Predikanten W. F.
A. WINCKEL en EL H. VEDER, de Ouderlingen H. H. E. SMIT, C. BOON, J. DE
RUIJG, en A. DINGEMANSE, met Ds. B. VAN SCHELVEN tot adviseerend lid.

Tevens blijven de Ouderlingen M. VAN DER LAAN en J. OVERDUIN ter
beschikking tot aanvulling der Commissie voor P. en Q.

Elke Commissie heeft in de middagzitting haren Praeses en haren
Rapporteur aan te wijzen; en moet elk rapport *schriftelijk* uitbrengen. In de
Pauze bereidt de eerste Commissie haar Praeadvies over het eerste punt
onder A en over D. De derde Commissie over E. De tweede over P. En
de vijfde over M.

ART. 12.

Op verzoek des Voorzitters sluit Dr. G. VAN GOOR de eerste zitting sluiting
der
der Synode met dankgebed, waarna de Pauze aanvangt. eerste zitting.

TWEEDE ZITTING.

ART. 13.

De tweede zitting wordt door den Praeses geopend. Nadat Psalm 25 Opening
vers der rs 2 is gezongen, gaat Br. C. BOON op verzoek des Voorzitters voor
tweede zitting. in gebed.

ART. 14.

De Credentiebrief uit de Classis Leiden is ingekomen en in orde be- Toelating der
vonden. Hare afgevaardigden worden tot deelnemen in de werkzaamheden afgevaardigden
toegelaten, en de presentielijst wordt door hen geteekend. ^{Uit} iiT*8
_{Uit}

AHT. 15.

Moderammader j)e vjjf Commissiën geven kennis van hare benoeringen: Praeadvies. De Commissie voor A, B, C en D heeft benoemd tot Praeses Ds. J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL en tot Rapporteurs Dr. F. L. RÜTGERS en Ds. J. HANIA Pzn.

De Commissie voor P en Q heeft als Praeses Dr. L. H. WAGENAAR en als Rapporteur Dr. C. C. SCHOT Czn.

De Commissie voor E, F en Gr heeft Ds. P. J. W. KLAAMHAMER als Praeses, en als Rapporteur Ds. J. LANGHOUT.

Van de Commissie voor H, J en K is Praeses Dr. G. VAN GOOR en Rapporteur Ds. F. LION CACHET.

De Commissie voor L, M, N en O heeft het Praesidium aan Ds. W. F. A. WINCKEL opgedragen, en heeft tot Rapporteurs Ds. W. F. A. WINCKEL en Ds. B. VAN SCHELVEN.

ART. 16.

Voorstel van de De Voorzitter der Synode noodigt de daartoe aangewezen Commissie Hooger Onderw^{u^} om rapp^ot u^ a^c brengen over het eerste der onder letter A ge-op Geref. grond- noemde punten van het agendum: //Schrijven van HH. Directeuren

voorbereiding ^er Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag." (Inge-vanverband tus- komen stukken, A N°. 22).

schen de kerken T I T T T r» I I. I J. I J

en de Theol. Fa- ^s* «*• ÖANIA *zn- leest nu het volgende rapport:

culteit harer

Universiteit.

RAPPORT over Punt A, 4.

Directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag, overtuigd dat voor de Theologische Faculteit bij de Vrije Universiteit kerkelijk verband noodzakelijk is, geven aan de Synode in overweging, twee deputaten te benoemen, die over die zaak met Directeuren voornoemd in onderhandeling zouden treden en dan aan de volgende Synode een behoorlijk voorbereid voorstel zouden kunnen indienen.

Hun schrijven dd. 18 Juni 1890, was van dezen inhoud:

Amsterdam, 18 Juni 1890.

Aan de Voorloopige Synode van Nederduitache Gereformeerde Kerken vergaderd te Leeuwarden,

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren!

Directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag gevoelen zich gedrongen, zich tot U te wenden, en Uwe aandacht te vragen voor eene zaak, die, naar hunne innige overtuiging in het allernauwst verband staat met het welwaren en de gezonde ontwikkeling onzer kerken.

Toen, door den drang der omstandigheden, het duidelijk werd (door de ontwaking, die de Heere in zijne oneindige barmhartigheid had believen te schenken, op kerkelijk, maatschappelijk en politiek gebied; vooral door de wederoplevering der ons dierbare gereformeerde belijdenis), dat met name ook eene opleiding van aanstaande predikanten aan de overheids-hoogescholen niet meer mogelijk was, is, zooals U bekend is, in 1879 onder biddend opzien tot den Heere besloten, de Vereeniging op te richten, waarvan wij thans als Bestuurderen de eer hebben ons tot U te wenden»

Deze Vereeniging stichtte de Vrije Universiteit en gaf den eersten rang aan de faculteit der Godgeleerdheid, evenals onze vaderen zulks deden bij de grondvesting der thans zoo ontaarde overheids-hoogeschoolen. Groot was al spoedig de stroom der jonge mannen, welke, blind voor de toekomst, die hen beidde, aan onze hoogeschooi wenschten te worden onderwezen in de zuivere beginselen der gereformeerde religie-en wij durven ons vleien, dat het ook bij U eenige instemming zal ontmoeten, wanneer wij ter eere van Gods ontfermingen over ons mogen uitspreken, dat reeds de kerken daarvan gezegende vruchten mochten inoogsten.

Wel is het natuurlijk nimmer onze bedoeling geweest, iets te doen wat der kerke was. Daarom heeft het ons zeer verblijd, dat de kerken, hunner roeping tegenover den Heere bewust, nadrukkelijk hebben verklaard, dat de opleiding aan de Vrije Universiteit den jongen mannen geen recht kon geven kerkelijk op te treden — doch wij meenen, dat de Kerken verder moeten gaan, door ook reeds over de opleiding-zelve controle te kunnen uitoefenen.

En niet alleen is dit *onze* overtuiging reeds lang — doch in de Algemeene Vergadering, gehouden te Dordrecht in Juli 1889, is nadrukkelijk uitgesproken, dat zulks ook het verlangen is der leden.

Wij hadden gehoopt, dat de zoo gewenschte vereeniging van alle gereformeerden in ons land had mogen tot stand komen, om ons tot de Synode der vereenigde kerken te kunnen wenden, om met haar dat verband te zoeken, dat tot verwezenlijking onzer wenschen en die onzer leden had kunnen leiden. Nu echter deze vereeniging nog niet tot stand kwam, meenen wij niet langer te mogen wachten ; doch ons tot de Synoden der beide kerken afzonderlijk te moeten wenden. Wij komen daarom thans tot Uwe vergadering met het ernstig verzoek, uwe denkbeelden over deze zaak ons te willen kenbaar maken.

Wij meenen, dat het spoedigst tot de gewenschte voorbereiding zou kunnen leiden, indien Gij uit uwe vergadering b.v. een tweetal mannen zoudt willen aanwijzen, met het mandaat, met ons in onderhandeling te treden.

En geve de Heere der Kerk in zijne genade, dat alzoo, onder gemeenschappelijken arbeid en gebed, onze hoogeschooi meer en meer eene kweekschool worde van mannen, toegerust met grondige kennis, en vooral met gaven des Heiligen Geestes» om tot een rijken zegen voor ons land en volk en daar buiten te zijn.

Met ware hoogachting teekenen wij

Uw dienstv. dienaren in den Heere, *Directeuren der Ver.
voor Hooger Onderwijs op G. gr. W. HOVY, Voorzitter, S.
VAN HEEMSTRA, Secretaris.*

Be Commissie, die over dit punt te rapporteeren heeft, de in dit schrijven uit gesproken overtuiging van genoemde Directeuren in het belang der Kerken gegrond achtende, stelt aan uwe vergadering voor, in hun denkbeeld te treden, en dus twee Deputaten te benoemen met het boven omschreven mandaat. Het zij aan uwe Commissie vergund, de aandacht te vestigen op de broeders VAN GOOR en WAGENAAR, Dienaren des Woords te Bunschoten en Leeuwarden, en als secundi aan te wijzen Ds. HOEKSTRA en Ds. KLAARHAMER.

De Commissie voornoemd,

J. HANIA Pzn.,) ^

Na eenige besprekingen wordt overeenkomstig het rapport besloten, Deputaten Deputaten te benoemen en wel Dr. G. VAN Gfoott en Dr. L. H. WAGE-aangewezen. NAAR als primi, en als secundi Ds. H. HOEKSTRA en Ds. P. J. W. KLAAR-HAMER. Zonder nadere instructie wordt hun in last gegeven, met H. H. Mandaat dezer Directeuren in overleg te treden, op welke wijze zoodanig verband zou Deputaten. te leggen zijn; en de vrucht hunner overwegingen en besprekingen aan de volgende Synode als Praeadvies voor te leggen.

ART. 17.

Opgave van Nog vóór de Pauze is door den Praeses verzocht, dat men bij de ken "naar Clas" Commissie voor D. inlevere juiste opgave der vrijgemaakte Kerken in sicale indeelin- elke Classen-combinatie, ingedeeld naar hare afzonderlijke Classes. Mede met inachtneming der aldus verkregen gegevens brengt Dr. F. L. RUTGERS namens deze Commissie rapport uit. De Commissie heeft de punten Voorstellen onder D samengevat in twee groepen gescheiden. De eerste drie punten clas^n^comb^{f-11 z*en °P} splitsing van Classen-combinatiën. Zij zijn van den volgende natiën. inhoud:

1. *Uit de Classes* LEEUWARDEN—SNEEK—HEERENVEEN:

De Synode splitse de Classicale combinatie Leeuwarden-Sneek-Heeren-veen zóó, dat Leeuwarden op zich zelf kome en Heerenveen gecombineerd blijve bij Sneek.

2. *Vit de Classes* GOUDA—DEN HAAG :

De Synode machtige de Classis Gouda-den Haag tot ontbinding der Classicale combinatie over te gaan, zoo spoedig dit naar het oordeel der Classicale vergadering zonder bezwaar voor elk der Classes kan geschieden.

3. *Uil de Classes* ROTTERDAM—DORDRECHT—BRIELLÈ:

De combinatie worde aldus opgeheven, dat de Classis Dordrecht op zich zelf blijve en de Classes Brielle en Rotterdam voorloopig gecombineerd blijven.

Het praeadvies luidt als volgt:

Omvang der afzonderlijke Classen. • Ter toelichting van de eerste 3 punten is het der Commissie gebleken dat in de classieale combinatie Leeuwarden cum aliis de classis Leeuwarden 9 kerken heeft, die reeds tot Reformatie zijn gekomen; de classis Sneek 22, de classis Heerenveen 3; — dat in de classic, combinatie den Haag—Gouda van eerstgenoemde classis reeds 6 kerken opkomen en van de classis Gouda 10; — en dat van de classic, combinatie Rotterdam cum aliis de classis Rotterdam reeds uit 14 kerken bestaat, die van den Briel uit 6 en die van Dordrecht uit 9.

De vroegere Nu is reeds van ouds in onze kerken doorgaans regel geweest, dat het aantal gekerkelijke prak-combineerde kerken, die te zamen classicaal zouden kunnen vergaderen, ongeveer 10 behoorte te zijn, terwijl in sommige gevallen (b.v. wegens ligging of wanneer het eenigszins talrijke kerken gold) des noods ook tot 6 kon worden afgedaald.

Geadviseerd ^{^e} Commissie acht dien regel ook thans nog bruikbaar en op goede gronden steunende, tot goedkeuring Dienovereenkomstig stelt zij U voor, aan de 3 bovengenoemde voorstellen uwe goedder voorgestelde keuring te hechten, veranderingen.

it 'crrc Overeenkomstig dit praeadvies wordt besloten de gevraagde machti-

gekeurd.⁰⁰ gingen te verleenen, en den tijd der splitsingen aan het oordeel der be- Tijdsbepaling i^{am} hebbende Classes over te laten, vrijgelaten.

ART. 18.

Over Provm- Hierop komen aan de orde de beide andere punten onder letter D. ciale Synoden. Zij zijn de volgende:

4. *Vit de Classis Dokkum:*

De vraag: Is het houden van particuliere of provinciale Synoden wen-sehelijk in de tegenwoordige omstandigheden?

De Synode bereide voor de samenkomst van particuliere Synoden. Bij monde van Dr. F. L. RUTGERS geeft de Commissie hierover het volgende praeadvies:

II. Bij punt 4 en 5 is de vraag, of het samenkomen der kerken in particuliere of provinciale Synoden thans reeds mogelijk of wenschelijk of noodzakelijk is.

Uwe Commissie is van oordeel, dat dit niet eene zaak is, die van willekeur of goed- Zulke samen-vinden afhangt, daar het samenkomen van partic. of provinc. Synoden in de Kerken- komsten door de orde Art. 47 is bepaald. Slechts in één geval *kan* en *moet* zelfs die bepaling tijdelijk Kerkenordering buiten werking blijven, namel. wanneer het aantal classen of classicale combinatiën ^{en} in eenige provincie te klein is; welk geval zich in de laatste jaren nog in alle provinciën voordeed. Zoodra te dezen aanzien in eenige provincie verandering komt, moet ook naar het oordeel der Commissie de particuliere of provinciale Synode saamkomen.

Hieruit volgt dat thans in Friesland en Z.-Holland het samenkomen van partic. of In Friesland provinc. Synoden mogelijk en dus noodzakelijk is; namenlijk indien de voorstellen en Zuid-Holland omtrent de splitsing van classicale combinatiën, hierboven sub 4 genoemd, door uwe ^m te stellen, vergadering worden aangenomen. Dan toch zal Friesland 4 en Z.-Holland 5 classen op classic, combinatie hebben.

Uwe Commissie heeft ook overwogen of soms tot het houden van particuliere Sy- Provinciën -noden in de overige deelen des lands 2 of meer provinciën tijdelijk zouden kunnen combinatie te gecombineerd worden; doch de slotsom van hare overwegingen was dat daartegen nog ontraden, al bezwaren zijn, vooral bezwaren van practischen aard.

Indien uwe vergadering zich met deze conclusiën der Commissie vereenigt, zullen uit die beslissing van zelf eenige vragen voortvloeien, die ook moeten beantwoord worden

Alle die vragen te formuleeren en daarop een antwoord u voor te stellen, liet de korte tijd, die voor dit rapport gegund was, niet toe. Bijna alle die vragen zullen toch ook bij andere onderwerpen wel van zelf aan de orde komen. Alleen zou dan misschien ^T Alsn^o o-een overblijven de vraag, hoe de afvaardiging geschieden moest voor de volgende generale invloed op de af- vaardiging Synode.

Te dien aanzien zou deze Commissie het eenvoudigst en doeltreffendst achten; Generale Sy-

alsdan nog den weg te volgen, die ook gevolgd is bij de generale Dordtsche Synode node. van 4578, toen ook reeds in enkele provinciën de provinciale Synode bijeenkwam, maar in de meeste provinciën de kerken daartoe nog niet bij machte waren; voor die Synode is toen in alle provinciën, ook daar waar reeds eene provinciale Synode kon saamkomen, de afvaardiging gelijkmatig door de classen geschied; met betrekking tot dit punt is dus het voorstel der Commissie de afvaardiging voor de volgende generale Synode te doen plaats hebben als in 4888 en ook thans is geschied.

De Commissie voornoemd,

F. L. RUTGERS.

J. HANIA Pzn.

Met dankzegging aan de Commissie wordt overeenkomstig haar praead- Besluit conform praeadvies. vies besloten.

ART. 19.

Tijdens den aanvang der bespreking van de punten onder E komt Toelating der de Credentiebrief der Classes Gouda—den Haag in. Zij wordt in orde afgevaardigden bevonden en derhalve ook Ds. W. F. A. WINCKEL als afgevaardigde toe- Gouda—den gelaten en Br. P. GOUDAPPEL, die als opgeroepen secundus-ouderling ter Haag. vergadering is gekomen.

ART. 20.

Onder letter E zijn vereenigd de volgende punten :

1. *Uit de Classes* GRONINGEN—APPINGADAM—WINSCHOTEN—ONDERDENDAM;
 Fmancieele De Synode wende pogingen aan, om de regeling der giften
 ten be hoeve van noodlijdende Kerken op meer eenparigen voet te brengen.

2. *Uit de Classes*

BREDA—HEUSDE—'s-HERTOGENBOSCH—EINDHOVEN—
 MAASTRICHT :

De Nederduitsche Gereformeerde Kerken in Synodale samenkomst te Leeuwarden vergaderd in 1890,

overwegende, dat ten opzichte van Noord-Brabant en Limburg een eeuwenlange schuld op de Kerken rust,

overwegende, dat — mede daardoor — de vele kleine beginselen van Eeformatie der Kerken in die gewesten zorgvuldiger bearbeiding en krachtiger steun noodig maken dan de Kerken, die daar tot vrijmaking kwamen in den middellijken weg elkander en haren zusterkerken kunnen bieden,

overwegende, dat de aanvankelijke zwakheid en vele tegenspoeden van vele dezer Kerken geen grond kunnen opleveren, om de onsterfelijke zielen in deze gewesten aan ongeloof en bijgeloof prijs te geven,

ziende op het goede voorbeeld in deze door de Christelijke Gereformeerde Kerk gegeven,

besluiten, de ondersteuning dier Kerken en harer zusterkerken te aanvaarden als gezamenlijke roeping aller Nederduitsche Gereformeerde Kerken, en daartoe de noodige maatregelen te nemen en Deputaten aan te wijzen in deze tegenwoordige Synode.

3. *Vit de Classes* LEEUWARDEN—SNEEK—HEE REN VEEN :

De Synode berame maatregelen tot eenparige en gezamenlijke onderhouding van het bepaalde in art. 13 der Kerkenordening.

4. *Uit de Classes* GOUDA—DEN HAAG ;

De Synode toone aan op welke wijze door onze Kerken, overeenkomstig Art. 13 der Kerkenordening, voorzien moet worden in de behoeften van predikants-weduwen en -weezen.

En voorts nog twee rapporten :

5. Rapport van gedeputeerden inzake processen.

6. Rapport van gedeputeerden inzake proceskosten.

Over deze punten en rapporten brengt de Commissie, die met hun onderzoek belast is, rapport uit bij monde van Ds. J. LANGHOUT als volgt:

Punt 1. De Synode wende pogingen aan, om de regeling der giften ten behoeve van noodlijdende kerken op meer eenparigen voet te brengen.

Uit de Classis Franeker.

Uwe Commissie aangewezen om over dit punt der Voorloopige Synode te rapporteeren, meent dat het beginsel moet worden vastgehouden dat elke kerk in eigen behoefte voorziet; en zou dan ook liefst deze regeling zien gevolgd dat elke Classis zorg voor de hulpbehoevende kerken tot haar behoorende. Daartoe houden zij jaarlijks ten

minste 2 malen eene collecte b. v. in de maanden Maart en October. Het bedrag dei-collecten worde gesteld in handen van een tweetal Deputaten, door de Classis voor deze zaken gekozen. Hulpbehoevende Kerken wenden zich tot deze Deputaten, en Classes die in de behoeften van de Kerken tot haar behoorende niet kunnen voorzien, wenden zich tot eene Commissie door de Synode aangewezen om de Classes die van betere conditie zijn te dienen van advies welke kerken het meest hulpbehoevend zijn.

Uwe Commissie heeft de eer als die Commissie onder uwe aandacht te brengen de Broeders HOVY te Amsterdam, v. BEEK CALKOEN te Utrecht en Ds. VETHAKE te Arnhem.

Punt 2. Dit punt kan gerekend tot het voorgaande te behooren.

Punt 3 en 4.

Uwe Commissie meent dat ook hier weer het beginsel moet gehandhaafd, dat elke Kerk zorg voor de dienaren des Woords, die door ouderdom of anderszins onbekwaam worden tot oefening hunner diensten, gelijk ook voor de weduwen en weezen der Dienaren in 't gemeen. Zij beginne daarmede zoo spoedig mogelijk door b. v. jaarlijksche inschrijvingen te vragen voor deze zaak bij hare gegoede Leden. Dit geld worde beheerd door den Kerkeraad en is het dat het geval zich voordoet, dat eene Kerk niet voldoen kan aan het vereischte in Art. 13 D. K. dan wende zij zich tot de Classis om hulp. Kan de Classis geene hulp verleen dan vrage zij steun aan andere Kerken door middel van de Synode, die daarvoor Deputaten verkieze.

Uwe Commissie zou daarvoor gaarne aanbevelen de broeders THOMASSEN van Velp, v. D. HOOP van Doornspijk en DANE van Rotterdam.

Rapporten. Uwe Commissie heeft ze ingezien ; en adviseert, ze onder dankzegging goed te keuren.

Ds. J. LANÛHOÛT.

Deze punten geven aanleiding tot velerlei bespreking.

De vergissing, waardoor voorstel 1 ten onrechte aan de Classis Fra-neker is toegeschreven in het rapport en op het agenduin, wordt hersteld : het is een voorstel van de Classes Groningen-Appingadam-Win-schoten-Onderdendam.

In hoofdzaak wordt aangaande de punten 1 en 2 (Noodlijdende Kerken) Over Noodlij-conform het praeadvies besloten; maar eerst na ernstige discussie en ^{erke} met andere regeling. De Synode toch besluit, dat in beginsel worde Hoe in hun vastgehouden, dat elke Kerk in eigen behoefte voorzie; dat zij bij on-nood te voorzien vermogen zich tot hare Classis wende, opdat deze in eigen kring zorg-^{ZIJ} drage; en dat eerst bij onvermogen der Classe deze zich wende tot De-putaten der Synode. Diensvolgens heeft elke Classis twee Deputaten ^{p *a *} voor hulpbehoevende Kerken te benoemen. De Synode harerzijds be-Deputati Syno-noemt als Deputaten conform het praeadvies de BB. W. HOVY te Am- ^{voor} hulpbe-sterdam, Mr. A. W. VAN BEECK CALKOEN te Utrecht en Ds. K. W. VET- ^{hoevende} ken. HAKE te Arnhem, met mandaat, om van de Classes die te veel hebben, het overschot in ontvangst te nemen en aan de Classes die te kort Hun mandaat komen uit te deelen.

De Synode oordeelt voorts, alsnog geen afdoende regeling te kunnen Minstens twee-maken van de Collecten voor hulpbehoevende Kerken; maar wijst *met ofiecteer^n^ zeer ernstigen nadruk* op de wenschelijkheid, dat onder leiding der Classes voor hulpbehoe-in elke Kerk minstens tweemaal per jaar, indien immer mogelijk, voor ^{venle kerken}-hulpbehoevende Kerken gecollecteerd worde, en dat wel de eerste maal vóór 1 Januari en de tweede maal vóór 1 Juli

Noord-Brabant, Voorts besluit de Synode, dat aan de benoemde Deputaten in het mond^bfzon^er bijzonder de zorg voor de Classes Noord-Brabant en Limburg worde aanbevolen aan aanbevolen, en daarin (conform het door Dr. L. H. WAGENAAR overge-Depp. Syn. nomen voorstel van Dr. W. GEESINK, waarvoor Ds. J. H. FERINGA namens Brabant zijn voorstel heeft ingetrokken) bovenal voor de noodlijdende Kerk van Helmond.

ART. 21.

ZorgvoorEme- ^en opzichte der punten 3 en 4 (aangaande de verzorging van Emeriti riti, en predi- en van predikants-weduw en -weezen, in naleving van Art. 13 der en^weezen.^w Kerkenordering) wordt de Conclusie van het rapport na eenige discussie gewijzigd aangenomen.

In den loop dezer discussie wordt aanmerking gemaakt op de indeeling der punten op het agendum. Aldaar is bij letter A ingedeeld als Is Art 13D K. P^{un}^ ^0 een voorstel der Classes Haarlem—Alkmaar: 7, De Synode neme óokop oefenaars maatregelen, dat de Kerken gezamenlijk komen tot de uitvoering van e passen. ^^ ^ D. K. en make deze zaak ook toepasselijk op zulke oefenaars, die hunne krachten alleen in den dienst der Kerk besteden.^{ll}

De Synode oordeelt echter, dat deze zaak hier niet tehuis behoort; wijl zij geen Be-dewijl Art. 13 alleen handelt van de Bedienaren des Woords. De ge- W^ordT^i'if^t Yraa §^e maatregelen voor oefenaars zouden onder de zaken van barm- Kan alleen als hartigheid kunnen gerangschikt worden. Geheel anders is het echter

Barmhartigheid. met de llitvoering van Art. 13 D. K. Dit is geen barmhartigheid maar Art. 13 geen e^{en} van Godswegen geboden *verplichting*. De Synode spreekt dan ook

barmhartigheid, a]s hare beslissing over E 3 en 4 uit: dat elke Kerk in deze voor hare Hierop moeten eigene Dienaren des Woords heeft te zorgen. De Kerken moeten daarom de leden ge we-^{nu} reeds hare leden wijzen op de verplichting, die volgens onze Kerken-ordenen worden. ordenen in deze op de Kerken rust.

Hoe te handelen ^an zu^ eene ^er^ n^ iⁿ deze behoefte voorzien, dan wende zij bij onvermogen, zich tot hare Classis, en deze wederom wende zich tot de Deputaten

der Synode inzake uitvoering van Art. 13 D. K. O.

Deputaten der ^s zoodanig benoemt de Synode, conform het praeadvies, de BB. Synode in zake C. THOMASSEN te Velp, G. H. THOMASSEN A THUSSINK VAN DER HOOP noemd.^{DK,be^{nte}} Doornspijk, en H. JDANE te Rotterdam.

ART. 22.

Rapport in zake Na voorlezing van het rapport over letter E is voorgelezen het daar-de proceskosten, bijbehorend rapport van de Deputaten der Synode van Utrecht inzake de Proceskosten (Ingekomen stukken B N°. 6). Dit rapport is van den volgenden inhoud:

Amsterdam, 20 Juni 1890.

Aan de voorloopige Synode der Ned. Ger. Kerken,
vergaderd te Leeuwarden.

Eerwaarde Heeren,

Over welken tijd Deputaten voor de *proces-kosten* hebben de eer het navolgende te berichten: het rapport han- De nevensgaande staat geeft een overzicht van hetgeen van de onderscheidene

delt. kerken en particuliere personen ontvangen is sedert 1 Januari 1887, alzoo van af het

tijdstip, waarop, ter gelegenheid van het te Amsterdam gehouden *Conyres*, besloten is, dat de kerken onderling elkander zouden bijstaan in het dragen der kerkelijke lasten.

Vooreerst vindt u daarop een rubriek, loopende over de ontvangsten van 1 Jan. 1887 *Indeeling*, tot uit^o. Juni 1887, n.1. tot het tijdstip van het te Rotterdam gehouden *Synodaal Convent*, bij welke gelegenheid meer bepaald besloten werd tot het houden van kerkelijke *collecten* voor vorengenoemd doel.

In de *tweede rubriek* vindt u hetgeen dit besluit in de onderscheidene kerken heeft uitgewerkt.

In de *volgende rubrieken* vindt u de opbrengst der *driemaandelijksche collecten* waartoe besloten is in de *voorloopige Synoden*, te Utrecht gehouden in Juni 1888.

Ten einde het overzicht te vergemakkelijken, zijn de kerken gerangschikt voor de onderscheidene Classen, waaronder zij behooren. Rangschikking naar de Classes.

Het totaal der ontvangsten bedraagt:

		Overzicht der ontvangsten.
a.	± f 19.200. —, met bestemming voor de <i>proceskosten</i> , en	
b.	f 3.490. —, met bestemming voor <i>hulpbehoevende kerken</i> , onder welk laatst bedrag in haar geheel is opgenomen een som van f 637. —, welk in 1886 (dus vóór het Congres) is bijeengebracht, met het kennelijk doel, om te dienen tot vorming eener gemeene kas voor de aanvulling van predikants-tractementen.	
a.	De uitgaven voor <i>proceskosten</i> bedragen tot hertoe f 29.600. —, zooals u gespecificeerd vindt in de lijst, daarvan opgemaakt op den omslag van bijgaanden staat. Het tekort is dus thans ± f 10.400. —, vermeerderd met de onvermijdelijke onkosten van drukwerk, advertentiën, enz., en renten van a deposito opgenomen gelden. Er zijn echter nog <i>proceskosten</i> van onderscheidene kerken te wachten, welke aanzienlijk kunnen zijn.	Uitgaven en tekort der proceskosten.
b.	De ondersteuning aan <i>hulpbehoevende kerken</i> uit de gelden, welke voor dat speciale doel aan Deputaten zijn toevertrouwd, zijn steeds verleend op aanvragen der <i>Classes</i> , waaronder deze ressorteren, nimmer op aanvragen der kerken zelve.	Ondersteuning van hulpbehoevende kerken.
- Aan deze ondersteunde kerken zijn de bijdragen verleend, welke daarachter vermeld staan, en wel: in **1886** f 430.— kerk Kootwijk.

	104.26	„ Amsterdam (met aangewezen bestemming voor deze ontvangen).
in 1887	130.-	„ Kootwijk.
in 1888	200.-	„ Velsen (voor een lokaal van samenkomst).
	76.88	„ Kootwijk.
in 1889	50.-	„ Haarlemmermeer.
	450.—	„ Kootwijk.
„	400.-	„ Augustinusga.
	10.-	„ als boven (met aangewezen bestemming voor haar ontvangen).
	400.-	„ Wetsinge Sauwert.
	150.—	„ Helmond.
„	100.-	„ Velsen.
„	100.-	„ Anna Paulowna.
„	100.—	„ Nieuw-Vennep.
	200.-	„ Nieuw-Helvoet.
	150.—	„ Bergen-op-Zoom.
„	100.—	„ Sprang (met Vrijhoeven Capelle).
	100.—	„ Fijnaart.
	100.-	„ Nieuwveen.
n 1890 „	100.-	„ Wijckel-Balk.
//	*0—	„ Anna Paulowna (voor haar met bestemming ontvangen).

Totaal f 3.461.14.

Van alle ingekomen giften is elke 3 maanden openbare verantwoording gedaan in den „Heraut.“

Namens Deputaten v. d. proceskosten, W.

HOVY.

Op verlangen der Synode volgt hierop voorlezing der in het rapport genoemd*

Gespecificeerde opgaven der inkomsten.	ƳT?Xi Ƴi 1j1	Vóór 30 Juni 1887.	Van 1 Juli 1887 tot 30 Juni 1888.	IIIe KWARTAA L 1888.	IVe KWARTAA L 1888.	Ie KWARTAA L 1889.
<i>Classe ARNHEM.</i>						
Arnhem				3665		
Dieren!			38 55 ⁵	2820 ⁵		23 75 ⁵
osterbee k						
Velp			30			
Bennekom			22			
Ede				14 70	25	III! 50
Renkum						
Wageningen						
Apeldoorn						
<i>Classe NIJMEGEN.</i>						
Nijmegen					35 11	
Randwijk c. a						
Zetten c. a						
<i>Classe ZUTPHEN.</i>						
Vorden		770				
Doesburg						
Westervoort				230		
Silvolde c. a						
Aalten			50			18
Winterswijk					50	
<i>Classe TIEL.</i>						
Kuilenburg				50	66	
Opheusden						
...					20	
<i>Classe Z ALT BOMMEL.</i>						
Aalst						
Geldermalsem						
<i>Classe HARDERWIJK.</i>						
Barneveld						
Ermelo						
Harderwijk		1112 ⁶	30			
Kootwijk						
Nijkerk						
Voorthuizen						
Doornspijk						
Epe						
Nunspeet						
Oldebroek						
<i>Classe 's GRAVENHAGE.</i>						
's Gravenhage		10-	37 35			20
Delft						
Loosduinen						
Naaldwijk						
Scheveningen						
					42 42	
					1050	
					11	

10 40

244

volgende Bijlage:

Ite	IIte	IVe	Ie	He	TOTAAL.	Aanmerkingen
KWARTAAL 1889.	KWARTAAL 1889.	KWARTAAL 1889.	KWARTAAL 1890.	KWARTAAL 1890.		
4948	4005	1703	2458	2138	230.76 12892 ⁵	
220 — 22 40	483 ⁵			i	250 — 7940 4228 ⁵	
1635					12 50 404	2320 404 496
	1180	13	65	11,45	9 50	13325
						4 50
80				11	85	11,85 1342 ⁶ 80 — 18 56
				18	56	
104 25 7	9786 ⁵ 31102	3539	133179	82 83 9108 ⁵	526,28 ⁵ 21823 50	
415	679	1003	3085		44 ⁶	
6	50					28

K E E K B E .	Vóór 30 Juni 1887.	Van 1 Juli 4887 tot 30 Juni 1888.	IIIe KWARTAAL 4888.	IVe KWARTAA L 4888.	Ie KWARTAA L 4889.
Voorburg				58	
<i>Classe GOUDA.</i>					
Gouda				14	4732
Nieuwerkerk		45!—			
Oudewater				50	
Reeuwijk					
Sluipwijk					
Waarder c. a					34 35
Haastrecht					
Willige Langerak c. a					
Leksmond c. a					
Vianen					
Leerdam					
Schoonrewoerd					
Schoonhoven					
<i>Classe LEIDEN.</i>					
Leiden					
Boskoop c. a					
Hazerswoude					
Koudekerk					
Leiderdorp		5640		70	
Oudshoorn c. a					
Zwammerdam		42,50			
Aarlanderveen		40 —			40 75
Bodegraven			4984	43	44 65
L. en K, Aar				70	4 80
Leimuiden c. a		4350	i		
Nieuwveen					
Noorden					
O. en N. Wetering ..	50			48 77	
Rhijnsaterwoude					
Woerden					
Zevenhoven		21975			
<i>Classe ROTTERDAM.</i>					
Rotterdam					
Delfshaven					
Maasland					
Maassluis					
Rozenburg ca					
Schiedam		33:35 20	44 44	34	2663
Vlaardingen	50	—			
Bleiswijk					
Capelle					40-
Kralingen		48 —			
JBarendrecht					

He KWARTAA L 1889.	Ille KWARTAA L 1889.	IVe KWARTAA L 1889.	Ie KWARTAA L 1890.	He KWARTAAL 1890.	TOTAAL.	Aanmerkingen.
		3812			6702	
625		575			15— 3112	
		14—	51	1695	15782	
			12		12	
745	1080 11— 237	25	87	15	30 35	12640 I deze weer terug gegeven, waar- tegen L. al de kosten voor haar rekening nam. 3260 I 50(75 8551 1174 1350
					21	27
		1245			1245 2197 ⁵	
51931 ⁵			368	337	65	1.22496 ⁵ bovendien zelf procesk. betaald
20425	2042 1861		1871 ⁶		1.350 15594 8025	in mindering der proceskos- ten bijgedragen.
52-		11		5C	2135 ⁵ 12098	
		35 ⁵				

KERKEN .	Vóór 30 Juni 1887.	Van 4 Juli 4887 tot 30 Juni 4888.	IIIe KWARTAAL 1888.	IVe KWARTAAL 1888.	Ie KWARTAAL 4889.
Charlois c. a					75
Poortugaal c. a					501
I Jsselmonde.....					44
<i>Classe DORDRECHT.</i>					4204
Dordrecht					40 25/
Rijsoord c. a.....					45 64
Zwijndrecht.....					
Heinenoord.....		i24 40 M570			
O. Beierland.....					4 33 ⁵
N. Lekkerland.....					
Molenaarsgraaf.....					
Ottoland ca					
Giessendam c. a.....					21
Giesen-Nieuwk.....					
Giesen-Oudk.....					
<i>Classe BRIELK.</i>					14,70
N. Heivoet					41
Rockanje.....					4243
Zuidland		9 50			
den Bommel.....					
Ooltgensplaat.....					9 60
Sommelsdijk.....					
Stad a. 't					
Haringvliet.					
<i>Classe AMSTERDAM.</i>	44	66 ⁵		842 45	
Amsterdam					
Amstelveen.....					
Diemen					
Ouderkerk.....					
Sloten					
Sloterdijk		1045			
Bussum.....				630 440	
Hilversum.....					
Huizen				12 47	
Naarden.....					
Nederhorst d. Berg...					
Buiksloot.....					
<i>Classe EDAM.</i>					
Purmerend.....				3 68 ⁵	
Holysloot c. a.....					
Marken.....					

27

He KWARTAAL 4889.	Ile KWARTAAL 4889.	IVe KWARTAAL 4889.	Ie KWARTAAL 4890.	He KWARTAAL 4890.	TOTAAL.	Aanmerkingen.
				1360	250 4360	
					54 85;	
			27		27	
17 09	22 40	23	54	46 —	4665	40485
66586	683,30 144 89	97675	732 40	746 68 ⁵	6945 86 27 53	bovendien zelf l de kosten be- taald der eigen processen. nog/49.46 ingek
2 82	5 — 47		94 ⁵	4 95	2 82 720	
4 40	43 ⁵		450	5 —	2930	
45 —		859 ⁰	42 26 ⁵ 42		67 995	
7 72 2				727	53 94 ⁵ 42 43	
20	784 540 ⁵			347		
				944 10	2652 8179	nog/5.44 ingek.
				—	40 —	

K E R K E N .	Vóór 30 Juni 4887.	Van 4 Juli 4887 tot 30 Juni 4888.	Kle KWARTAAL 4888.	IVe KWARTAAL L 4888.	Ie KWARTAAL 4889.
Monnikendam					
<i>Classe HAARLEM.</i>					
Beverwijk					4 70
Haarlem.....					4
Haarlemmermeer					
Nieuw Vennep ...					
Velsen.....				58*	82
Wormer.....					4 È 0 ¹
Zaandam.....		67			5425 43;06 ⁵
<i>Classe ALKMAAR.</i>					
Alkmaar					943
Broek a. L. dijk.			42	05 ⁵ 30	
H. Hugowaard..,					220 7 50
N. Scharwoude.....					422
Oud-Carspel.....					354
Z. Scharwoude..					
A. Paul-Polder...				20	680
Helder.....			44		
					9
					36
<i>Classe MIDDELBURG.</i>					
Arnhemuiden					
St. Laurens					
Middelburg	1 50	60			44
Koudekerke			73		
					471475 38
Vlissingen.					2846 ^S
Gapinge		665			4 50 ⁵
Grijpskerke..					40 37 ⁵
Serooskerke.					4834
Vrouwepolder....					338
<i>Classe ZIERIKZEE.</i>					
St. Maartensdijk.,					
Poortvliet.....					
Tholen..... ,					
<i>Classe IJZENDIJK.</i>					
Oostburg					
Axel c. a.....					4-5
Terneuzen					-
Zaamslag					

				29		
He KWARTAAL 1889.	IHe KWARTAAL 1889.	IVe KWARTAAL 1889.	Ie KWARTAAL 1890.	He KWARTAAL 1890.	TOTAAL	
				1809		1809
	340 4					810
	50		190	50 25		50— 1947
335 9	321	316		329 ! 354 / 1051		558 ⁵ 3654 ⁵
55		9J40				67,62 ⁵
	9 93 27		15— 3 425			2 20 44 48 ^B 22 91
318*			35			1215
		91				2847
39 79 ⁵ 10 73	36	24 43 ⁵	880	2441 9,8		223975 79 H
12 47 ⁵ 345	13 26 14 ⁵	12 87 86 ⁵	34	³) 16J92 1316) 20 42 ⁵ 2 72		122 87 ⁵ 2066 1389
1367 1475		333* 3 51 ⁵ ril 77 ⁵ 40	11	1581		9830
	1610 235	H1 270	20 ⁵	213		14 64 ⁵
			261			
						17 5 5
Voor noodlijdende kerken.			251			

KERKEN.	Vóór 30 Juni 1887.	Van 1 Juli 4887 tot 30 Juni 1888.	IIIe KWARTAAL	IVe KWARTAA L 1888.	Ie KWARTAA L 1889.
<i>Classe UTRECHT.</i>					
Maarsseu.....		11)75			
Utrecht.....		31637		38911	
Benschop.....				25 ¹ —	
Harmelen.....		37 50			
Montfoort.....		28-			
Vreeswijk.....				1130	
IJsselstein.....					
Baambrugge.....				1250	15
Breukelen.....			2372		
Kamerik.....	2950	7 58		31	
Mijdrecht.....					
Vinkeveen c. a.....			7—		
Wilnis c. a.....				29	
<i>Classe WIJK.</i>					
Amerongen.....		1806		835	
Driebergen.....					870
Veenendaal.....					11
<i>Classe AMERSFOORT.</i>					
Amersfoort.....		25 72*		2939	
Baarn. c. a.....			1418		645
Bunschoten.....			1681		476
Soest.....					
De Bildt.....					
Maartensdijk.....					
N. Loosdrecht..					
Nigtevecht.....	<50	1987		7.81»	
Tienhoven.....	i			!	
Westbroek c. a....	i	6175			241
Zeist.....	I		2650		
<i>Classe LEEUWARDEN</i>					
Leeuwarden.....	j	25-			
	!		2502		
St. Anna Parochie .					
Beetgum.....		16—			
Beiiikum.....					
Garijp.....			337 ⁵		12.6!
Oostermeer c. a....				827	
Hijlaard.....		43			24.5j
				22 60	
					141

			3i		
He iWARTAAL 1889.	IJe KWARTAAL 1889.	IVe KWARTAAL 1889.	Ie KWARTAA L 1890.	He KWARTAAL 1890.	TOTAAL.
			26911 10		1175
		825	—		974J59
					5525
					45 50
11(18	503		306	f617	4994
	350				17 20
6—					1850
		760			42 47
				681	88 79
					1516
					24 71 ⁵
					3697
	1457				38 28
	5128		5690	1012	85 28 ⁵
					10818
4_		645		464 ⁵	2291
838					838
					2637
		7,70			22 45
2719	22 50	1602			12981
					nog f 11.25 ingekomen.
	2460		2072		94 91
					24 —
	2 50				250
	427		454		2997
855	16.73 ⁵				25 28 ⁵
3 ⁷ / ₅	2 62				9 74 ⁵
	1655	18:18*		1550	147 58 ⁵
		1725			

noodlijdende
kerken.

KERKEN .	Vóór 30 Juni 1887.	Van 1 Juli 4887 tot 30 Juni 1888.	IHe KWARTAA L 1888.	IVe KWARTAA L 1888.	Ie KWARTS
Wartena					
<i>Classe SNEEK.</i>					
Bozum					
Goenga c. a.....					
Sneek.....					
Sybrandaburen ____					
Gaastmeer					
Jutrijp c. a					
Heeg.....	2005	47 05			26'
Oosthem c. a.....					
Oudega c. a.....					
Woudsend c. a.....				9,23*	
Ylst.....					
Balk.....					
Hemelum c. a.....					
Oude Mirdum c. a.					
Wyckel.....					
<i>Classe HEERENVEEN.</i>					
N. Brongerga c. a..					
Lemmer c. a		30			
Oosterzee c. a.....					
<i>Classe FRANEKER,</i>					
Harlingen.....					
St. Jac. Parochie.....					
Midlum.....					
Oosterbierum					
Franeker.....					
Bolsward.....					
Cubaard c. a.....					
Lollum c. a					16
Oosterend.....					
Winsum ca		935			
Wommels c. a ____					
Exmorra c. a					
Gaast c. a					
Idsegahuizen					
Longerhou ca ____					
Makkum c a					
Schraard..... ,					
Witmarsum.....					
Wons c. a..... ,		29 36 ⁵			

He KWARTAAL 1889.	IIle KWARTAAL 1889.	IVe KWARTAAL 1889.	Ie KWARTAAL 1890.	He KWARTAAL 1890.	TOTAAL.	Aanmerkingen
5 17					12 17	
	4 30		2 65		6 95	
26 20	17		17 —		60 20	
	3 30		2 —		9 65	
18 25	2043				131 78	
5 60	7 35		5 41		27 595	
2 —	7 25				9 25	
					30	
5 50			7 —		12 50	
{11 MI	11 —	12 —	15 65	11 50	89 15	
3 35		4 44		2 25	1004	
10 71	10 50	10 06	11 58 ⁵	13 17	64 275	
4 6 45	6 30	4 12*	4 08 3 94	6 5	2038 1951	
18 70	17 05	14 36	20 05	12 05	235 98137	gehouden voor de proceskosten
10 50	115 35	5	5 —	7 30	4825	
	15 10					
11 25	8	9	9 —	7 50	54 110	
7:775	7:21	6 50	615 ⁵	65-5	51 29 ⁵	
7	7!				14	
	7 63 ⁵			3 735	11137	
10 74	7 46 ⁵	4 80	3141 ⁵	3 70	3012	
629 ⁵	228	218	408	232 ⁵	1716	
550		6 86		503	2639	
				250	250	
18 17 ⁵	3	37	1 90	3 11 ⁵	11 38 ⁵	
	9	69	1 80	(>20	10014	
					1	

KERKEN .	Vóór 30 Juni 1887.	Van 4 Juli 4887 tot 30 Juni 4888.	Ille KWARTAA L.4888.	iVe KWARTAA L	Ie KWARTA 4889,
<i>Classe DOKKÛM.</i>					
Akkerwoude c. a. Dokkum					33
Rinsumageest					
Augustinusga		44 43		4851	
Buitenpost c. a. • Drogeham		12341			25
Holwerd					
Gerkesklooster.....		4002			
Kolium.....					
Oudwoude.....					
Kooten.....			2 80		
Surhuizum.....					
Twyzel.....					
Hantum c. a.....					
Reitzum c. a.....				40	
Anjum		31	26 34*		
Engwierum			43'65 ^s		
Metzlawier c. a... Nes en Wieram.. Paesens c. a..... Nijkerk.....					
<i>Classe KAMPEN.</i>					
Kampen.....		4444	24		
Steenwijk					
Vollenhove (S).. Vollenhove (A).. Zwartsluis					
		37 50	47	09	
<i>Classe ZWOLLE.</i>					
Dalfsen					
Zwolle					
Hasselt					
Nieuw Leuzen.. Hardenberg					
Heemse.....					
<i>Classe DEVENTER.</i>					
Deventer. Enschede.					
<i>Classe ASSEN.</i>					
Hijkersmilde..					

He KWARTAAL 1889.	Ile KWARTAAL 1889.	IVe KWARTAAL 1889.	Ie KWARTAAL 1890.	He KWARTAAL 1890.	TOTAAL.
		150 21			150
		375	3041		8528 ⁵
		1090 ⁵ 15			4084 ⁵
		—		6—	18141
		27	03		67 65 zelf de kosten betaald.
					280
20 25 6 06 ⁵	10 —				40
		7 08			82
		4 50			34 ⁵
		01 —			32 55
					450
					8—
					35
					8459
					zelf de kosten betaald.
3065	31!—			32—	13365
			1059		3891

K E R K E N .	Vóór 30 Juni 1887.	Van 1 Juli 1887 tot 30 Juni 1888.	IIIe KWARTAAL 1888.	IVe KWARTAAL 1888.	Ie KWARTAAL 1889.
<i>Classe MEPPEL.</i>					
Hoogenveen	—				
Meppel				
<i>Classe GRONINGEN.</i>					
Groningen	6010	81		32 40
<i>Classe WINSCHOTEN.</i>					
Oostwold		10		10 57 ⁵
Wagenborgen				485
<i>Classe APPINGEDAM.</i>					
Spijk	1210		14,40	
<i>Classe ONDERDENDAAL.</i>					
Bedum c. a.		36 ⁵⁴ *			12.66 ⁵ ,23
Zuidwolde	83 45 ⁵			125
Wetsinge.		4828	14 70 31 24		
			21 —		
<i>Classe BREDA.</i>					
Bergen-op-Zoom.					
Fijnaart c. a.				
²⁾ Klundert		46 —	32,50	
Willemstad				
Moerdijk				
<i>Classe HEUSDEN.</i>					
Werkendam				
's Grevelduin.					
Sprang				
<i>Classe EINDHOVEN.</i>					
Helmond c. a.				! i i
Diverse schenkingen					
van	469805	236 87 ⁵			60 —
particuliere personen	22 51	40;—	708	
Interest.					

²⁾ Volgens onderlinge regeling betaalt Klundert eigen proceskosten, maar houdt de Collecten dan ook daarvoor. Daarom zijn deze gelden (zie de uitgaven) gerestitueerd.

						37	
He KWARTAA L 1889.	Ile KWARTAA L 1889.	IVe KWARTAAL 1889.	Ie KWARTAA L 1890.	He KWARTAA L 1890.	TOTAAL.	Aanmerkingen.	

3736*	35		3920 i	30,23 ⁵	4636	361)76
-------	----	--	-----------	--------------------	------	--------

782			1444	129 ⁵		52 13
420		51				2019

3550

965	15 015		8:478		98	
	r 27	27 8 i ¹)	■1928	20,50 ⁵ J	03 ⁵ f	
[2540 M9	25158	1035 28:35	2521	BI38 >	298 08 ⁵ !	
20 ⁵					193 025 I	

78|50

2717»—		52 73 ⁵	2590	12590	3715	Hiervan is het grootste deel bestemd voor noodl. kerken.
					21 ⁵ -695	
					9	

Voor noodlijdende
Kerken.

Gespecificeerde opgave der uitgegeven proceskosten.	Uitgegeven voor proceskosten tot 20 Juni 1890.	
Kerk Bennekom	f	620.61 ⁵
" Aalten.....	"	1.417.08 ⁵
" Hylaard.....	"	2.500.225
Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman te Groningen, voor onder		
scheidene kerken	"	2.000.60
" Wons	"	2.100.20
" Klundert.....	"	78.50
" Zuidwolde.....	"	4.494.06 ⁵
" Zuidland	"	1.080.35
" Augustinusga	"	550.30
" Zevenhoven.....	"	435.15
" Hardenberg.....	"	749.45
" Garijp	"	1.000.35
" Nederhorsternberg.....	"	42.43
" Wetsinge Sauwert.....	"	2.844.50 ⁵
" Bunschoten.....	"	4.401.67
" Maassluis	"	6.893.92 ⁵
" Reeuwijk	"	46.41
" Serooskerke.....	"	570.37
" Oudewater	"	300.15
" Kollum.....	"	429.74
" Holysloof.....	"	30.70
Totaal.....	/	29.586.79

*Deputaten voor de proceskosten,
namens hen*

W. HOVY.

De verplichte besprekingen over dit rapport wordt betreurd, dat men nog ting tot het hou-zoo weinig de verplichting schijnt te gevoelen om deze eereschuld af maandeSks^hê ^e ^oen< ^e Synode dringt er zeer op aan, dat nu tenminste in dit collecte voor de jaar deze zaak door de Kerken worde ten einde gebracht, en dat daartoe Proces osten. gceene entje Kerk nu de verplichte driemaandelijksche collecte voor de proceskosten nalate.

ART. 23.

Rapport Na de behandeling van het genoemde rapport, geschiedt der Juridische voorlezing hefc volgende rapport (Ingekomen stukken. B N°. 7) der Juridische missie van advies. Commissie van advies:

RAPPORT van de Juridische Commissie van advies aan de Voorloopige SynodeZ van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, vergaderd te Leewarden, den 24 Juni 1890.

De Juridische Commissie van advies, die in 1888 door de Voorloopige Synode van "n deC^mmisssie Utrecht is gecontinueerd (acta, art. 44), en die dus thans weer verslag heeft te doen ' van haren arbeid, moet zich ditmaal behelpen met een rapporteur, die alleen als kerkelijk adviseur bij haar werkzaam was. De rechtsgeleerde, die van den aanvang af haar leider en woordvoerder was, werd in Februari 11. tot het hoogste Staatsambt geroepen. Als raadsman der Kroon kon hij uit den aard der zaak niet als adviseur onzer Kerken blijven optreden. En bij die gedwongen non-activiteit werd toen wen-

schelijk geacht, dat althans ééne zijner functiën op den ondergeteekende overging. Het eigenlijke adviseeren kon deze natuurlijk niet op zich nemen; maar inkomende stukken in ontvangst te nemen, en de daarop ingewonnen rechtsgeleerde adviezen weer over te brengen, was eene werkzaamheid, die ook door een leek wel kon worden aanvaard.

Dat nu echter, juist door die verwisseling, geen rapport kan gegeven worden, dat Dankzegging met dat van 1888 ook maar eenigszins zou gelijkstaan, behoeft zeker geene aanwijzing aan de Savornin zijn weggebleven. Slechts in één opzicht kan het nu iets opnemen, dat er anders uit zou zijn ge- Lohman. noeg te waardeeren diensten, die door Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN aan onze Kerken bewezen zijn. Dat hij dit gedaan heeft met groote bekwaamheid, met vol-hardenden ijver en met onverdeelde toewijding des harten, is overbekend: ook de tegenstanders zelf hebben daarvan waarlijk niet gezwegen. Maar hoe ontzaggelijk veel hij daarvoor gedaan heeft, meer dan drie jaren lang, bijna dag aan dag, en hoe dat in honderde gevallen aan de Kerken is ten goede gekomen, door besparing van last en niet minder door besparing van kosten, dat kan alles slechts bekend zijn aan die enkelen, die in al dien arbeid eenigszins waren ingewijd. Het zou niet in zijn geest zijn, daarover in bijzonderheden uit te wijden. Maar het zou ook niet in den geest onzer Kerken zijn, daarvan nu geheel te zwijgen. Dat zij voor die onvermoeide en trouwe zorg hartelijken dank zijn verschuldigd, mag in dit rapport wel eens worden uitgesproken en dan door de Kerken zelve worden beaamd.

Voorts kan gezegd worden, dat ook voor dit rapport zijn arbeid nog nawerkt; want ten aanzien van de hoofdzaak kan thans verwezen worden naar het door hemzelf uitgebracht rapport van 1888. Al wat daarin voorkomt over onderscheidene hoofdpunten: over het standpunt waarop de Commissie zich geplaatst heeft, over hare aansluiting dragslijn in zake proceduren, over de houding der tegenpartij, over den uitslag en de aan het te vrucht der gevoerde processen, en over de middelen om in hunne kosten te voorzien? Utrecht gerap-dat geldt alles ook thans nog. Alleenlijk is aan alle die beschouwingen nog wat meer poneerde, ervaring toegevoegd, en is het in verschillende provinciën ook tot eene einduitspraak gekomen, zoodat nu te zekerder is, dat voorshands het recht onzer oude Gereformeerde Kerken niet erkend wordt, en zoodat dus voor gezamenlijke rekening van die Kerken daarover thans niet meer kan worden geprocedeerd.

Dienovereenkomstig heeft de Commissie zich dan ook beijverd, om aan alle ver- Staking van het weer in rechten een einde te maken. Dat er desnietteenstaande nog eenige proce- rechterlijk verduren aanhangig zijn, heeft uitsluitend tot oorzaak, dat bij afrekening met de tegen- weer. partij toch niet kon voldaan worden aan alle mogelijke geldelijke eischen, ook zelfs aan vorderingen die door rechtsgeleerden van de tegenpartij zelve onbillijk geacht werden. Er waren, en er zijn nog, gevallen, waarin de broeders wel genoodzaakt werden, alle middelen aan te wenden, om aan zulke onrechtvaardige behandeling te ontkomen; te meer, omdat zij in ieder geval toch reeds schade genoeg zouden hebben. En wanneer dan voor hen en voor hunne Kerken de weg van rechten te kostbaar was, moest hun voor de procedure wel hulp worden toegezegd; ook uit overweging, dat bij deze zaken niet zoozeer de personen, die het gold, als wel de Kerken zelve betrokken waren. Met het oog op dien toestand blijft dus ook thans nog eene Commissie van advies onmisbaar, en zal dus de Synode te beslissen hebben, hoe zij daarin voorzien zal tot aan hare volgende vergadering.

Met betrekking tot de kosten, die voor alle gevoerde of nog hangende processen Raming der reeds gemaakt zijn of nog zullen moeten voldaan worden, voor zooverre die kosten kosten, ten laste van de gezamenlijke Kerken moesten gebracht worden, was de raming der Commissie in 1888, dat die schuld wel niet onder de / 50,000 zou blijven. Thans kan te dien aanzien met genoegzame zekerheid worden medegedeeld, niet alleen dat die som niet zal overschreden worden, maar ook dat het bedrag nog aamerkelijk „ J- Jlager zal zijn. Niet, dat er eenige verandering kwam in den toelag der tegenpartij tegenpartij, om, zonder eenig nut voor haarzelve, de kosten zooveel mogelijk op te drijven, ook met name door vermeerdering van het aantal processen, altijd over geheel dezelfde quaestie en zelfs vaak in dezelfde gemeente. Maar juist in de noordelijke provinciën, waar die ijver zich wel bovenmate betoond heeft, zijn de Hosten toch verre beneden

D k Th o*^e ramm & gebleven; hetgeen' wel inzonderheid te danken is aan Jhr. Mr. W. H. DE Mr W H de SAVORNIN JLOHMAN te Groningen, die als advocaat van de Kerken in die provinciën Savornin Loh- zich met *groot*e toewijding aan haar heeft ten dienste gesteld, en dan zóó, dat hij bij man. de zaken wel optrad en handelde en voorts in ontelbaar vele gevallen zijne adviezen gaf, maar vervolgens aan de Kerken zijne kosten grootendeels niet in rekening bracht. Het is der Commissie aangenaam, dat die toewijding, waarover de rapporteur van het jaar 1888 moeielijk spreken kon, thans met hartelijken dank kan worden vermeld. Voor het overige betreffen de kosten, waarvan boven gesproken werd, natuurlijk slechts een deel der gevoerde processen. Geldelijke steun kon alleen verleend worden aan de kerken, die niet bij machte waren, de door haar te voeren processen geheel Procedures voor of ^n deele zelve te bekostigen. Zij die hiertoe wel in staat waren, hebben het ook eigen rekening gedaan- hetzij geheel, als bv. Amsterdam, Rotterdam, Leiderdorp, Nijkerk a/d Veluwe, Voorthuizen, Barendrecht, Klundert, Zwartsluis, enz., of wel voor een goed gedeelte, als b. v. Kollum, Lollum, Maassluis enz. Dit getal was intusschen verre de minderheid. En de vele Kerken, die minder vermogend waren, hadden bovendien telkens nog de verzwarende omstandigheden, dat zij onderscheidene processen tegelijk te voeren hadden, en dan vaak in onderscheidene instantiën. Een overzicht van die kerken, gelijk ook van den geldelijken steun die haar reeds Houding der verleend is, wordt van wege de Deputaten voor de proceskosten aan de Synode aangedriemaande- geboden- En datzelfde rapport geeft ook een volledig overzicht van hetgeen uit alle liiksche collecte onze kerken daartoe is bijgedragen. Op dien laatsten staat mag wel boven alles de voor de proces-aandacht der Synode gevestigd worden; opdat ieder doordrongen worde van het treu-kosten, rige feit, dat zoovele kerken zich gedurig onttrokken hebben, en opdat dan gezorgd

worde dat aan zoodanig verzuim een einde kome. In het jaar 1887, op het Synodaal Convent te Rotterdam, hebben alle kerken zich verbonden om voor die te maken schuld te collecteeren, en in 1888, op de Voorloopige Synode van Utrecht, is die verbintenis nader zóó bepaald, dat in elke kerk voor die schuld eene driemaandelijksche collecte zou gehouden worden, waarop toen ook nog nader is aangedrongen door eene circulaire, die aan alle kerkeraden is toegezonden. Maar het zijn slechts enkele classen en kerken, die aan die bepalingen zich gehouden hebben; en de overgroote meerderheid heeft of niets óf betrekkelijk weinig gedaan. Indien alle kerken, naar de mate harer krachten, geregeld hadden bijgedragen, gelijk b.v. geschied is in de classen van Groningen, van Franeker, van Middelburg en van Amsterdam, er zou thans geen voorschot meer zijn af te lossen van ruim f 10.000, en er zou misschien nog slechts eenmaal te collecteeren zijn voor de kosten die nog verder zijn af te doen. Thans moet natuurlijk de driemaandelijksche collecte nog voor onbepaalden tijd worden voortgezet. Maar opdat zij dan beter aan haar doel beantwoorde; bovenal, opdat onze kerken, over rechtskrenking klagende, zelve althans doen wat recht is; zal wel noodig zijn, dat vanwege de Synode daarop nog eens worde aangedrongen. Te dien einde zou Advies ter ver- misschien het doeltreffendst zijn, dat voor de proceskosten wederom Classikale Deputaten werden aangewezen, met hetzelfde mandaat als in 1888; dat aan elk hunner,

voor zooveel zijne Classe betreft, een afschrift gezonden werd van het bovengenoemde overzicht, opdat hij bij zijne werkzaamheid in de Classe daarvan gebruik make; en dat aan de leden der Synode werd opgedragen om, ieder in zijne Classe, de zaak te behartigen, opdat voortaan geene kerk meer nalatig zij, om door eene geregelde, zij het dan ook kleine, bijdrage ook haar eigen aandeel in die schuld te voldoen.

Moge op de volgende Synode kunnen worden medegedeeld, dat aan alle deze processen een eind kwam, en dat ook alle hunne kosten geheel werden afgedaan.

Uit naam van de Commissie voornoemd, F. L. RUTGERS,
Rapporteur.

Besloten con- Conform het praeadvies wordt besloten, beide rapporten goed te keu-^pporten.¹⁶ ren> en overeenkomstig de daarin vervatte voorstellen te handelen. De-Deputaten. putaten voor de Proceskosten worden dus met dankzegging gecontinueerd,

evenals de Juridische Commissie van advies. Aan Deputaten voor de Proceskosten zal afschrift van den Staat dur Collecten worden gezonden En — ingevolge een eenparig aangenomen voorstel — zal door het moderamen een opzettelijke schriftelijke betuiging van de erkentelijkheid ^D _{te} _Z der Kerken worden gezonden aan Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN en aan Jhr. Mr. W. H. DE SAVOENIN LOHMAN.

ART. 24.

Het eerste der punten onder letter M is de volgende vraag ^{uit de} Over ^{indiening} ^{Van} attestatiën ^{bij}
classes UTRECHT-WIJK : - ^{bij}
 Buitenland-

Waar heeft men, naar 't Buitenland, b. v. België, vertrekkende, zijne ^{sche} Kerken, attestatie in te dienen, bijaldien in de plaats zelve, waar men komt, geen Kerk van Gereformeerde belijdenis is?

Hierover rapporteert de aangewezen Commissie van praeadvies als volgt :

De Commissie voor praeadvies over vraag M I, heeft de eer het volgende als ant- Rapport, woord voor te stellen :

„Wanneer men naar België vertrekt, levere men zijn attestatie in bij de naastbij De genabuurde gelegen Kerk van Gereformeerde belijdenis. Waar in andere landen zulk eene kerk Geref, Kerkzoe- niet te vinden is, zoek men gemeenschap met eene zusterkerk, bijv. eene Luthersche ^{ken#} ^{Waar deze} die hare belijdenis handhaaft, mits zulks zonder verloochening van eigen Gerefor- . ^{efi} ^f ^{X,} [^] [!] meerde belijdenis kunne geschieden.

iSarnens de commissie,
 be-

W. F. A. WINCKEL,
 Rapporteur.

tEn^M^t
 testantsche

lijdenis.

Overeenkomstig dit rapport wordt door de Synode besloten.

Besloten con-
 form hetpraead-
 vies_

ART. 25.

Vervolgens ontvangt *Ds. F. LION CACHET* het woord en leest het Rap- Rapport inzake
 port der Deputaten voor de Correspondentie met BaitenlandscheGerefor- de Correspon-
 meerde Kerken (Ingekomen Stukken B No. 8) en daarna zijne Holland- tenlandsche Ge-
 scene vertaling der twee bijlagen, de eene een missive van de te Edinburgh Kerken.
^{re} ^{formeerde}
 in Mei 1890 gehouden Synode der United Original Seceders, en de

andere een missive van de Presbyteriaanse Kerk van Engeland.

een ^{ori} ^{sihri} ^{ven}
 der United Ori-
 ginal Seceders

Het rapport en de bijlagen zijn van den volgende inhoud:

Deputaten tot de Correspondentie met
Buitenlandsche Kerken.

de Presbyteri-
 aansche Kerk
 van Engeland.

Aan de Voortoopirje Synode der Ned. Geref.
Kerken te Leeuwarden. Juni 1890.

De Deputaten, door de Voorloopige Synode te Utrecht Juni 1888 aangewezen voor de Correspondentie met Buitenlandsche Kerken (Acta Synodi art. 51) hebben tot hun leedwezen niet veel te berichten, aangaande hunne werkzaamheden in uitvoering der opdracht hun verleend.

Volgens het besluit der Synode (art. 52) is, in Mei 1889, een broederlijk schrijven de Synode der gericht aan de Synode der *United Original Seceders* in Schotland, mede in antwoord United Original op het schrijven dier Synode dd. 16 Juni 1888. Deputaten waren niet in de gelegen- Seceders,

In 1890 geen heid, een of meer afgevaardigden te zenden naar de Synode der U. O. Seceders, die fvaardiging ge- ook dit jaar te Glasgow is gehouden, wat anders in meer dan een opzicht wenselijk schied. zou zijn geweest. Tusschen onze Ned. Geref. Kerken en die Schotsche Kerken bestaat Wenselijk- een geestelijke band, die te nauwer behoort te worden, waar het rationalisme en heid van nauwer modernisme zich zoo stout in Schotland beginnen te verheffen, doch waartegen door de verbinding. Kerken der Secessie, gelijk ook door de Gameronians zoo beslist wordt opgekomen. Het lijdt bijna geen twijfel of de Seceders-kerken, die een zijn met onze Kerken in belijdenis en dienst, hebben nog een groot werk te doen in Schotland tegenover den geest van afval, die zich steeds meer in andere Schotsche Kerken openbaart. Het hierbijgaand schrijven der Synode van de U. O. Seceders, in de vorige maand gehouden, zal zeker met belangstelling worden ontvangen. Afvaardiging jn het vorige jaar heeft Ds. LION CACHET aan de Synode der naar de Synode gansche Kerk de broederlijke groete onze Kerken overgebracht, en werd hij daar als der Engelsche Presbyteriaan- onze afgevaardigde recht hartelijk ontvangen, terwijl zijne mededeelingen onze Kerken sche Kerk in betreffende kennelijk met ingenomenheid werden ontvangen. Er is nog hart bij de 1889; en wen-Engelsche Puriteinen voor hunne Calvinistische Broeders in Holland en voor de schelijkheid van Gereformeerde Kerken hier. Doch men weet ook in Engeland onder de Gereformeer- correspondentie ^en te weinig van onzen strijd en onze toestanden om recht warm met ons mede te leven, en daarom is het noodig, dat de Correspondentie, ook door persoonlijk bezoek, worde voortgezet.

Nog geen cor- ^et c*^e Gereformeerde Kerken in Ierland, die zich in dezen tijd van beroering op respondentie Kerkelijk gebied blijven vastklemmen aan de Gereformeerde belijdenis, konden Depu- met Ierland. taten nog niet in correspondentie treden, terwijl ook, mede tengevolge van het min Redenen waar- aangename schrijven van en over Dr. DOSKER, nog geen correspondentie werd aan- om nog geen geknoopt met de Dutch Reformed Church of America.

correspondentie Q0] ^ vonden Deputaten nog geen aanknoopingspunt voor correspondentie met andere rf fTl^R f^6 ^luten^an^scoe Gereformeerde Kerken. Misschien zal daartoe in het volgend jaargele- med Church of Q>^heid zijn. Ook met de Gereformeerde Kerken in Zuid Afrika, en de Gereform. Kerk America. van Huilla, Mosammedes, West-Afrika, behoort correspondentie te worden aangeknoopt.

Correspondentie
te zoeken met
Kerken in Afrika.

Namens de Deputaten voornoemd,

F. LION CACHET,
Rapporteur.

Glasgow 29th May 1890.

Dear Brethren,

Our Synod, that met at Edinburgh — May 27th 1889 — received with feelings of fraternal love and devout gratitude the cheering and interesting letter addressed to it

Glasgow, 29 Mei 1890.

Waarde Broeders,

Onze Synode, den 27sten Mei 1889 te Edinburg vergaderd, heeft uw verblijvend en belangrijk schrijven, namens uwe Synode te Utrecht, in Juni 1888 en in Januari 1889 samengekomen, ontvangen, in broederlijke liefde en diepgevoelde dankbaarheid. Uw schrijven is geplaatst in de officieele acta onzer Synode.

Het zou ons zoo grootelijks verblijd hebben, indien het u mogelijk geweest ware, correspondentie met ons te houden, niet door inkt en pen, maar van aangezicht tot aangezicht, door deputaten uwer Kerken. De herinnering aan het bezoek uwer vorige deputaten, ds. LION CACHET, van Rotterdam, en de heer W. HOVY, van Amsterdam, leeft nog steeds bij ons voort, en wij klemmen ons vast aan de hope, in staat te zullen zijn voor het vervolg aldus met elkander te correspondeeren. Indien het ons eenigszins mogelijk zou zijn geweest, zouden wij deputaten hebben aangewezen naar uwe aanstaande Synode te Leeuwarden, om u te bemoedigen in het goede werk van Reformatie, waarin gij sedert eenigen tijd bezig zijt, en dat met

from your Synod that met at Utrecht in June 1888, and in January 1889. It has received a place in the authorised Minutes of our Synodical transactions. It would have

voorspoed. Doch daar het ons ditmaal niet mogelijk was, deputaten te zenden, zoo wenschen wij door dit schrijven u onze broederlijke groete te zenden, eri u van harte Gods zegen toe te bidden op uwen gewichtigen arbeid.

Het was ons aangenaam, uit uw laatste schrijven te vernemen, dat de beweging van Reformatie in uwe Kerken zich uitbreidt, en dat een groot aantal zich gevoegd hebben bij haar, die gebroken hebben met de anti-christelijke Staats-organisatie van 1816, en met hen, die onder die organisatie den Heere verloochenen, Die hen gekocht heeft, en het kostelijk geloof, dat den heiligen is overgeleverd, ondermijnen en trachten te vernietigen. De verzezen Heiland prees de Kerk van Efeze, dat „zij de kwaden niet kon verdragen", en dit moet altijd een grondtoon blijven der ware Kerk, die boven alles begeert, de tegenwoordigheid en gunste te genieten van Hem, die altijd wandelt in het midden der zeven gouden kandelaren.

Zeer kennelijk zijn de teekenen van Gods gunst, die op uw protest tegen hun aanval op de waarheid volgen en op uwe pogingen om uwe Kerke te houden bij de leer, den dienst en de regeering naar het onfeilbaar en algenoegzaam Woord. Het is onze ernstige bede, dat deze teekenen steeds meer overvloedig mogen worden gezien, en dat uwe harten bekrachtigd mogen worden om den strijd des Heeren te strijden, totdat de overwinning is behaald, langs de geheele linie. De wijze, waarop de leden der gemeente voldaan hebben aan de zware offers, die van hen gevraagd zijn, is een bewijs van hun volkomen en hartelijke instemming met u en moet u zeer tot aanmoediging en opwekking zijn. Dit is van den Heere, in Wiens hand de harten aller menschen zijn, zoodat Hij ze leidt als waterbekken,-waarheen het Hem behaagt. Kon er eene vriendschappelijke vereeniging plaats vinden tusschen uwe Kerken en de Chr. Geref. Kerk hoe zou dit beiden versterken. Doch het is raadzaam, dat zulk een stap niet overhaast geschiede, maar alles wat daarop betrekking heeft ernstig worde overwogen. Wij vertrouwen ernstiglijk, dat de Heere den weg zal openen, dat gij tot elkander gebracht zult worden en vereenigd en beslist een helder getuigenis zul mogen afleggen voor de leere der genade, die zoo dierbaar was aan de Gereformeerde Kerken van Nederland in vorige tijden.

Als eene kleine Kerk, die de beginselen der Reformatie vasthoudt, zijn wij in staat gesteld geworden, onzen weg te vervolgen. De geest van het rationalisme, die zoo groote verwoestingen heeft aangericht in den wijngaard des Heeren in Nederland maakt ook zijn verschijning in ons land. De grondvesten van het geloof aan onzen Rijbel, die van God is ingegeven, worden ondergraven. Scherpe discussies zullen gehouden worden in sommige onzer kerkelijke vergaderingen in deze maand over de vraag of de inspiratie, waardoor de heilige schrijvers gedreven werden, hen bewaard heeft voor vergissing en dwaling, en ons waarborg is, dat wat zij schreven, voor ons volkomen betrouwbaar is. De uitkomst dezer controverse is in Gods hand en zal naar wij ons overtuigd houden, in het einde ten goede bestierd zijn. Doch velen vreezen, dat, gelijk in andere landen, met het voortschrijden van den rationalistischen geest een inzinking zal plaats vinden van het geestelijk leven. Wij hebben behoefte aan uwe gebeden en die van al Gods volk over de geheele aarde, dat wij allen, die staan in de „Oude Paden" genade mogen ontvangen om bij de waarheid te blijven en te waken, dat geen invloeden ons daarvan doen afwijken, maar ernstig en ijverig voor het geloof mogen strijden.

Onze Synodale vergadering ten vorige jare was zeer bemoedigend en de tegenwoordige evenzeer. Moeielijkheden hebben zich opgedaan met betrekking tot de begeerde vereeniging met de Gereformeerde Presbyteriaansche Kerk en ons, en de onderhandelingen zijn voor het oogenblik afgebroken. De aangename ontmoeting echter tusschen de afgevaardigden der beide Kerken in zake de onderhandelingen tot vereeniging zullen naar wij hopen, vrucht dragen dat wij later en op 's Heeren tijd nader tot elkander zullen worden gebracht en vereenigd zullen worden.

En nu geliefde Rroeders is het onze ernstige begeerte en bede, dat het eeuwig, levend Hoofd der Kerk met u zijn moge in uwe aanstaande Synodale beraadslagingen,

much delighted us, had it been possible to have had correspondence not with pen and ink, but face to face with delegates from your churches. The reminiscences of the visit of your last deputies, dear D^o. LION CACHET of Rotterdam and Mr. W. HOVY of Amsterdam, are still cherished by us, and we cling to the hope of being able in the future, to renew the correspondence in this manner. Had it been at all practicable, deputies from us would have been appointed to visit your approaching Synod at Leeuwarden, and to encourage you in the good work of Reformation, which you have taken in hand and carried on successfully, for sometime. Since it has not been possible at this time to send deputies, we desire in this letter to convey to you our fraternal greetings, and to wish you heartily God-Speed in your great work.

It was pleasing to learn from your last communication that the movement for Reform was spreading among your churches, and that a large number had been added to those who had severed themselves from the Anti-Christian State Organization of 1846 and from those, who under that Organization, were denying the Lord that bought them and undermining and destroying that precious faith once for all delivered to the Saints. The commendation of the Risen Saviour to the church at Ephesus was that she „could not bear them which were evil“, and this must ever remain a note of a true Church that desires above all things to enjoy the presence and favour of Him Who ever walks in the midst of the Seven Golden Candlesicks.

The tokens of the divine blessing have manifestly attended you in your protesting against their destroying of the faith and in your efforts to order the churches in their doctrine, worship, and government according to the teachings of the unerring and all sufficient Word. It is our earnest prayer that these tokens may be ever more abundantly enjoyed, and your hearts made strong to fight the Lord's battle until victory is won all along the line. The way in which your people have responded to the large demands made upon them is an evidence of their entire and hearty sympathy with you and must have been very encouraging and stimulating. This has been of the Lord in whose hand the hearts of all men are, that he may turn them as the rivers of water whithersoever it pleaseth Him. It would be a means of strengthening you both, could an amicable union be effected between your churches and those of the Christian Reformed Church, but it is well that such a step should not be taken hastily but every point bearing on it well considered. We earnestly trust that the Lord may open up a way for your being brought together, and unitedly giving forth an emphatic and clear testimony in favour of those doctrines of grace which were dear to the Reformed Churches in Holland in days gone by.

We are being enabled as a little church, attached to the principles of the Reformation to hold on our way. The rationalistic spirit which has so much laid waste the Lord's vineyard in Holland is making its appearance in the religious life of our native land. The foundations of the faith in our inspired Bible are being tampered with. — Keen discussion will take place in some of our ecclesiastical gatherings this month on the question, whether the inspiration enjoyed by the sacred writers secured them against mistakes and errors and made their record, as handed down to us, thoroughly reliable. The issues of this controversy are in God's hand and will, we are convinced, be in the end overruled for good, but many fear that, with the advance of a rationalistic spirit a blight may descend, as it has in other countries, upon our spiritual life. We need your prayers, and the prayers of God's people all the world over that we all, who stand in the „old paths“, may have grace to abide in the faith not allowing any influence to cause us to drift away from it, and earnestly and zealously to contend in its behalf.

uwe handen sterke en uwe harten bemoedige en iedere berg van moeielijkheid tot een vlak veld make voor uw aangezicht, en zoo u op de meest duidelijke wijze toone, dat Hij met u is in de worsteling, waartoe gij zijt aangegord.

(get.) THOMAS MATTHEW,
Moderator der Synode.
WILLIAM R. GARDINER,
Scriba der Synode.

Our Synod Meeting last year was one full of encouragement, and the present has been of a like character. Difficulties have come up in the way of the desirable union between the Reformed Presbyterian Church and ourselves, and negotiations have ceased for the present. The pleasant intercourse between the representatives of the two Churches in the negotiations that have been carried on for sometime past, will, it is hoped, bear fruit in our being brought closer together in the future and in the Lord's time in our being made one.

And now beloved brethren, our earnest desire and prayer is that the ever living Head of the church may be with you in your coming synodical deliberations, strengthening your hands and encouraging your hearts turning every mountain of difficulty into a plain before you and so showing in an unmistakeable way that He is with you in the struggle in which you are engaged.

THOMAS MATTHEW.

Moderator of Synod.

WILLIAM B. GARDINER.

Synod Clerk.

Liverpool. May 29. 1890.

Dear Brother in the Lord.

Mindful of your visit to the Synod of the Presbyterian Church of England, last year and understanding that the Synod of the Reformed Church of the Netherlands is now to meet, we desire by these brief lines to greet you in the Name of our adorable Master. We regard with the deepest interest your progress, and earnestly pray that the blessing of the Highest may rest upon you in all your work. May your Church, be an honoured instrument for maintaining the cause of evangelical religion in your beloved land; en may the God of all grace incline the hearts of the people to hear your testimony.

That the meeting of your Synod may be favoured by God, en may be useful in refreshing your spirits and advancing the good work is our earnest prayer.

I shall be obliged if you will kindly convey this message of brotherly regard from our Church to yours, when the Synod meets.

I am,

Yours faithfully.

R. H. LUNDIE,

Convener of the committee of Intercourse with other Churches for the Presbyterian Church of England.

To Pastor Cachet.

Liverpool, 29 Mei 1890.

Waarde Broeder in den Heere.

Gedachtig aan uw bezoek ter Synode van Presbyteriaansche Kerk van Engeland in het vorige jaar, en verstaande, dat de Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland nu vergaderen zal, begeeren wij U met deze weinige woorden te groeten in den naam van onzen aanbiddelijken Meester. Wij slaan met de grootste belangstelling uw arbeid gade en bidden ernstiglijk dat de zegen des Allerhoogsten rusten moge op uw werk. Moge uwe Kerk een gezegend werktuig zijn om de leer des Evangelies in uw geliefd land te handhaven. En moge de God aller genade de harten des volks neigen om uw getuigenis te ontvangen. Moge uwe Synodale vergadering van God voorspoedig worden gemaakt en vruchtbaar om uw geest te verkwikken en tot bevordering van uw goed werk is onze bede.

Gij zult mij verplichten door deze betuiging van broederlijke toegenegenheid onzer Kerk tot de uwe overtebrengen wanneer de Synode vergadert.

(was get.) R. H. LUNDIE,

Convener der gecom. voor de Correspondentie met andere Kerken,

kerken in den weg staan, voor zoover die door de Regeering kunnen worden uit den weg geruimd.

3. *Door de Classes* MIDDELBURG-ZIERIKZEE-GOES-IJZENDIJK opgezonden voor de Provinciale Diaconale Conferentie in ZEELAND:

De Voorloopige Synode wende zich tot de Regeering met gemotiveerd verzoek, dat zij aflate van de reglementeering der prostitutie; integendeel voortaan zoowel hoereerder als hoer met haar straffe treffe en het houden van bordeelen, opiumkitten, café-chantants en rendez-vous huizen strafbaar stelle en de sluiting dezer schandhuizen bevele.

4. *Uit de Classes* LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN:

De Synode dringe bij gemotiveerde petitie er op aan bij de overheid

a. dat ze zorgvuldig wake, dat op den Dag des Heeren door haar van hare ambtenaren geen arbeid geëischt worde dan voorzooverre strenge noodzakelijkheid het tegendeel eischt;

b. dat ze alle exercitie, inspectie en parade van leger en schutterij op Zondag verbiede;

e. dat ze nauwlettend toezie, dat door geen luidkeels uitventen van waren of door gedruisch van brooddronkenen de stille ruste, voor den eeredienst der kerken noodzakelijk, worde gestoord;

d. dat ze, bij concessiën ten opzichte van jacht en visscherij, fabriek en trafiek, schouwburgzaal en kermistent, spoor- en tramdienst, enz. krasse beperking en zoo mogelijk wering van den arbeid op Zondag bedinge.

5. *Uit de Classis* ROTTERDAM-DORDRECHT-BRIELLE :

De Synode wende zich bij verzoekschrift tot de Hooge Overheid, om in zake Zondagsrust handhaving der Zondags wet te vragen, en te verzoeken, tegen het openbaar lasteren van Gfods Naam, handelend op te treden.

6. *Uit de Classes* HAARLEM-ALKMAAR :

De Synode verzoeke aan de Hooge Regeering, de bestaande Zondags-wet toe te passen.

ART. 27.

Nu geschiedt de verdeling der overige werkzaamheden over de volgende Voortgezette regelingen van werkzaamheden.
 dagen ten dienste van den arbeid der Commissiën van praeadvies.

ART. 28.

Overeenkomstig het voorstel van den Voorzitter wordt de kerk van ^{T. er} samenroeping van Leeuwarden aangewezen om de Particuliere Synode van Friesland bijeen-cial^ynotoi teroepen, en ter samenroeping der Particuliere Synode van Zuid-Holland aangewezen de de kerk van Kotterdam.
 liSJSdeT™
 Rotterdam.

ART. 29.

De tweede zitting der Synode wordt door den Voorzitter met dank- Sluiting der gebed gesloten.
 tweede zitting.

WOENSDAG, 25 JUNI.**DERDE ZITTING.**

ART. 30.

Opening der derde zitting. Des morgens om negen uur opent de Praeses de vergadering, die aan
 gevangen worde met net zingen van Jrsalm 118 : 7 en net lezen van
 Psalm 92, waarna de Voorzitter voorgaat met het bekende gebed voor de handelingen des Kerkerads.

ART. 31.

Verslag voor de Op verzoek des Voorzitters leest DR. C. C. SCHOT Czn. zijn aan de organen der Pers gezonden verslag van de handelingen op den vorigen dag voor, wat tot enkele besprekingen aanleiding geeft.

ART. 32.

Notulen. Door den tweeden Scriba, Ds. J. H. FERINGA worden de notulen der beide zittingen op Dinsdag voorgelezen, die na enkele opmerkingen worden goedgekeurd.

ART. 33.

Inzake de ver-Synodaal" Ge- nootschap. Bij de punten onder letter L wordt tevens voorgelezen de memorie van toelichting uit de Classes Arnhem-Nijmegen-Zutphen-Tiel-Zaltbommel over voorstel 3.

Deze afdeeling bevat de volgende vragen en voorstellen:

1. *Uit de Classes ROTTERDAM-DORDRECHT-BRIELLE :*

De Synode overwege, of de tijd niet gekomen is, dat de Synoden, Classes en Kerkeraden met discipline meer actief optreden tegen hen, die tegen de Reformatie der kerken zich stellen, opdat er eenheid van actie in dezen moge zijn.

2. *Uit de Classes BREDA-HEUSDEN-⁷S HERTOGENBOSCH-EINDHOVEN-MAASTRICHT:*
 De Synode spreke uit, dat het noodzakelijk is, dat de Kerken handelend optreden tegenover de ongeloovige predikanten, en dat ook hierin

de grootere gemeenten de kleinere voorgaan.

3. *Uit de Classes ARNHEM-NIJMEGEN-ZUTPHEN-TIEL-ZALTBOMMEL:*

De Ned. Geref. Kerken, ter Voorloopige Synode vergaderd, mogen besluiten (naar Art. 32 der Confessie) om

I. met handhaving van Acta Syn. I, blz. 51, III, de vermaningen aan de ambtsdragers, blijvende onder de organisatie van 1816/1852 voorzoverre zij overigens rechtzinnig zijn, geenszins te staken.

II. Ten einde te weten, of men tot dezen maatregel (sub I genoemd) kan overgaan, een onderzoek in te stellen naar de leer dier ambtsdragers,

welke zij in 't openbaar verbreiden; en mitsdien hen te //gaan hoorenⁱⁱ, of te trachten hen persoonlijk te spreken, of hun geschriften te onderzoeken. III. Indien het sub II genoemde onderzoek aan den dag brengt, dat hun leer doodelijk of levensgevaarlijk is (en zij mitsdien zijn onrechtzinnig), niet te vertoeven met het openbaar in behandeling *nemen* (onze Vaderen werkten wel langzaam, en met taai geduld; maar *werkten* toch!) van hun geval, om vervolgens met de noodige omzichtigheid en het ver. eischte geduld, ziende op de eigen schuld der kerk ook aan hunne zonde in dezen voort te varen, desnoods ten einde toe; dat is: of hen te verwerpen, naar Tit. 3 : 10, of te constateeren, dat zij zijn van ons uitgegaan, naar 1 Joh. 2 : 19.

4. *Uit de Classes* GRONINGEN-APPINGADAM-WINSCHOTEN-ONDERDENDAM :

De Synode wijze de gedragslijn aan, eenparig te volgen ten aanzien van dezulken, die tot het genootschap terugkeeren.

5. *Dit de Classes* LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN :

De Synode geve aan, hoe gehandeld moet worden ten opzichte van personen, die met woord en daad leeraars en opzieners niet slechts als *hunne* ambtsdragers, maar in 't algemeen als *ambtsdragers* verwerpen, in 't bijzonder van hen, die vroeger met de Eeformatie meegingen.

6. *Uit de Classes* BREDA-HEUSDEN-'SHERTOGENBOSCH-EINDHOVEN-MAASTEICHT :

De Synode lichte de kerken voor aangaande de wijze waarop regeerouderlingen de z. g. //Synodale⁷⁷ leden hunner kerken (en in het bijzonder degenen, die zich in kerkelijke bedieningen gesteld achten) hebben te be-arbeiden.

Tevens aangaande de vraag, of het ook verschil in de behandeling moet maken, indien een of meermalen de pogingen van den Bedienaar des Woords of van den geheelen Kerkeraad zijn afgewezen.

7. *Uit de Classes* LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN :

De Synode beantwoorde de vraag: of de belijdenis, afgelegd in handen van den Synodalen tegenkerkeraad in eene kerk, die tot reformatie gekomen was, moet worden van nul en geener waarde geacht.

8. *Uit de Classes* BREDA-HEUSDEN-'SHERTOGENBOSCH-EINDHOVEN-MA ASTRICHT :

De Synode lichte de kerken voor aangaande de beteekenis van toelating tot het Heilig Avondmaal (en z. g. //bevestiging van lidmaten⁶) door predikanten, die *na de vrijmaking* een er kerk als tegen-predikanten door een tegen-kerkeraad geroepen in eenige plaats zijn opgetreden; en mitsdien aangaande de houding door de wettige opzieners ten opzichte van zulke z. g. toegelatenen aan te nemen.

9. *Uit de Classes* GOUDA-DEN HAAG :

De Synode geve voorlichting over den weg, dien de Classis heeft in te slaan, om te voorzien in de behoeften aan de bediening des Woords en der Sacramenten van *enkele* personen in kerken, wier kerkeraden nog onder de Synodale reglementen blijven leven.

Over deze voorstellen rapporteert Ds. B. VAN SCHELVEN het volgende: Praeadvies.

Rapport over de punten onder letter L.

Groeping der Saamgevat zijn de punten 4—3 van leden en ambtsdragers, met name onrechtzinnig, die onder de besturen in het Nederlandsch Hervormd Genootschap verkeeren;

de punten 4 en 5 die handelen van teruggevallenen onder de synodale hiërarchie ; punt 6 handelende van de bearbeiding der leden die nog terugbleven; de punten 7 en 8 over de waarde der z. g. aanneming door een tegenkerkeraad en punt 9 over de zorg voor geloovigen in kerken, die nog niet tot reformatie gekomen zijn.

A. Uwe Commissie, overwegende dat de kerken geen dwingende maar alleen eene zedelijke en geestelijke macht oefenen, acht daaruit voortvloeiende, dat ook voor alle oefening van discipline, zal die beantwoorden aan den dubbelen eisch van hoog te houden de eer des Heeren en te bevorderen het heil der kerk, aanwezig moet zijn

Actief met discipline een geestelijke grondslag bij de kerkelijk te behandelen personen. Zij zoekt dien in disciplineoptreden de erkenning door die personen van het recht des kerkeraad of der Classe om in zijn ontraden met ambt handelend op te treden; eene zaak wèl te onderscheiden van de geheel andere opgave van re-^{vrage} of de tucht oefening zelve door die persoon reeds erkend wordt als metterdaad naar 's Heeren woord jegens hem geschied. Zulk een geestelijke grondslag moet geacht worden bij de hier bedoelden geheel te ontbreken. Reden waarom uwe commissie adviseert in dezen tot geen meer actief optreden over te gaan.

Waar alzoo van een terechtbrengen door de kerkelijke discipline bij de zoodanigen bezwaarlijk sprake kan zijn, is daarvoor ook geene reden te zoeken in het gevaar, dat zij door ongetuchtigd te blijven, schade zouden kunnen doen aan de kerken. Met recht toch spreekt de Classis Rotterdam ca. van een *meer* actief optreden, daarmee doelende op 't feit dat reeds actie uitgaat. Metterdaad hebben de tot reformatie gekomen kerken zich losgemaakt van alle verdere medeschuld aan den verderfelijken invloed dezer mannen, door alle ambtelijke gemeenschap met hen te breken, tegenover hun samenkomsten eene zuivere bediening des Woords en der Sacramenten in te stellen en de geloovigen daarheen te roepen.

Wanneer wèl Tot eenige meerdere actie zou het misschien komen in een kerk, waar bliken meer actie. mocht dat de kerkeraad op den boven genoemden geestelijken grondslag van erkenning rekenen kan. Toch acht uwe Commissie raadzaam zich aan 't vermelde als gedragslijn te houden, daar toch feitelijk Gods Verbond aldaar niet wordt ontheilid ; en dit Waarom zelfs ^{wèl} niet maar door de willekeur dezer leden maar tengevolge van de daad van den hier ontraden, kerkeraad, die immers niemand tot het H. Avondmaal laat komen dan die vooraf instemming met de belijdenis der kerk heeft betuigd.

B. Wat hen betreft, die terugvallen onder de hiërarchie, adviseert uwe Commissie tot zeer groote bedachtzaamheid en teederheid. Allerlei oorzaken en beweeg redenen kunnen daarbij in 't spel zijn ; valsche geruchten die te spoedig geloofd worden ; tijdelijke verblindings, waardoor de ellende der hiërarchie niet zoo juist meer wordt gezien; en zooveel meer is er dat onvaste zielen blijkens aller ervaring zoo

Terugvallen licht tot een steen des aanstoets kan worden. Misschien zal men hebben te beginnen den zeer zacht met ze te behandelen als dwalenden, die moeten worden terechtgebracht door liefdevol dwalenden ^{veer}maan. In rekening zal men moeten brengen, hoe door jarenlange verkeerde rekenend met ^{onde}rwijzing, nalatigheid en ontrouw, de onkunde bijna stelselmatig gekweekt is, eigen schuld en waarvan het hangen aan de hiërarchie bij zooveelen het droef gevolg is.

Moge de wenk er aan toegevoegd, dat ten einde dat terugvallen te voorkomen, mede Middelen ter in de prediking des Woords de dienaren er op bedacht zullen hebben te zijn om ook voorkoming. aangaande het stuk van 's Heeren kerke het volk uit de H. Schrift naarstiglijk te onderwijzen. Intusschen zal zich feitelijk onttrekken aan het opzicht van den kerke-Wanneer't tot raad, zoo het tegen het vermaan in wordt volgehouden, de af houding van de tafel des abstentie kan Heeren tengevolge moeten hebben.

komen. Q# y0or de z.g. synodale leden dei kerken blijve gelden wat reeds op 't synodaal Voor,,Synodale" Convent en daarna op de Synode te Utrecht is bepaald geworden. Wèl het gebruik leden te verge-^{maar} niet het bezit der kerkelijke rechten is hun ontzegd en als gedoopten blijven zij lijken de Acta staan onder de opzieners der kerken, van 's Heeren wege daartoe geroepen. Persoon van ree i. ^ r . ^]³ezoeji s^aat daarbij natuurlijk als eerste middel van bearbeiding op den voorgrond. Sy'n. Convent, Wordt dit bemoeielijkt of onmogelijk gemaakt, dan blijven nog genoeg hulpmiddelen Art. 68. ' over in allerlei geschriften die hun kunnen worden in handen gebracht. Niet 't minst

lijve ook in de samenkomsten der gemeente steeds de eisen hoog gehouden van de Wèi 't gebruik; mderlinge broederlijke vermaning, door de geloovigen te betrachten, terwijl Voorts ook niet 't bezit hun- n de openbare gebeden bij de smeeking om de wederbrenging van al Israëls gevan- £^{er} recht en, is ?enen ook dezen niet mogen worden vergeten. Aante wendl

D. Over de z. g. aanneming meent uwe commissie te moeten adviseeren in dezer middelen, /oege. Aangezien het eigenaardige van een tegenkereraad, gelijk die nu in zoovele Z. g. „aanne-terken gevonden wordt, juist bestaat in het feitelijk verloochenen van het gezag van ming en beves-ien Koning der kerke en in het loslaten zijner ordinantien, bestaat niet de minste waarborg, %ⁱⁿg" door te-l

lat hij bij eene onderzoeking aangaande het al of niet hebben der vereischten om ten fe^T aterife! Avondmaal te worden toegelaten, den rechten maatstaf, door Gods woord gegeven, zal geschied te be-lebben aangelegd. Mitsdien is zulk eene handeling metterdaad van nul en geener schouwen, waarde te achten en mag de toegang tot het Avondmaal op grond daarvan niet worden ontsloten. Dies zullen de opziensers den zoodanige opnieuw onderzoeken en naar bevind van zaken de vraag van al of niet toelating beantwoorden. Zoodat dus ook door deze leden opnieuw¹⁾ in het openbaar belijdenis des geloofs zal moeten worden afgelegd voor en aleer zij tot de Avondmaalgangers mogen worden geteld.

E. Ten aanzien van geloovigen in kerken wier kerkeraden nog onder de synodale Leden onder nog reglementen blijven leven en de voorziening m hun behoefte aan de bediening des «Synodale" Ker- Woords en der Sacramenten, meent uwe Commissie te moeten vooropstellen, dat deze f^ⁿ n^o ^ broeders of zusters beginnen moeten met zich tot hun kerkeraad te wenden met het ^ie Kerkeraden verzoek om tot de reformatie hunner kerk over te gaan. Indien de onwil om aan dat wenden, verzoek naar 's Heeren Woord te voldoen genoegzaam gebleken is, wenden deze ge loovigen zich tot de Glasse, waartoe hun kerk behoort. Deze wijst daarop eene der Bij onwil hulp genabuude kerken aan om de hoede over deze kerkeraadlooze kerk op zich te nemen, eener door de voor de reformatie dier kerk te arbeiden en intusschen de geloovigen in te schrijven classis aan te op een lidmatenboek, ten name van de eigen kerk dezer broeders en zusters. Mitsdien J^²®? v £®nd~ zullen deze geloovigen dan de bediening des Woords en der Sacramenten aldaar mogen tildSiik: ^deelen genieten, doch steeds als gasten, blijvende zij kerkeraden om voor hun eigen kerk te i_n de voorrech- volharderen in gebed en werkzaamheid, of het den Heere behagen moge ook daar het ten aldaar; mits werk der reformatie te doen gelukken. steeds hun eigen

B. VAN SCHELVEN, Rapporteur. ^ ^ b earbei

Na uitvoerige besprekingen, waarin met hartelijke liefde op het niet Conclusie aan loslaten onzerzijds van onze dwalende gemeenteleden nadruk is gelegd, J^¹ RaPP<j^{rt} op worden de conclusiën van het rapport ten opzichte van punt 1—3 voor- aangenomen. loopig aangenomen met handhaving van het te Utrecht en te Rotterdam Aansluiting aan desaangaande beslotene. utre/hf en V_vL

Korter — na de algemeene beschouwingen bij punt 1—3 — zijn de 't s^yⁿ- ^{Conv}-besprekingen over punt 4 en 5 (over wie tot de organisatie van 1816/1852 te- vallenden!⁶¹ ug~ rmgvallen). De conclusie van het praeadvies wordt overgenomen door de Synode. Comform prae-

Eenzoo wordt aangaande punt 6 (wijze van bearbeiding van „Synodale" Eveizoo^ⁿzaTe* gemeenteleden) besloten overeenkomstig het rapport. wijze van bear-

In zake de punten 8 en 9 (waarde van toelating tot de tafel dooreen ^odale^ge-^y~ tegen-kerkeraad) aanvaardt de Synode het rapport, na ter versterking meenteleden.

i . . . j . i t . l . i . i i . i . Ook inzake de der conclusie een kleine wijziging te nebben aangebracht, door uit //op- onwaarde van nieuw belijdenis doen/ het woord „opnieuw" uit te lichten. Immers, is z- &• «aanne- i . i . i . i . T - i . • „ i . i) ming" door een net gebeurde geen belijdenis afleggen te achten. tegen-Kerke-

Ernstiger discussie geeft nog weer punt 9 (inzake het optreden in nog raad niet vrijgemaakte Kerken). Ten slotte wordt ook hier na kleine wijzi- i^ⁿog nieten t" komen Kerke

n

aan- *) Zie reg. 7 v. o.

't rapport vaard; maar met

waarschuwing *migt* het praeadvies gevolgd: maar daarbij gemaand tot groote voorzich-
om niet zonder *o- t i v i -ii u*
de Classis te tigheid, eer men een Kerk als Kerkeraadloos aanmerkt, en gewezen
op
handelen. <je noodzakelijkheid, dat in deze niet zonder de Classis gehandeld worde.

Met dankzegging aan de Commissie van praeadvies wordt hiermede de
behandeling dezer zaak gesloten.

AUT. 34.

In behandeling komt van de punten onder letter K ingedeeld in
de eerste plaats het rapport van de Deputaten der Synode tot het
samen-

roepen van een Zendingcongres. (Ingekomen Stukken. B No. 4).

Namens de Commissie van praeadvies rapporteert Ds. F. LION CACHET
net volgende:

*Aan de Voorloopige Synode van Nederd. Gereformeerde
Kerken vergaderd te Leeuwarden.*

Uwe Commissie aangewezen om de Synode te dienen van advies over het Rapport
m za^e Zending Congr. (K. 2 van het Agendum) heeft nauwkeurig kennis genomen : 1,
van het Verslag der Deputaten tot het Zendingcongres, en 2, van de Acta van het Congres,
door die Deputaten uitgegeven en waarvan een exemplaar bij het Verslag gevoegd is.
^we C^ommss;e *s van oordeel, dat het gehouden Congres, onder des Heeren zegen
en a^e omstandigheden in aanmerking genomen, bijzonder geslaagd mag heeten, en
neemt de vrijheid, te adviseeren, dat het Verslag door uwe vergadering onder hartelijke
Deputaten met dankzegging aan de Deputaten voor hunne bemoeiingen worde ontvangen en goed
dankzegging te gekeurd, en de Deputaten van de hun verleende opdracht worden ontheven,
déchargeeren. Uwe Commissie vertrouwt voorts, dat, vooral ook door de medewerking der Kerke-
De Acta van het ra^den, de Acta van het Zendingcongres, die terecht door de Deputaten tot een nomi-
Zending-Con- na^en p;ij^s verkrijgbaar gesteld werden, in wijden kring in de Kerken verspreid zul-
gres aan te be- len worden,*
velen en hunne len worden,
verspreiding te
bevorderen!

*Namens de Commissie
F. UON CACHET,
Rapporteur.*

Presentexem- Van de in dit praeadvies bedoelde Acta zijn exemplaren
rondgedeeld plaren^ d^^cta on^er ^e]^den der Synode; en een gebonden
exemplaar is voor het dings-Congres. archief der Synode den voorzitter overhandigd en
door dezen met dankbetuiging aangenomen.

Rapport der De- Het daarbij besproken Rapport is van den volgende inhoud :
putaten voor dit
Congres.

Gereformeerde

Aan de Voorloopige Synode van Nederd.

Kerken, saamgekomen te Leeuwarden 24 Juni i\$90 e. v.d.

De Deputaten, aangewezen door de Voorloopige Synode, gehouden te Utrecht in Juni
1888, tot het saamroepen van een Zending-Congres ter bespreking van het werk der
Zending met daartoe afgevaardigde leden van Kerkeraden (Acta Synodi, Art. 86), heeft de
eer hieromtrent het volgende Verslag uit te brengen.

Om van meet aan in deze zooveel mogelijk de samenwerking der Kerken te hebben, Uitnoodigingen. werd,
in het begin des vorigen jaars, door Deputaten eene uitnoodiging gericht aan de Classes, om een of meer
Broeders aftevaardigen tot eene Conferentie, ter bespreking van de beste wijze, waarop het Zending
Congres zou kunnen worden gehouden.

Aan deze uitnoodiging werd door al de Classes gevolg gegeven, uitgezonderd door de
Classis van Dokkum, van welke een hartelijk broederlijk schrijven inkwam, „dat
van wege de afstand ditmaal geen afgevaardigden gezonden konden worden.”

dingscongres.

Praeadvies.

Onderzochte
stukken.

Het Congres
geslaagd.

Een Conferentie met de afgevaardigde Broeders, en aan welke ook deel genomen Voorbereidende werd door Prof. Dr. RUTGERS, Dr. Th. C. L. WUNMALEN en den heer A. J. VAN MARLE, Conferentie, lid van het Hoofdbestuur der Nederlandsche Gereformeerde Zending-Vereeniging, als adviseurs, werd gehouden in de Kerkeraadskamer der Keizersgracht kerk, te Amsterdam, daartoe door den Kerkeraad bereidwillig afgestaan, op 23 en 24 April 1889. Op deze Conferentie werd, na rijpe en zeer broederlijke discussie over den aard en de strekking van het Congres, besloten, dat het gehouden zou worden dto. 28—30 Januari 1890 te Amsterdam; werden de onderwerpen ter behandeling vastgesteld en de Broeders aangewezen, die uitgenoodigd zouden worden, die onderwerpen met een referaat ter bespreking in te leiden. De Conferentie werd besloten met eene ure des gebeds in de Keizersgrachtkerk, die door eene groote, belangstellende schare werd bijgewoond.

Het Zending-Congres werd gehouden in het Lokaal van den Werkenden Stand te Het Congres ge-Amsterdam op 29 en 30 Januari 11. na den avond te voren in de Kerkeraadskamer der slaagd; ondanks Keizersgrachtkerk met eene ure des gebeds te zijn geopend. In bijna ieder opzicht teleurstellingen, mag, door den zegen Gods, de samenkomst wel geslaagd worden genoemd. Wel was de teleurstelling groot, dat de Eere-Voorzitter, Z.Ex. de Minister van Koloniën? Mr. L. W. C. KEÜCHENIUS door ambtsbezigheden verhinderd werd tegenwoordig te zijn* dat Dr. VAN DEN BERGH door een aanval der krankheid, die hem, nu weinige weken geleden, ten doode werd, aan het ziekbed gekluisterd lag; dat tal van afgevaardigden door de heerschende influenza belet waren om ter vergadering op te komen; en dat Ds. FERNHOÛT per telegram uit het moderamen naar het sterfbed van een zijner kinderen werd ontboden. Maar toch wilde de Heere een kennelijken zegen schenken op het samenzijn, en is er overvloedig stof om Zijn Naam groot te maken, dat Hij zoovele afgevaardigde leden van Kerkeraden van Nederlandsche Gereformeerde Kerken en andere belangstellenden bijeen heeft willen brengen om te spreken over de prin-cipieele belangen der Zending onder Heidenen en Mahomedanen. Het Congres werd besloten met een ure van gebed en dankzegging in de Keizersgrachtkerk.

Van de handelingen van het Congres hebben Deputaten een lijvig verslag het licht Uitgave der Ac-doen zien, waarvan één exemplaar hierbij gaat, en dat tot den uiterst geringen prijs ta en Present-van f0.50 ten getale van 3000 exempl. verkrijgbaar is gesteld. Deputaten rekenen op Exemplaar, de medewerking der Kerkeraden, wat betreft de verspreiding van dat Verslag in [^]in wijden kring.

Bijzonder aangenaam is het Deputaten te mogen melden, dat, behalve door de HH. Prof. Dr. RUTGERS, Prof. Dr. KÜYPER, Dr. WUNMALEN en den heer A. J. VAN MARLE, als adviseurs, aan het Congres ook op uitnoodiging werd deelgenomen door de HH. Ds. Deelneming van GISPEN, van Amsterdam en Ds. VAN DER VALK te Delft vertegenwoordigende de Zen- Christel, Geref. dingcommissie der Christelijke Gereformeerde Kerk. Broederen.

De Zaak der Zending onder de Heidenen en Mahomedanen in Nederlandsen Indië door de Ned. Gereformeerde Kerken in de bijzondere belangstelling uwer Vergadering die door 'sHeeren Geest geleid moge worden in alle dingen, aanbevelend, hebben wij de eer te zijn

De Deputaten voornoemd,

F. LION CACHET, V. D. m.
Dr. L. H. WAGENAAR, V. D. m.
Juni 1890.

W. HOVY.

Aan de conclusie van het praeadvies wordt door de Synode nog toe- Praeadvies ge-gevoegd: 1. dat óók aan Ds. F. LION CACHET de dank der Synode worde P gebracht; en 2. dat de Acta van het Zendingscongres aan de gemeenteleden der Acta van 't worden aanbevolen niet als slechts een verslag, **maar als een hoogelük** ^{Zen dm & s Con} _{g res) > en}

^{zoo} te waardeeren Handboek.

aangenomen.

Aldus geamplieerd, wordt de Conclusie van het praeadvies aangenomen.

ART. 35,

Inzake de zending. In zake het Rapport der Deputaten tot de Zending (Ingekomen Stukken B No. 3) adviseert de betrokken Commissie met Ds. F. LION CACHET Praeadvies. als rapporteur. Het rapport der Commissie is het volgende;

Jan de vooroopenige Synode van Necl. Geref. Kerken te Leeuwarden.

Uwe Commissie van advies over K. 1 van het Agendum „Rapport in zake de Rapport goed te Zending“ heeft de eer aan uwe vergadering voor te stellen het Verslag der Deputaten keuren. tot de Zending goed te keuren.

Opwaken en xj^ dit Verslag blijkt, dat onze Gereformeerde Kerken weer eenigszins opleven tot schuldgevoel ^ j3^ harer roeping en van haar voorrecht om te arbeiden in de Zending, en dat er eenig schuldgevoel gewekt is wegens jaren lange verwaarloozing van die roeping, bijname met betrekking tot de Zending in onze eigene Koloniale bezittingen. En verder: Verzoek der dat de Ned. Gereformeerde Zendingvereeniging krachtiger dan ooit een beroep doet Geref. Zend. Ver. op ^ e gerkeni dat deze in de zending zullen arbeiden en haar ontheffen van de taak, die zij, door den nood der tijden gedrongen, op haar heeft genomen.

Na nauwkeurige overweging van het Verslag, en voorts van hetgeen omtrent Zending-arbeid door de Ned. Geref. Kerken gezegd wordt in de Acta van het Zendingcongres, waarnaar in het Verslag verwezen wordt, neemt Uwe Commissie de vrijheid te adviseeren: Deputaten met \ j)at de Deputaten tot de Zending met dankzegging worden ontslagen, dankzegging te ^ at ^ e gyno de dezelfde Broeders andermaal committeere om de Kerken tot Opnieuw te be- meerdere belangstelling in het werk der Zending, bepaaldelijk in onze eigen Koloniën, noemen en in op te wekken en daarvoor bestemde gelden te administreeren, en dat aan deze B.B. getaltevermeer- als Deputaat tot de Zending worde toegevoegd Dr. L. H. WAGENAAR. deren om be- 3. Dat aan de Deputaten bepaalde opdracht verleend worde om de aangevangen langstelling te onderhandelingen met de Nederlandsen Gereformeerde Zendingvereen., tot overname ^ teTeheeren" van ^aar arbeid op Mfölden Java> voortzetten, en. zoo mogelijk, alles wat daarop be-Overname van trekking heeft met genoemde Vereeniging zoo te regelen, dat de overname van het Zendinggebied werk op de eerstvolgende Synodale Vergadering geschieden kan.

4. Dat, met het oog op zeer gewenschte correspondentie tusschen onze Ned. Geref. Persoonlijke af- Kerken en de meer dan zestig Kerken, in verband met den arbeid der Ned. Geref. Zend. vaardiging ter yereen ujt de Heidenen en Mahomedanen op Midden-Java vergaderd, de Synode met heToog^p een Dienaar des Woords afvaardige om onderzoek te doen in loco naar den correspondentie toestand dier Kerken en om het contact met die Kerken voor te bereiden.

met de Kerken Een welomschreven lastbrief voor dezen Deputaat zou door het moderamen der op Midden-Java. Synode opgesteld en geteekend behooren te worden, terwijl de Kerk, waarbij de aan-Nadere regel- g6w^ezen Deputaat als Dienaar des Woords dient, gevraagd zou moeten worden, hem, gegeven o6 ^^ met behoud van zjn g^ewoon salaris, voor dezen dienst, voor den tijd van minstens zes maanden af te staan, met dien verstande, dat de preclikdienst in de tijdelijke vacature door andere dienaren des Woords, in overleg met de onderscheidene Classes, zal worden vervuld. Het zal niet noodig zijn op het groote belang van zulk eene zending, zoowel voor de Kerken op Midden-Java en den Zendingarbeid daar als voor onze Kerken hier, in bijzonderheden te wijzen.

Bericht aan- Nog moet uwe Commissie hare bevreesing te kennen geven, dat in het Verslag gaande de Zen- der Deputaten tot de Zending niets voorkomt aangaande de verkondiging van het ding onder de Evangelie aan de Joden, wonende in ons land en in onze Koloniën, waaromtrent die **Joden** gemist. Deputaten advies hadden uittebrengen. Des Heeren Koninkrijk kome.

*Namens de Commissie voornoemd, F.
LION CACHET,
Rapporteur.*

Het besproken Rapport is van den volgenden inhoud :

Rapport der Deputatie voor de zending.

Aan de voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, saamgekomen te Leeuwarden 24 Juni 1890.

De Deputaten door de Voorloopige Synode, gehouden te Utrecht, Juni 1888, aangewezen om de Kerken tot meerdere belangstelling in het werk der Zending, bepaaldelijk hun mandaat, in onze eigene Koloniale bezittingen, op te wekken; daarvoor bestemde gelden te administreren; en voorts, verder voorbereidende stappen te doen; opdat de Zending, thans door Vereenigingen in ons land behartigd, zoo spoedig mogelijk door de Kerken worde overgenomen en voortgezet, en verder, om de eerstvolgende Synode te dienen van advies in zake de verkondiging van het Evangelie aan de Joden, wonende in ons land en in onze Koloniën, heeft daaromtrent thans het volgende te berichten:

I. Dat zij zich per circulaire gewend hebben tot de Kerken om dezen tot het werk Circulaire aan der Zending meer op te wekken; den nood der Heidenen en Mahomedanen in onze de Kerken. Oost op het hart te binden; haar bij hare schuld in jarenlange verwaarloozing der zending te bepalen; en bovenal om haar te herinneren aan het direct bevel des Heilands, om het Evangelie te prediken, allen schepselen; en om haar op te wekken tot offervaardigheid voor de Zending.

Ook heeft Ds. LION CACHET gelegenheid gehad om, als Deputaat der Synode, in de Optreden hier-Kerken van Amsterdam, Arnhem, Dordrecht, Charlois, Driebergen, Heeg, Leiden, Leider-toe van Ds. F. dorp, N.-Loosdrecht, Vlaardingen, Voorthuizen en Zwolle, op uitnoodiging der respectieve Lion Cachet in kerkeraden, eens of meermalen, bij den dienst des Woords, de gemeente meer bijzondere Bedieningen des der te bepalen bij het werk der Zending, bij name in onze eigene Indische Bezittingen. ⁰⁰¹ st Steeds werd er bij deze samenkomsten op gewezen, dat de Zending weer door de Kerken, kerkelijk moet worden behartigd; en dat dit ook wel gevoeld werd, bleek gedurig en in meerdere mate. Werden gewone bidstonden voor de Zending, van Zendingvereenigingen uitgaande, gewoonlijk slecht bezocht, waar dus, namens de Kerken Teekenen van en tot Kerken voor de Zending werd gepleit, viel over de opkomst en belangstelling op waken, der Gemeente nooit te klagen. Collecten voor de Zending werden bij deze samenkomsten niet op den voorgrond gesteld of bleven ook wel geheel achterwege; toch in geen geval der Zending financieel tot schade.

Vruchtbaar waren ook de samenkomsten met leden des kerkerads en der gemeente Samenkomsten ter meer onderlinge bespreking van de belangen der Zending, te Voorthuizen en elders ter wegneming gehouden. Het gebrek aan kennis op het gebied der Zending, met name van den der onkunde, geestelijken nood der miljoenen in onze Koloniale Bezittingen, is zeer groot in de Kerken. Doch er is een geopend oor, om inlichtingen te ontvangen, en de harten worden gaandeweg ontsloten, en voor *schuldgevoel* wegens ontrouw en verwaarloozing van Begin van roeping en voorrecht om te arbeiden aan de uitbreiding van 's Heeren Koninkrijk, en *schuldgevoel*, in begeerte, om, naar 's Heeren wil, den arbeid door de Vaderen aangevangen, weder op te vatten en voort te zetten.

Zij hier nog bijgevoegd, dat, wegens tijdsgebrek, niet is voldaan kunnen worden aan al de aanvragen van kerkeraden, om eene Zendingssure, door Ds. LION CACHET, als Deputaat der Synode, te leiden.

Met dankbaarheid moet er verder op gewezen worden, dat in onderscheidene Kerken, ^{j)e} arbeid in bij name van Kralingen, Leiden, Voorthuizen, Heeg, Charlois, Middelburg, enz., door de deze aangevan-kerkeraden zoodanige regelingen gemaakt zijn met betrekking tot Zendinguren, collecten, gen door vele Zendinglectuur, enz., dat daar geen plaats is, of langer is, voor gewone Zendingverkerkeraden, eenigingen. Zoo wordt de Zending geleidelijk in het kerkelijk spoor teruggeleid, en te meer en spoediger, waar de leeraren zelve de Zendinguren leiden. Arbeid in den ordelijken en geordenden weg is vooral in de Zending van het grootste belang.

Schoon de Ned. Geref. Kerken thans vele en velerlei finantiële lasten hebben te ^{Tg_e}} ^{j}eer A} ^I dragen, is hare offervaardigheid voor de Zending, schoon nog bij lange niet naar ver- ^{i}ecten} mogen en behooren, toenemende gebleken. Een aantal Kerken hebben hare gaven voor de Zending aan de Deputaten toevertrouwd, naar aanwijzing der Synode, en de ingekomen gelden zijn besteed in ondersteuning van den arbeid der Ned. Geref. Zendingvereeniging

Toezending van op Midden-Java. Van het orgaan dier Vereeniging „de Heidenbode”, is, namens Deputaten, „De Heidenbode” aan iederen kerkeraad geregeld het verschenen nummer gezonden, gelijk ook een aantal expl. aan kerkeraden, die zulks begeerden, ter verspreiding verstrekt zijn.

II. In zake de overname van den arbeid der Ned. Geref. Zend.-Vereeniging op Midden-Java door de Kerken, hebben Deputaten te berichten, dat genoemde Vereeniging herhaaldelijk en bij vernieuwing verklaard heeft, niet slechts hare *bereidheid* om haar arbeidsveld aan de Kerken over te dragen, maar hare *vurige begeerte, dat dit zoo spoedig mogelijk* zal kunnen geschieden.

Moeielijke positie der Geref. Zend. Ver. in deze. De Vereeniging is thans in zeer bijzondere omstandigheden geplaatst. Haar arbeid staken, vóór die door de Kerken is overgenomen, *mag* zij niet; dien arbeid krachtig, doorzetten *kan* zij niet, waar de Kerken tot ontwaking zijn gekomen, dat zij zelven weer in het werk der Zending hebben te arbeiden ; en stilstand is, vooral in de zending, achteruitgang. Waarbij komt, dat de finantieele steun, die de Vereeniging thans in mindere mate uit de Kerken ontvangt, haar toevloeit, niet om haar *als Vereeniging* te bestendigen en te bekrachtigen, maar in de verwachting der Kerken, dat de Vereeniging haar arbeid ten spoedigste aan deze zal overdoen.

Verwijzing naar blz. 50—64a der Acta van het Zendings - Congres. Om niet in herhaling te treden, nemen Deputaten de vrijheid, de Synode te wijzen op de redenen, op bladz. 50—64 van de Acta van het Zending Congres aangevoerd dat de kerken *zoo spoedig mogelijk* het werk van de Ned. Geref. Zend.-Ver. op Midden-Java behooren over te nemen. Waarbij Deputaten de bede uitspreken, dat de Synode niet scheidt, zonder in deze een gunstig, Gode welgevallig, besluit te hebben genomen

Zijn Koninkrijk kome!

*Namens Deputaten voornoemd,
W. HOVY, Rapporteur.*

ART. 36.

Behandeling van dit rapport en het praedvies worden tot de volgende zitting verdaagd.

ART. 37.

Sluiting der derde zitting. De Voorzitter [sluit deze zitting, nadat is gezongen Psalm 72 vers 8, en JQs p^j yy KLAARHAMER is voorgegaan in den gebede.

VIERDEZITTING.

ART. 38.

Opening der vierde zitting. De vergadering, door den Praeses geopend, wordt aangevangen met het zingen van Psalm 103 vers 1() ^ waarna g.# W. A. VROLIJK SR., voorgeaat in gebed.

ART. 39.

Besloten conform het praedvies. Jf_n neemt de Synode in behandeling het uitgestelde rapport (Art. 36) advies over de der deputaten en het praedvies der Commissie dienaangaande. Overeenkomstig dit praedvies worden deze Deputaten wel met dankzegging gedechargeerd; maar ontvangen zij tevens een nieuw mandaat; terwijl hun wordt toegevoegd Dr. L. H. WAGEN AAR, voorheen alleen Deputaat voor het Zendings-Congres.

Herhaaldelijk wordt op het zware en ernstige der zaken die werden

voorgesteld geweest, opdat men welbewust moge handelen. Na dit alles overwogen te hebben, spreekt de Synode eenparig uit, dat de Kerken ze- De Zending als ven in gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren, geroepen zijn, de ken^{Pr}Trkend.^{Kern} Zending ter hand te nemen. En opdat het nu komen moge tot een begin van handelen der Kerken in deze, maar ook niet door overijling Maatregelen ter schade aan het werk der Zending worde berokkend, en er aansluiting ^{voorbereiding} zij aan het historisch geworden en bestaande — besluit de Synode haren Deputaten in last te geven, de onderhandelingen met de Geref. Zend. Ver. voort te zetten, en op de eerstkomende Synode voorstellen te doen aangaande de wijze, waarop de Kerken den zoo lang zondiglijk nagelaten arbeid zullen opvatten. Inmiddels steune men de Geref. Zend. Ver. die toch wel ten bate der Kerken werkzaam zal blijven,

Aangaande de genoemde Kerken op Midden-Java wordt overeenkomstig Twee Deputaten het praeadvies besloten. Den te zenden Bedienaar des Woords zullen twee J[^odig^{en} ^{mt} ^ mede-Deputaten in Indië worden toegevoegd, daartoe uit te noodigen door de Deputaten tot de Zending. Alle voorstellen en handelingen in deze zaak zullen van deze drie Deputaten gezamenlijk moeten uitgaan. Ook moaten Deputaten voor de Zending zorgen voor de bij een bringing der gelden; Zorg voor de een deel daarvan is reeds gevonden. De schikkingen die de Kerk, welke ^gjte[^]: ^{der} Dienaar gezonden wordt, heeft te maken op financieel en ander gebied plaatselijke Kerk worden aan haarzelve overgelaten. overgelaten.

Bij schriftelijke stemming wordt nu met 30 van de 32 stemmen voor Ds. F. LION CA- deze zending aangewezen Ds. F. LION CACHET van Rotterdam. CHET gezonden

In het gemis aan predikbeurten in deze Kerk hierdoor ontstaande moet, Hulp der Parti- naar de Synode besluit, voorzien worden door de a. s. Particuliere Synode ^{an}^ZuidSol[^] van Zuid-Holland. land.

ART. 40.

Aan de orde worden nu gesteld, de onder letter N samengevatte pun-^{ln} zake de Herten, betrekking hebbende op de verhouding der Ned. Geref. Kerken tot chriftef ofefef.⁶ de Christelijke Gereformeerde Kerk. Hierover wordt door de daartoe aangewezen commissie bij monde van Ds. WINCKEL rapport uitgebracht.

Het eerste dezer punten luidt aldus : ./De Voorloopige Synode trachte, Praeadvies be-indien de onderhandelingen om tot ineensmelting met de Chr. Geref. ^{nandeld}-Kerk te komen zijn afgebroken, die opnieuw aan te knopen.

In de ernstige besprekingen, die op de voorlezing van het rapport De splitsing als volgen, wordt grootendeels in overeenstemming daarmede — overwogen, ^{zondl}£ te ver~ dat de bestaande splitsing als zondig te veroordeelen is en tot treurige gevolgen voert; en dat derhalve een jaar te wachten, en zich tot de Dus geen jaar te eerst na zulk een tijd samenkomende Synode te wenden, niet geoorloofd ^{wachten}< is. Acht men zich nu voor God verplicht kerkelijk samenleven te zoeken, de Commissie van advies heeft op twee wegen, die tot dat doel kunnen leiden, ^{gewezen}. Overeenkomstig haar rapport twijfelt men of de eerste weg (voort te gaan op den grondslag van het beiderzijds, door de Synoden

leslagenwe- erkende deel der Concept-Acte) wel tot het doel zal leiden; dewijl de wel niet *onzer*- Christ. Geref. Broederen den tot dusverre gevolgd den weg niet zullen in-^Zn?aar^eom^oc^{en}s^{aan}^ blijkens vele betuigingen en blijkens de teleurstelling, dat zij andere Broede- niet gelijktijdig met deze Synode in Leeuwarden zijn vergaderd. Juist tisch geacht^aCⁿ me*¹ k^e*^{oo}g^oP^{zu}lk^e§ⁿ vergadering was te Utrecht Leeuwarden als plaats van samenkomst aangewezen; maar blijkbaar hebben zelfs geen twee Provinciale Synoden der Christ. Geref. Kerk in zulk een vervroegde samenkomst hunner Generale Synode eenig nut gezien. Derhalve schijnt het raadzaam thans niet op de Concept-Acte te blijven staan, maar uit te spre-Op welke ken dat de Vereniging te zoeken zij op den grondslag der //Drie For-^^ mulieren van Eenigheid" als Belijdenis en der Dordtsche Kerkenordering nu te onderhan- van 1619 als eenige en uitgevoerde Kerkenordering. Zonder den eersten weg af te snijden, wordt dus wenschelijk geacht, dat de Synode zich tot de Deputaten der Christelijke Gereformeerde Kerk wende; ditmaal met aanbiede- Besloten con- ding c. q. van een basis voor de onderhandelingen gelijk die boven is ge- * noemd. Overeenkomstig de conclusie van het praeadvies wordt besloten tot Ontwerper van zulk een schrijven. Het ontwerpen daarvan wordt den Voorzitter opgedragen, ü^d S^{van} behⁿ" en a^{as} *^{van} behandeling de volgende morgenzitting aangewezen, ling aangewezen.

ART. 41.

Overgangen uit Aangaande de vraag: //Is het geoorloofd — zoo ja, onder welke om- Geref Kerk⁶ standigheden — leden der Chr. Geref. Kerk over te nemen ?^y oordeelt Niet te weren; de Synode overeenkomstig het rapport, dat daartegen geen bezwaren be- Teraad onder-¹*ⁿ s^{aan}?^mas men — zoo mogelijk — daarover in overleg trede met den zocht zij; om Christ. Geref. Kerkeraad. Wanneer deze bezwaren inbrengt tegen leer of wing te voor- wandel van den betrokken persoon worde dienaangaande vooraf een nauw- komen. keurig onderzoek ingesteld; opdat aan beide zijden tuchtontzenuwing ge- Te vergelijken me^den blijve. (Men vergelijkte Acta Voorl. Syn. Utr. Art. 95a.) J Acta Utrecht Art. 95, a.

ART. 42.

ü?5⁶der ^ de Classis FRANEKER is een gravamen ingebracht tegen Art. 180, ActavanUtrecht. 5 der Acta van de Utrechtsche Yoorloopige Synode //wijn hierdoor in de rechten der plaatselijke Kerken gegrepen wordt⁷⁷. Ongegrond ver- j|e£ kleine wijziging wordt het advies der commissie aangenomen, en toelating tot de derhalve door de Synode verklaard, dat door genoemd Artikel geenszins Bediening des aan ne£ recht der plaatselijke Kerken wordt tekort gedaan; dewijl de leen eene enkele toelating tot den dienst des Woords een zaak is waarbij *al* de Kerken plaatselijke Kerk b_el_{an}g hebben en niet slechts eene enkele plaatselijke Kerk; weshalve ook reeds in gewone gevallen daartoe de approbatie van meer dan eene Kerk vereischt wordt.

ART. 43.

Is corresponden- ^_a^ &_e vraag betreft: //Kan er Correspondentie worden aangeknoopt een na dolean- met den Kerkeraad eener Chr. Geref. Gemeente, die opgetreden is na

Reformatie der plaatselijke Kerk door doleantie, welke Kerkeraad thans ^{tie} opgetreden
 correspondentie zoekt" luidt het rapport als volgt: Kerkeraad een er
 Christ.GerefGe-

Op vraag 4 stelt de meerderheid der commissie voor te antwoorden: nieente.
 „Ja; omdat wij ook die Kerkeraden, op grond van hetgeen in de Concept-Acta tot
 ineensmeiting uitgedrukt wordt, behooren te erkennen/"

In overeenstemming hiermede oordeelt de Synode na eenige discussie, Toestemmend
 dat de vraag, gelijk zij daar ligt, bevestigend moet beantwoord worden; oijderscneiden^S
 met dien verstande dat onder het woord „correspondentie" niet „combi- worde tusschen
 naties verstaan worde. £ " 3 ^

AET. 44.

Het rapport van Deputati Sjnodi in zake de bevordering van de Ker- Rapport der
 De-kerlijke hereeniging met de Christelijke Gereformeerden komt nu in be- P^{Lita*}en
 inz.ake handeling. (Ingekomen stukken B. No. 5). Het is van den volgende
 inhoud:

RAPPORT van de Deputaten voor de kerkelijke hereeniging niet de Chr.
 Gereformeerden, aan de Voorloopige Synode van Ned Gereformeerde
 Kerken, vergaderd te Leeuwarden, den 24 Juni 1890.

Deputaten hiervoor benoemd hebben tot hun leedwezen slechts zeer weinig te Waarom
 slechts weinig mede te
 doen gehad.

Nadat in Januari 1889 door het besluit van de Synode der Chr. Gereformeerde Kerk deelen, de
 onderhandelingen over kerkelijke hereeniging vooioopig waren afgebroken, werd harerzijds
 gewacht op hare eerstvolgende Synode van 1891; en onzerzijds konden de Deputaten het weder
 aanknoopen van de onderhandelingen niet verhaasten.

Hun arbeid heeft zich dus bepaald tot het adviseeren dat hun door de Voorloopige
 Synode van Utrecht was opgedragen (Acta Art. 180.): een paar malen in gevallen dat
 plaatselijk een soort van kerkelijke hereeniging werd beproefd: en voorts herhaal-
 delijk in gevallen, dat de classen over de beroeping van een predikant uit de Chr.
 Gereformeerde Kerk te beslissen hadden.

Daar dit laatste nog al vaak voorkwam hebben de Deputaten hun advies te dier
 zake openbaar gemaakt in het officieel gedeelte van de Heraut van 2 Juni 1889, N°. 597.

Het was van dezen inhoud:

..Aan de classe

„Waarde Broeders,
 zake

Advies in

De Synodale Deputaten tot bevordering van de kerkelijke hereeniging met de Chr. Christel. Geref.
 Gereformeerden, door de Voorl. Synode van Utrecht (Acta art. 180) belast met het Predikanten.
 geven van advies aan de classen, wanneer een Kerkeraad wenscht over te gaan tot
 het beroepen van een predikant der Chr. Ger. Kerk,
 hebben de eer U te berichten, in antwoord op uw schrijven van

„dat zij geen overwegend bezwaar zien tegen zoodanige beroeping, en dus ook niet
 tegen latere approbatie door de classe, mits vóór die approbatie aan de classe gebleken
 zij:

1°. dat de bedoelde predikant tot den Dienst des Woords in de Chr. Gereformeerde
 Kerk was toegelaten vóór de laatste zitting der Voorloopige Synode van Utrecht (23
 Januari 1889):

2°. dat hij bereid is, om bij de eerste gelegenheid de Formulieren van Eenigheid
 onzer Kerken met hartelijke instemming te onderteekenen, in het voor onderteekening
 bestemde classisboek ;

3°. dat de Kerkeraad der roepende Kerk zich ten zijnen aanzien vooraf genoegzaam verzekerd heeft;

„a. dat hij, in zake het kerkverband, de plaatselijke Kerken inderdaad als Kerken erkent, en dat hij dus elke verbintenis waardoor zij eigenlijk afdeelingen zouden worden van één enkel groot genootschap, gelijk ook eiken stap waardoor zij er toe zouden medewerken om als zoodanig bij de overheid bekend te staan in strijd acht met haar wezen;

„b. dat hij met betrekking tot de Ned. Ger. Kerken, aan welke in 1816 de bekende organisatie is opgelegd, deze Kerken inderdaad geroepen acht tot de oude Gereformeerde Kerkenordering terug te keeren, zoo mogelijk door haren Kerkeraad, en anders door hare tot handhaving der belijdenis bereidwillige leden, en dat hij diensvolgens voorzooverre in deze kerken nog geioovigen zijn, die bereid zijn voor dit doel handelend op te treden, vernietiging van eigen qualiteit door opzegging van het lidmaatschap en daarop volgende nieuwe kerkstichting voor ongerechtvaardigd houdt;

en 4°. dat de Kerk en de classe der Chr. Ger. Kerk bij welke hij tot dusver diende, in zijn heengaan bewilligen en hem goede getuigenis geven omtrent zijn belijdenis, wandel en kerkedienst.

Indien onverhoopt de bedoelde kerk en classis hiertegen bezwaar mochten maken wegens het ontbreken van kerkverband met de roepende kerk, en deze toch bij hare roeping volhardt, blijft, bij ontstentenis van gemeenschappelijke meerdere vergaderingen, geen anderen uitweg over, dan dat de classe, tot welke de roepende Kerk behoort, aan de bedoelde classe der Chr. Ger. Kerk voorstelle, de quaestie van het al of niet bewilligen en getuigenis geven door een scheidsgericht te doen uitmaken, in dier voege, dat elke dier dassen één scheidsrechter aanwijzen en dat deze beide een derden zich toevoegen.

„Mocht ook hiertegen bezwaar zijn bij de bedoelde classe der Chr. Ger. Kerk, dan zal de classe, tot welke de roepende kerk behoort, nadat alle middelen tot overleg zijn uitgeput, daardoor vrijheid hebben, zich te vreden te stellen met een getuigschrift van de classe der Ned. Geref. Kerken, binnen wier kring de beroepen predikant woonachtig is, in hetwelk deze classe verklaart, dat zij omtrent de belijdenis, den wandel en den kerkedienst van den beroepen predikant, voor zooveel haar bekend is, een goed getuigenis kan geven.

„Met broederlijke hoogachting en heilbede enz.”

*Deputaten voornoemd, F.
L. RUTGERS,
Rapporteur.*

Rapport goed- Dit rapport wordt na de voorlezing goedgekeurd; waarna de
beraad- slaging over de punten onder letter N, gesloten wordt met dankzegging
gekeurd. aan de Commissie van praeadvies en aan genoemde Deputaten.

ABT. 45.

Over Financi- De Commissie van praeadvies over de onder letter A vereenigde punten
eelensteun voor vervolgt haar rapport. Punt 2 der vragen en voorstellen uit deze groep
Theologische is *mi de classis* HARDERWIJK **de vraag: Up wat wrjze wordt uitvoering**
studenten. gegeven aan het bepaalde in Art. 19 der D. K. ?

De Eapporteurs antwoorden hierop bij monde van Dr. F. L. RUTGERS:
vies alsnog na- //Met betrekking tot dit punt meent de Commissie te kunnen verwijzen
onmo elfk^{ing}e naar het besluit der Voorl. Synode van Utrecht (Acta Art. 68). Zij oor-
acht, en verwe- deelt, dat te dien aanzien eene nadere en definitieve regeling nog niet
zen naar Art. 68] ^{an} gemaakt worden.”

Utrecht. Deze conclusie wordt aangenomen; en derhalve door deze synode niets

naders aangaande financiële ondersteuning van theologische studenten door de kerken geregeld.

ART. 46.

De behandeling der punten 3—10 wordt wel aangevangen; maar daarop Uitstel der be-naar de volgende zitting verwezen; dewijl de synode met het oog op de 0^{^a} vervroegde Bediening des Woords in het kerkgebouw deze zitting moet bekorten, sluiting.

ART. 47.

Aan Br. M. VAN DER LAAN, afgevaardigde der Classis Dokkuni, wordt verlof tot ver-op zijn verzoek verlof gegeven de vergadering te verlaten. Zijn secundus trek. zal voor hem optreden.

ART. 48.

De Voorzitter bericht, dat is ingekomen eene missive van den Kerke- ingekomen Mis-raad der Christelijke Afscheidene Gfemeente te Heerde, waarvan kennis sive Ult Heerde-zal genomen worden in de volgende zitting.

ART. 49.

Ter sluiting gaat op verzoek des Voorzitters Ds. B. VAN SCHELVEN voor Sluiting der in dankzegging en smeekgebed, vooral ook met het oog op de hereeni- vierde zitting-ging met de Christel. Geref. Broederen, nadat eerst gezongen was Psalm 33 vers 11.

DONDERDAG 26 JUNI:**VIJFDE ZITTING:**

ART. 50.

De vijfde zitting wordt geopend met het zingen van Psalm 89 vers 7, Opening der met het lezen van Psalm 33, en het gebruikelijke gebed voor de han- vijfde zitting, delingen des kerkerads, bij monde van den Voorzitter.

ART. 51.

Bij de voorlezing der presentielijst blijkt, dat de primus-ouderling uit Mutatiën en de Classis üokkum overeenkomstig het gegeven verlof is vertrokken en presentielijst. als zijn secundus is opgekomen Br. P. BROUWER, Ouderling te Dokkum.

Tevens verzoekt de primus-ouderling A. C. VAN DRIMMELEN, uit de Classes Breda—Heusden—'s Hertogenbosch—Eindhoven—Maastricht verlof (dat hem gegeven wordt) onmiddellijk de vergadering te verlaten en stelt zijn plaatsvervanger voor, die reeds ter vergadering aanwezig is, Br. H. DE HAAN, Ouderling te Klundert.

Beide secundi worden als leden der Synode toegelaten en teekenen de presentielijst.

ABT. 52.

Verslag voor de ^{eist} Dr. C. C. SCHOT CZN. leest voor zijn verslag voor de Pers over de zittingen van den vorigen dag, wat aanleiding geeft tot eenige besprekingen, mede naar aanleiding van het feit, dat het niet in alle Persorganen voorkomt • hoewel het wèl is toegezonden.

ART. 53.

Notulen. *j)e* Notulen over de Derde Zitting worden door den Tweeden Scriba Ds. J. H. FEETNGA voorgelezen, en die over de Vierde Zitting door den Eersten Scriba Ds. H. HOEKSTRA. Na kleine wijziging worden de notulen goedgekeurd; nadat als beslissing eener korte discussie is geoordeeld, dat in de notulen alleen moeten opgenomen worden de handelingen en van de discussiën de wijzigende momenten.

ABT. 54.

Missive uit Heer- De inhoud der missive uit Heerde (zie Art. 48) wordt kortelijk medeaal gemaakt^{0TM"} g^{ca*}eeld, en de missive gesteld in handen der Commissie voor de punten onder O.

ABT. 55.

Concept-missive De ingevolge opdracht van den vorigen dag (Art. 40) ontworpen misderairist^PGeref^{s*ve aan ^e} Deputaten der Christelijke Gereformeerde Kerk wordt nu kerk. voorgelezen. Zij luidt als volgt:

Aan Heeren Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerk, benoemd in haar jongste Synode te Kampen, voor de zaak der hereeniging van alle Gereformeerde Kerken in Nederland.

Geliefde Broeders in onzen Heere Jezus Christus!

De Voorloopige Synode van de Nederduitsche Gereformeerde Kerken, te Leeuwarden vergaderd, gevoelt zich gedrongen uitdrukking te geven aan de smartelijke teleurstelling, die Uw stilzwijgen haar berokkend heeft.

De Voorloopige Synode te Utrecht had juist met het oog op het besluit Uwer Synode, om een volgend maal te Leeuwarden saam te komen, ook harerzijds besloten, de eerstvolgende Synode naar Frieslands hoofdstad saam te roepen, ten einde daardoor de mogelijkheid te doen geboren worden, dat *beide* Synoden, in eenzelfde plaats vergaderd, de aangeknoopte onderhandelingen te gereeder tot een goed einde mochten brengen.

Ze nam dit besluit, niet als zag ze voorbij dat Uwe Synode niet elk jaar pleegt saam te komen, maar omdat ze kennis droeg van het besluit der Kampensche Synode, dat zoo ook maar twee Provinciale Synoden Uwerzijds voortzetting der onderhandelingen wenschten, de saamroeping der Synode zou worden vervroegd.

En zie, nu komt onze Synode te Leeuwarden saam, en er is Uwerzijds niets.

Er is geen Synode; dus waren er ook geen twee provinciale Synoden, die voortzetting der onderhandelingen wenschten.

Er is evenmin een aanbieding uwerzijds als deputaten, om de onderhandelingen, zoo al niet voort te zetten, dan ten minste de voortzetting ervan voor te bereiden.

Er is zelfs geen enkel broederlijk woord, om ons de aanleiding tot zoo ernstige teleurstelling althans te verklaren.

Geen Deputaat uwerzijds meldde zich aan, en geen schrift wierd van u ontvangen.

Toch meende de Voorloopige Synode, dat deze pijnlijke teleurstelling voor ons geen oorzaak kon noch mocht zijn, om ook maar één enkel oogenblik het groote oogmerk, dat bij onze onderhandelingen doelwit was, uit het oog te verliezen; en ze begreep, dat zelfs deze droeve ervaring, voor haar geen aanleiding mocht worden, om zich eveneens in een veelbeteekenend stilzwijgen terug te trekken.

Onze kerken spraken èn te Rotterdam èn te Utrecht *een overtuiging des harten* uit, toen ze voor Gods aangezicht u verklaarden, een voor God zondigen toestand te zien in ons gescheiden leven. Ze gaven slechts uiting aan wat *op den bodem des harten* leeft, toen ze voor u haar schuld beleden over zoo jarenlange ontrouw, als waarvan onze gedeeldheid in niet geringe mate een gevolg was. En het was haar niet een woord der lippen, maar *een ivensch der ziele*, als ze u betuigden, te *dorsten* naar hereeniging met alle gereformeerden in deze landen; ook omdat een deel des lichaams nooit gezond kan worden, zoolang het van zijn wederdeel gescheiden blijft.

Ook op deze Voorloopige Synode spraken daarom de vergaderde kerken met eenparigheid van stemmen nogmaals haar ernstige bedoeling uit, om hoe eer hoe beter tot hereeniging met uwe kerken over te gaan.

Slechts waren zij van oordeel, dat het tot niets leiden zou, om de onderhandelingen, die de Synode van Kampen afbrak, na uw stilzwijgen, op den ouden voet te hernieuwen; vooral daar niet mag ontveinsd, dat het jaar, dat over deze onderhandelingen heenliep, deze heilige zaak eer achter- dan vooruit bracht.

Ook al blijven onze kerken gestand doen, wat ze te Kampen verklaarden, en al zijn ze bereid, om nog steeds op het toen aangeboden een geordend verband met uwe kerken aan te gaan, toch waren ze van oordeel, dat ze u den wegmoesten ontsluiten» om de toen beproefde hereeniging nogmaals te zoeken, *maar nu op breed'eren grondslag*.

Het is daarom dat onze Synode U thans komt verklaren dat de vergaderde Neder-iuitsche Gereformeerde Kerken niet alleen bereid zijn, maar er hartelijk naar ver-angen, ja, het plichtmatig achten, om zich, hoe eer hoe beter met Uwe Kerken Clas-sicaal en Synodaal te vereenigen op den grondslag van eenheid in Gereformeerde Belijdenis en in Gereformeerde Kerkregeering.

Harerzijds stellen zij dus thans geen ander beding, dan dat de vereenigde Kerken ie Drie Formulieren van Eenigheid der Gereformeerde Kerken als accoord van ker-celijke gemeenschap zullen eeren, en dat deze gemeenschap geregeld zal worden laar de beginselen van Gereformeerde Kerkregeering, gelijk die in onze oude kerken-mïening zijn uiteengezet.

Niet wetende, of wellicht Gij reeds als Deputaten over eene hereeniging op zulk ien grondslag zoudt kunnen onderhandelen, heeft de Synode harerzijds de Deputaten roor deze aangelegenheid gecontinueerd, met wie uwerzijds gecorrespondeerd kan vorden onder het adres van Prof. Dr. F. L. RÜTGERS te Amsterdam.

Zelfs besloot de Voorloopige Synode nog een stap verder te gaan, en niet alleen lezen nieuwen grondslag voor onderhandeling U aan te bieden, maar om ook met le ernstige *bede* tot U te komen, dat door Uwe Kerken toch even warm als door hare [erken naar een *spoedige* hereeniging mocht worden gestreefd.

Een *bede*, die ze als Uw mindere in getrouwheid, U brengen komt in den Naam »nzes Heeren; want de eere Zijns Naams is het, die bij onze gedeeldheid schade lijdt.

Een *bede*, die ze, U op het harte bindt, omdat zoowel *uwe* als *onze* Kerken een loogeren zegen derven, zoolang de zonen van een zelfde huis niet samenwonen.

En een *bede* eindelijk, die ze u niet minder voor de conscientie legt met het oog •p de toekomst van ons volk en vaderland, omdat de overtuiging bij haar vaststaat, lat ons volk niet weer *kan* opbloeien, tenzij de Gereformeerde beginselen weer veld winnen, en het veldwinnen dezer Gereformeerde beginselen gestuit en belet is, zoolang

de belijders van deze beginselen zelfs *kerkelijk* tegenover elkander blijven staan. En hiermede deze heilige, teedere zaak aan de gunste onzes Gods en uwe broederlijke liefde aanbevelende, blijven wij met heilbede,

*Uw Dw. br., De Synode
voornoemd, Dr. A. KUYPER,
Praeses. Dr. G. VAN GOOR,
Assessor. Ds. H. HOEKSTRA, Pr.
Abacus. Ds. J. H. FERINGA, Sec.
Abactis.*

P.S. Een 400-tal exemplaren gaat hierbij, met beleefd verzoek, deze aan de Kerkeraden uwer Kerken te willen overzenden, gelijk wij zulks doen aan de Kerkeraden onzer Kerken.

Concept goedge- De Synode hecht aan dit concept hare goedkeuring, en besluit, den
keurd. Deputaten der Christel. Geref. Kerk te verzoeken, aan eiken kerkeraad
Verzending ge- hunner kerk een afdruk van dit schrijven te doen toekomen, waartoe hun
reg¹* de noodige exemplaren zullen gezonden worden. Eveneens zal aan eiken
kerkeraad der Ned. Geref. Kerken een afdruk worden gezonden.
Deputaten ge- Deputaten voor de hereeniging dezerzijds worden gecontinueerd.
Aan-continueerd. gezien hun aantal voldoende wordt geacht, wordt de vacature,
ontstaan door het overlijden van Dr. W. VAN DEN BERGH, niet vervuld.

ART. 56.

Van den Dienst Wat betreft de punten, samengevoegd onder letter A. (de dienst des
daarmede stsa" Woords, en daarmede samenhangende vragen), rapporteert de Commissie
menhangende van praeadvies bij monde van Dr. F. L. RÜTGERS allereerst over de pun-
ten 2-10.
TM₅TM

Deze punten zijn : *)

3. *Uit de Classis* DOKKUM :

De vraag: Of de bestaande regeling voor het examen naar Art. 8 D. K. moet worden bestendigd ?

4. *Uit de Classes* ZWOLLE-DEVENTER-KAMPEN-ASSEN-MEPEL-COEVORDEN :

Het voorstel: Wie volgens Art. VIII D. K. toelating wenscht tot den Dienst des Woords, melde niet zichzelf voor het examen aan, maar worde daartoe voorgedragen door twee of meer kerken.

5. *Uit de Classes* LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN :

De Synode wijzige het te Utrecht in zake art. 8 beslotene zoodanig, dat niet de bedoelde broeder, maar twee of meer kerken met zijne goedkeuring het praeparatoir examen voor hem aanvragen.

6. *Uit de Classes* MIDDELBURG-ZIERIKZEE-GOES IJZENDIJK :

De voorloopige Synode wijzige het besluit der Y. S. van Utrecht in zake de onderzoeking naar Art. 8 D. K. a; dus dat het praeparatoir examen worde afgenomen door de Classis, waarin de candidaat woont, en het peremptoir examen door de Classis, waarin hij beroepen is.

*) Over punt 2 is reeds gehandeld, en het rapport vermeld, in Art. 45.

7. *Uit de Classes* BOTTEEDAM-DOEDRECHT-BRIELLE :

Het examen volgens Art. VIII worde voortaan afgenomen door Provinciale Synoden.

8. Rapport in zake het praeparatoir examen van personen, die niet kunnen overleggen, getuigschrift van goed afgelegd candidaats-examen aan een Hoogeschool, belijdenis doende van de gereformeerde religie.

9. Rapport in zake de examina-peremptoir.

10. Rapport in zake de examina naar Art. VIII K. O.

In den vorm, waarin na eenige wijzigingen het praeadvies wordt vast- Het praeadvies. gesteld, luidt het aldus : ¹⁾

RAPPORT over de punten A 2—21.

Uwe commissie heeft deze punten, alle betrekking hebbende op den Dienst des Woords, nader onderscheiden in een aantal onderdeelen, waaromtrent zij haar advies achtereenvolgens U wenscht voor te stellen.

1°. Punt 2. De vraag uit de classis Harderwijk :

Met betrekking tot dit punt meent de commissie te kunnen verwijzen naar het besluit der Voorl. Synode v. Utrecht, Acta Art. 68. Zij oordeelt, dat te dien aanzien eene nadere en definitieve regeling thans nog niet kan gemaakt worden.

2°. Punt 3—10. Alle betrekking hebbende op het kerkelijk onderzoek ter toelating tot den Dienst des Woords.

Allereerst komen hierbij in aanmerking de Rapporten van de Synod. Deputaten ad examina.

Een rapport als in punt 8 bedoeld, is niet ingekomen, hetgeen ook zeer natuurlijk is; daar een examen, gelijk in dat punt bedoeld wordt, sedert de vorige Synode niet rapport, in punt is aangevraagd. En met betrekking tot punt 9 en 10 geeft het ééne rapport van de Synodale Deputaten alle te dien aanzien gewenschte mededeelingen.

Uwe commissie stelt voor, de in dit rapport vermelde handelingen der Deputaten met Over het rap-dankzegging goed te keuren en ten aanzien van de daarin voorkomende punten, die

eene afzonderlijke beslissing vereischen, liet volgende te besluiten:

a. Op de vraag, of het misschien goed zou zijn, dat de Synode haar oordeel uitsprak goed te keuren, over den kortsten termijn, die bij afwijzing van een examinandus voor hernieuwd Termijn van af-examen behoort gesteld te worden, stelt uwe commissie voor, te dien aanzien geene wijziging niet te bindende bepaling te maken, daar toch altijd de gevallen zeer verschillend zijn; en bepalen, voorts de beslissing over dien termijn wel kan worden overgelaten aan de prudentie der classis met voorlichting van Synodale Deputaten.

b. Op de vraag, dat de Synode haar oordeel uitspreken over de toelating of afwijzing van den Heer Op grond van het volgens Art. 8 ingestelde onderzoek stelt uwe commissie voor, dat de Synode zich in dezen houde aan het eindadvies tusschen van hare Deputaten, en voorts aan de afgevaardigden van de classis op-Depp. Syn. en drage, hunne classe met nadruk te wijzen op de ernstige gevolgen, die het in allerlei eene classis, opzicht zou hebben, wanneer iemand ergens werd toegelaten als Dienaar des Woords, die door de gezamenlijke kerken niet als zoodanig kan erkend worden. Voor het van toelating van

door de ere-overige denkt uwe Commissie, dat iemand van Gereformeerde belijdenis wel nooit zal beproeven, op zulk eene wijze in den dienst des Woords in te dringen; allerminst ken mei erkende

wanneer hij, in overeenstemming met art. 8, bijzonder gekenmerkt is door „oetmoe- als Dienaar des digheid en zedigheid." Woords.

c. Met betrekking tot hetgeen in het rapport der Deputaten over Ds. Raman voor- Over Ds. RAMAN komt, oordeelt uwe commissie, dat deze zaak van zelf wachten moet tot de behande- verwijzing naar ling van de punten Q 3 en 4, waarbij zij opzettelijk ter sprake komt.

*) De punten, waarnaar in dit praeadvies wordt verwezen, zijn hierboven opgegeven. Het rapport van Depp. Syn. volgt op het praeadvies. Derhalve zijn de mondeling aangevulde wijzigingen niet ingevuld in deze Acta.

d. Op de vraag, of het niet wenschelijk is, dat personen, aan welke in eene der Afgewezenen classen de toelating tot den Dienst des Woords geweigerd is, elders in vacante kerken mogen niet el- niet optreden, zoolang dusdanig afwijzend besluit eener classis niet is herzien, oorders optreden, deelt uwe commissie, dat dit alleszins wenschelijk en noodzakelijk is; en stelt dus voor, dat de Synode zich in dien zin uitspreke.

e. Met betrekking tot de kosten van Vergaderingen door de gezamenlijke Deputaten Voorstel tot re-^{te} houden, acht uwe commissie het eenvoudigst en doeltreffendst, dat elke classe of geling der kos- classicale combinatie daarvoor jaarlijks 10 gulden bijdrage; en dat de inning en ad- ten van Depp. ministratie van deze gelden worden opgedragen aan de Deputaten voor ondersteuning ad Examina. van hulpbehoevende Kerken; en dat hetgeen van deze bijdragen jaarlijks overblijft in de kas voor hulpbehoevende kerken gestort worde.

f. Naar aanleiding van de opmerking in het rapport der Deputaten voor de examina, dat hun mandaat met de opening dezer Synode geëindigd is, stelt uwe commissie Aan Deputaten voor[?] den dank der kerken te betuigen voor hun veelomvattenden arbeid, en voorts dank te zeggen, de broeders PLOOS VAN AMSTEL, WAGENAAR, HOEKSTRA, VAN GOOR, VAN SCHELVEN en hen te continu- SIKKEL als Deputaten ad hoc te continueeren, en in de plaats van de br. v. D. BERGH, eeren en de va- d/e ons door den dood ontvallen is, en GEESINK, die voortaan in andere qualiteit aan- caturen te ver- staan^{je} Dienaren des Woords zal te examineeren hebben, 2 andere broeders aan te wijzen; het zij der commissie vergund daartoe de aandacht te vestigen, b.v. op de broeders: P. J. W. KLAARHAMER, te Middelburg en Dr. C. C. SCHOT, te Hardenberg.

Met betrekking tot de Examina zijn voorts nog een aantal punten door onderscheidene classes ingezonden, die alle betrekking hebben op den Dienst des Woords, volgens Art. 8 der Kerkenordering.

Yan deze punten betreffen punt 4 en 5 de aangifte voor bedoeld examen en stellen voor, dat die voortaan uitga, niet van de bedoelde broeders zelve, maar van 2 of meer kerken. Uwe commissie is van oordeel, dat de Synode hierin niet kan treden; daar vy ijze van |;^ⁿ~ dit niet zou overeenkomen met genoemd Art. 8 zelf; en op de bedenking, dat zoodanige men naar Art aanvra^o niet zou overeenkomen met de in dat artikel vereischte „ootmoedigheid en VIII niet te ver-zedigheid", acht de commissie, dat te dien aanzien juist integendeel ook wel iets

anderen. blijken kan uit de wijze zelve, waarop de aanvraag geschiedt.

O l^rero-aⁱⁿ ^e anc*ere bovenbedoelde 3 punten (No. 3, 6, 7) wordt wijziging voorgesteld of derino-en, welke^m overweging gegeven ten aanzien van de Vergaderingen, door welke het. onderzoek Examen naar naar aanleg, gaven, enz. van wege de Synode wordt ingesteld: uwe commissie is van Art. VIII moeten oordeel, dat dit eerste onderzoek niet kan worden ingesteld als een praeparatoir afnemen. examen door de classen zelve; daar het juist van wege de Synode moet worden ingesteld, en voorts, dat het ook niet aangaat, dit op te dragen aan de provinciale Synoden; daar toch deze hierdoor niet gedurig in pleno vergaderen kunnen, terwijl bovendien onze kerken op dit oogenblik nog slechts in 2 provinciën in Synoden kunnen samen- komen. Het zal dus vooralsnog wel noodig blijven, dat de Voorloopige generale Synode voor dit onderzoek eene bepaalde commissie geve; en nu zou zeker wel in aanmerking kunnen komen, de gezamenlijke Deputaten voor de examina ook met dit onderzoek te belasten, maar hiertegen zijn onmiskenbaar ook praktische bezwaren, o. a. in de kosten; daar dus niet blijkt^ dat eene betere regeling dan de thans bestaande vooralsnog te verkrijgen is, acht uwe commissie daardoor aangewezen, de bestaande voor-loopig te doen voortduren.

Op welken voet Zij stelt U dus voor, met dit onderzoek wederom de classen van Amsterdam en Amsterdam en Rotterdam te belasten, niet in hare qualiteit van classen maar als door de Synode Rotterdam zou- daartoe, gelijk tot dusver, gecommitteerd, den blijven praeparatoir-examineeren naar Art. Het rapport der Deputaten ad Examina (Ingekomen stukken B. No. 2), Rapport der De- in dit praeadvies behandeld, is — in den vorm, waarin het ten slotte is putaten ad Ex- vastgesteld — het volgende :

*Aan de Voorloopige Synode van Nederduitsche
Gereformeerde Kerken, te houden binnen Leeuwarden op Dinsdag
24 Juni 1890.*

Eerwaarde Broeders!

Deputaten, benoemd door de Voorloopige Synode te Utrecht voor *de Synodale mede-werking bij de classica toelating tot den dienst des Woords*, hebben de eer, U bij dezen het volgende rapport aan te bieden van den arbeid door hen sedert het sluiten van de Synode te Utrecht verricht:

Allereerst werd de taak, die ons te Utrecht opgedragen werd, geregeld door de be- Regeling van
paling, in onze vergadering van den 22sten Januari 1889 gemaakt, dat bij de verschil-^{ari)eirt}-lende
examina zouden tegenwoordig zijn:

in de provinciën Groningen, Drenthe en Overijssel de BB. PLOOS VAN AMSTEL en
WAGENAAR;

in Friesland en Gelderland de BB. HOEKSTRA en VAN GOOR; in

Noord-Holland en Zeeland de BB. GEESINK en SIKKEL;

in Utrecht, Zuid-Holland, N.-Brabant en Limburg de BB. VAN SCHELVEN en VAN DEN
BERGH;

terwijl als scriba van deputaten, door wien de correspondentie met de dassen en de
deputaten moest worden gevoerd, de ondergeteekende aangewezen werd.

Overeenkomstig deze regeling, onder voorbehoud van het recht der deputaten, om
zich door een der andere te doen vervangen, werd dan ook de ons opgedragen arbeid
door ons gezamenlijk verricht, totdat eerst krankheid en daarna de dood ons den
dienst van onzen geliefden broeder Dr. Mr. W. VAN DEN BERGH deed missen. De
Heere doe Zijnen zegen rusten op wat onze betreurde broeder ook op dit gebied, ons
allen tot een voorbeeld, voor onze kerken deed en vervulle genadig zijne ledig gelaten
plaats.

Aan uwe deputaten was opgedragen, de kerken te vertegenwoordigen bij alle peremp-
toire examens en bij het praeparatoir onderzoek volgens Art. VIII K. O.

Bij de examina, door ons bijgewoond, werd de regel gevolgd, dat deputaten op de verschillende
vakken navroegen, en aan het eind van het examen praeadvies in de classe uitbrachten. Enkele
malen kon dat praeadvies niet gunstig zijn. Zoo moest Peremptoire-ex[>] na sommige peremptoire
examens van candidaten in de Theologie worden geadvi- amma van can-seerd, de toelating tot den
Dienst des Woords voor korter of langer tijd uit te stellen. ~. ¹ ^en ^{C en}. Mindere blijken van
geoefendheid in sommige vakken der Theologie waren hiervan de oorzaak. Met het oog op de
eenparigheid van handeling in de verschillende classen was het misschien goed, indien de Synode
haar oordeel uitsprak over den kortsten termijn, die voor zoodanig uitstel van toelating door hare
deputaten voortaan in hun praeadvies behoort gesteld te worden.

Na voldoende examen werden onder medewerking en goedkeuring van deputaten
door de verschillende classen de volgende candidaten in de theologie tot den dienst des
Woords in de Nederduitsche Gereformeerde kerken toegelaten :

30 Januari	1889 H. R. NIEBORG,	beroepen te Exmorra c. a.
19 Februari	1889 R. HEIDE MA,	„ „ Nieuwveen.
8 Mei	1889 R. H. PEL,	„ „ St. Anna Parochi
10 Mei	1889 D. G. P. SLÜTER,	/: „ Loosduinen.
4 Juni	1889 G. W. E. PLOOS VAN AMSTEL	/: „ Gerkesklooster.
5 Juni	1889 M. J. DIJK,	„ „ Bozum.
13 Juni	1889 J. HANIA PZN.,	„ „ Oosterbierum.
14 Augustus	1889 P. N. KRUIJSWIJK,	„ „ Hoogeveen.
29 Augustus	1889 H. J. ALLAERT,	„ „ Deventer.
12 September	1889 W. A. VROLIJK JR.,	„ „ Zaamslag.
8 October	1889 M. WIJNEA,	„ „ Zevenhoven.
6 November	1889 J. HARTWIGSEN,	„ „ Berlikum.
6 November	1889 O. DE ROOS,	„ „ Oudega (Wijmbr.

	11 December 1889	E. ZWIERS,	beroepen te Anjum.
	10 Januari	1890 A. SCHOUTEN,	„ „ Charlois.
	23 Januari	1890 E. J. DE GROOT,	„ „ Veenendaal.
	11 Maart	1890 H. H. WOUDESTRA,	„ „ Dokkum.
	27 Mei	1890 J. BROUWER,	„ „ Naaldwijk.
	28 Mei	1890 F. W. SLUIJTER,	„ „ Heeg.
Gravamina ten for- opzichte derbe- hjdems. oor-	Deze	allen onderteekenden	bij hunne toelating tot den dienst des Woords het muier van 1619, terwijl de BB. M. J. DIJK en J. HANIA PZN. daarbij eene schriftelijke verklaring voegden omtrent een gravamen, welke verklaringen echter naar het deel van Deputaten geene aanleiding gaven, om hunne toelating tot den dienst te stuiten, en die wij, overeenkomstig den last der voorloopige Synode te Utrecht (Acta Art. 171), als bijlage I en II bij dit ons rapport in uwe vergadering nederleggen.
Peremptoir Ex- amen naar Art. VIII. der	Onze medewerking	werd gevraagd bij het peremptoir examen van vier personen, die reeds volgens Art. VIII K. O. overeenkomstig het bepaalde door het Synodaal Convent van 1887 in verschillende dassen beroepen waren, eer de bepalingen der voorloopige Synode van Utrecht in 1889 in werking traden.	
	Tot het eerste dezer Examina	werd echter op advies van deputaten den 21 Feb. 1889 door de classe <i>niet</i> overgegaan, maar naar aanleiding van ingekomen bezwaren omtrent het verleden van dezen Heer tot nader onderzoek door de classe besloten. Later heeft hij de aanneming van het beroep ingetrokken, zoodat het examen niet behoefde door te gaan.	
	De Heer C. DE GOOIJER,	beroepen te Nunspeet, werd den 3en April 1889 door de classe in tegenwoordigheid en onder medewerking van Deputaten onderzocht. Na dit onderzoek werd overeenkomstig het advies van deputaten door de classe besloten, dat de Heer DE GOOIJER een jaar lang in de voortzetting zijner studiën zou worden bijgestaan door de dienaars G. RINGNALDA en H. HOEKSTRA te Utrecht, waarna de classe, na bekomen bericht van dezen arbeid nader omtrent de bevestiging van den Heer DE GOOIJER in den dienst zou besluiten. Dienovereenkomstig is gehandeld, en de bevestiging van den Heer DE GOOIJER heeft voor eenige weken plaats gehad.	
	Den 7en Augustus 1889	waren Dr. G. VAN GOOR en Ds. H. HOEKSTRA als deputati Synodi tegenwoordig bij het derde examen van dezen aard. De onderzoeking gaf aan Deputaten niet de overtuiging, dat deze Heer de vereischten bezat, in genoemd artikel der kerkenordering aangewezen, maar overwegende, dat hij alsnog van zoodanige gaven blijk zou kunnen geven, adviseerden zij de classe, nog niet dadelijk hierover te beslissen, maar die beslissing uit te stellen, den examinandus een tijdlang in 't privé te laten proponeeren, daarna omtrent zijne gebleken gaven te beslissen, en voorts met hem te handelen, zooals de classe oordeelen zou, stichtelijk te wezen.	
	De classe wenschte echter van uwe deputaten een beslist advies omtrent de toelating of afwijzing als man van singuliere gaven. Deputaten namen nu hun eerst gegeven advies terug, doch hadden geene vrijmoedigheid de toelating voor te stellen, waarom hun advies aan de classe de afwijzing van den examinandus inhield, Hiermee stemde overeen het advies van de dienaars Dr. C. C. SCHOT, G. J. BARGER en K. FERN- (Verschil tus- ^{HOUT?} die op verzoek van de classe aan de onderzoeking hadden deelgenomen. De schen een clas- classe evenwel, de adviezen gehoord hebbende, besloot met meerderheid van stemmen sis en Depp. tot toelating. Deputaten, zich hierbij niet kunnende neerleggen, gaven alsnu aan de		
Syn. over a wijzing.)	een vergaderde classe te kennen, dat zij deze zaak aan het oordeel der eerstkomende Synode moesten onderwerpen, gelijk zij bij dezen doen. — Den 14en Sept. 1889 werd echter aan den scriba van deputaten een bericht gezonden, dat de classe in hare vergadering van 11 Sept besloten had, terug te komen op het eerste advies van deputaten, hetwelk echter op verzoek der classe door uwe deputaten was ingetrokken, om voor hun advies tot afwijzing plaats te maken. Wij voegen bedoeld schrijven als bijlage III van dit rapport bij ons beroep op de Synode, opdat het der Synode voor zooveel noodig diene bij het uitspreken van haar oordeel over de toelating of afwijzing van dezen Heer als man van singuliere gaven.		
	Het examen van den Heer F. H. J. SMITH, op grond van Art. VIII K. O. beroepen als dienaar des Woords te Helmond, kon na een jaar uitstel den 15 November 1889 worden hervat in tegenwoordigheid en onder medewerking van deputaten, na welk		

onderzoek tot toelating van genoemden broeder door ons werd geadviseerd en door de Classe besloten.

Uit kerken van minder vaste formatie werden drie broeders in onze kerken tot die-Overgangsexamens des Woords beroepen. De heer K. STELMA van de Lemmer, beroepen te Wijckel^{mma} uit kerken kon na onderzoek met ons advies den 8 Augustus 1889 door de classe tot *den* dienst $Y^{an} /^{mn}$ ^{vas^e} worden toegelaten. Tweemaal moest echter tot afwijzing van een zoodanigen beroepen leeraar door uwe Deputaten worden geadviseerd en dienovereenkomstig door de classes besloten, namelijk den 4 Mei 1889 te Arnhem, en 18 Feb. 1890 te Klundert.

Wat het praeparatoir examen voor de toelating van mannen met singuliere gaven Praeparatoir Ex-bedeeld naar Art. VIII K. O. betreft, driemaal werden Deputaten geroepen zoodanig $^l?$ ⁿ naar t [#] examens, overeenkomstig hetgeen de voorloopige Synode van Utrecht daarvoor bepaalde? bij te wonen.

Allereerst den 1 Augustus 1889 te Rotterdam. Twee examinandi werden aldaar gelijktijdig onderzocht. Dit onderzoek was echter niet voldoende om de classe in staat te stellen, over de aanwezigheid van de bedoelde singuliere gaven in de genoemde broeders te oordeelen. Daarom werd besloten, het onderzoek na drie maanden voort te zetten. Die voortzetting had echter in de daarvoor bestemde classicale vergadering van 8 November 1889 niet plaats. Een ingekomen attest toch van hun classes gaf aanleiding tot de vraag, of, met het oog op den inhoud van dit attest, het tweede deel der onderzoeking (naar goed verstand en discretie in de uitlegging der Schrift) mocht voortgaan. Met groote meerderheid werd die vraag, in aansluiting aan het advies uwer Deputaten, ontkennend beantwoord. Deze zaak blijft dus rusten, totdat een beter getuigenis mocht zijn ingekomen.

Den 11 September 1889 waren Deputaten tegenwoordig in de classicale vergadering te Amsterdam, waar, na het onderzoek van twee broeders, ons advies over de toelating niet gunstig kon zijn, daar de aanwezigheid van de singuliere gaven in Art. VIII bedoeld bij het onderzoek niet was gebleken.

Op 8 Mei 1890 werd een Broeder door de classe Rotterdam, ingevolge de opdracht der kerken, in tegenwoordigheid uwer Deputaten aan het praeparatoir onderzoek naar Art. VIII onderworpen. De uitslag van dit onderzoek was, dat de classe verklaarde nog niet te kunnen oordeelen, of genoemde broeder de vereischte singuliere gaven bezat. Een advies van één van de leden der classicale vergadering, om uit te spreken, dat hij deze gaven *niet* bezat, was vooraf verworpen.

Nog rest ons, U bericht te geven van onzen arbeid in zake den heer W. RAMAN. In zake Ds. W. vroeger Christel. Geref. predikant te Westbroek, welke arbeid ons door de voorloopige RAMAN. Synode van Utrecht blijkens Art. 193 harer Acta werd opgedragen.

Wees de Synode ons aan de classe 's Hertogenbosch c. a. aan als degenen, tot wie de classe zich om advies had te wenden in zake het destijds hangende beroep door de kerk van Sprang uitgebracht, — na een door haar ingesteld onderzoek besloot de classe den 13 Maart 1889 *in beyinsel* afwijzend te beschikken op de aanvraag der kerk van Sprang tot approbatie van het beroep. Deze beslissing in *beginsel* werd aan het oordeel van uwe Deputaten ad hoc onderworpen, doch Deputaten hebben gemeend, zich onbevoegd te moeten verklaren, om een besluit door de classe genomen, goed of af te keuren.

Was dus ons advies voor de classes 's Hertogenbosch c. a. in dezen niet meer noodig, — dat advies werd later dringend gevraagd door de classes Arnhem c. a., waar Ds. W. RAMAN in de kerk van Oosterbeek beroepen was. Na inzage van de memorie, waarin de kerkeraad van Oosterbeek haar verzoek om approbatie van het beroep bij de classe handhaaft, hebben deputaten aan de classe Arnhem c. a. geadviseerd:

- a. dat met de uitspraak van de classe 's Hertogenbosch c. a. in zake Ds. RAMAN naar eisch van goed kerkverband ook door de classe Arnhem c. a. moet worden gerekend;
 - b. dat geen beroep van Ds. R. kan worden geaprobeerd dan nadat de uitspraak der classe 's Hertogenbosch c. a. is herzien en zoo mogelijk in haar tegendeel is omgezet.
- De weg om op revisie aan te dringen staat voor Ds. R. bij de classe 's Hertogenbosch c. a. zelve open door het feit, dat hij vóór de uitspraak der classe door haar niet is gehoord;

e. dat de revisie van de uitspraak der classe 's Hertogenbosch c. a. ook bij de voor-loopige synode kan worden gezocht, waarbij de kerk van Oosterbeek tegen de uitspraak van de classe 's Hertogenbosch c. a. zou moeten kunnen inbrengen, óf dat de personen door wier getuigenis genoemde classe zich liet leiden niet geloofwaardig zijn; óf dat hetgeen door hen is ingebracht niet van dien aard is, dat het aanleiding kan geven, om iemand uit den dienst des Woords in de gereformeerde kerken te weren ;

d. dat de classe Arnhem c. a. tot de approbatie van het beroep van Ds. R. niet kan overgaan, dan nadat voldaan was aan de voorwaarden door de Deputaten in zake de hereeniging met de Christelijke Gereformeerden gesteld in hun advies, opgenomen in „De Heraut" van 2 Juni 1889 No. 597.

Wij achten het wenschelijk, dat de synode in deze zaak in ieder geval haar oordeel uitspreke, voor zooverre dat noodig of wenschelijk is, om beroepingen te voorkomen, die slechts moeilijkheden baren; en om ook de dassen aanleiding te geven, personen, Niet optreden ^wer toelating tot den dienst des Woords en der sacramenten met betrekking tot eene ^{a ^ W Z} bepaalde kerk geweigerd is, ook niet in vacante kerken te laten optreden, ^{zoolang}

dusdanig afwijzend besluit eener classe niet is herzien. Mandaat ^{^ns man} eëin-^{daat} met betrekking tot Ds. RAMAN is met het saamkomen der synode ^{geein-} digd.

geëindigd.

Ook de taak, ons opgedragen met betrekking tot de examina, liep met de opening uwer vergadering af.

Regeling der ^{der} kosten onzeker. Zij ons nog slechts de opmerking vergund, dat het voor ons, gelijk voor al uwe Deputaten een open vraag moet blijven, hoe de kosten van vergaderingen door Deputaten voor de examina te houden, alsmede van de correspondentie door hen te voeren, moeten worden gekweten; terwijl ook de classen soms in gebreke bleven, de reis- en verblijfkosten van Deputaten te restitueeren.

Achtervolge de zegen des Heeren genadiglijk onzen arbeid en leide Hij uwe vergadering door Zijnen Heiligen Geest.

Namens Deputaten

Leeuwarden,
23 Juni 4890.

J. C. SIKKEL,
Scriba.

Bijlagen.

BIJLAGE I.

Ondergeteekende verklaart bij dezen, gravamen te hebben tegen de zinsnede uit Art. 36 onzer belijdenis, dat der overheid ambt is om te weren en uit te roeien alle afgoderij en valschen godsdienst; omdat de overheid geen bevoegdheid en kennis heeft om in zaken van geloof te beslissen.

M. J. DIJK.

BIJLAGE II.

Gravamen tegen eene zinsnede uit Art. 36 van de Geloofsbelijdenis der Geref. Kerken in Nederland.

Ondergeteekende verklaart bij dezen, dat hij een gravamen heeft tegen deze zinsnede: (Ambt der overheid is, o. m.)

„Om te weren en uit te roeien alle afgoderij en valschen godsdienst". — Hij is van oordeel, dat de overheid niet strafrechtelijk mag optreden in zake het geloof.

J. HANIA PZN.

BIJLAGE III.

WelEerw. Zeer Gel. Heeren Deputaten Synodi

W. Z. H.I

De Classis heeft mij opgedragen UEd. mededeeling te doen, dat zij in hare vergadering van 41 Sept. 1.1. in zake Examen Br, is teruggekomen op het eerste

advies van H. D. n.l. om thans niet toe te laten, maar een jaar tē doen proponeeren, en dat alsdan de Classis zal kunnen handelen, zooals oorbaar en stichtelijk zal zijn. En hiermede W. E. Z. Heeren heb ik de eer mij te noemen:

De actuarius der Cl.

Overeenkomstig het praeadvies wordt, na een kleine wijziging, het rap- Conform prae-port van Deputaten ad Examina onder dankzegging vastgesteld, en dus op deze punten. hun handelingen door de Synode voor hare rekening genomen. Desgelijks n * ^aPPort d^r /» i ueputaten vast- wordt in de andere punten — behoudens enkele wijzigingen conform het gesteld onder praeadvies besloten. dankzegging.

Bizondere nadruk wordt gelegd op de moeielijkheden gerezen, doordat een classis een afgewezen examinandus wilde handhaven. Ook hier wordt en^c zondige* van geadviseerd conform het praeadvies; maar tevens ernstig besproken en willekeurig vermet voorbeelden uit de geschiedenis gestaafd, tot wat droevige gevolgen rechte ordenin^ voortgaan op zulk een weg (toelaten van iemand tot den Dienst des Woords, £^{en} aangaande die door de gezamenlijke kerken niet erkend werd) moet voeren, voor zulk Dienst des een classis of kerk eenerzij ds, en anderzij ds in gemis van crediet — en Woords. bovenal in gemis van de gunste Gods — over een op die wijze ingedrongen leeraar. Hoewel de synode iets dergelijks zoomin van deze classis als van dezen examinandus onderstelt, is het noodig, juist in den aanvang te waarschuwen, eer het elders en op anderen tijd tot zulke ontzettende en zondige toestanden zou komen.

ongeorloofde, dat bij Examina ter toelating afgewezenen toch het woord leen n^get het *elders* zouden bedienen (in een *andere* classis). Van Bediening des Woords maar ze ifg n^f kan bij dezulken natuurlijk nergens sprake zijn: maar ook zelfs geen openlijk optre-

i v-i l • i ! i l i i
den in onze Ker-
ander openlijk optreden in onze kerken mag hun worden toegestaan, tenzij ken. eenige andere classis hun daartoe wettiglijk het recht mocht hebben gegeven. Deze bepaling geldt natuurlijk óók leeraren uit kerken van min vaste formatie en Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De vraag of afgewezenen naar Art. VIII later kunnen verklaard worden . . . i /
Een tweede zaak, waarop met ernstigen nadruk werd gewezen, was het

j m

die //singuliere gaven^{ll} te bezitten, wordt toestemmend beantwoord. Deze Art. VIII is niet afwijzing zegt alleen, dat de aanwezigheid van zulke gaven *niet gebleken* a so uu • is. De mogelijkheid bestaat dus, dat het later kan blijken.

Tevens wordt, naar aanleiding der besprekingen, gewaarschuwd, dat men latiefg nTeTniin-niet alleen bij toelating langs den weg van Art. VHI, maar ook langs der geestelijk den weg der Academische vorming door den Heiligen Geest geroepen en y^{ic}jaar r[#] bekwaamd wordt; ja vooral niet minder.

De namen van afgewezen examinandi moeten niet publiek genoemd v a ^ a f ewe worden (zelfs moeten zij, bij publicceering van het rapport der Deputaten nen noemen, in de Acta, er worden uitgelicht), èn om de kieschheid, èn omdat vele afwijzingen een gevolg zijn van de eigen schuld der kerken, die een jaar te vroeg beroepen, èn omdat het onnoodig is. Men kan 't aan de enkele belanghebbende kerken, die 't niet weten mochten, per brief melden. Wèi

Hoever men kan soms barmhartig zijn, om zonder naam het feit en de oorzaak der
gaan mag. **afwijzing** te vermelden.

Wijziging in de afwijzing opzichte van de vergaderingen, die naar Art. VIII te examineeren
uitvoering van hebben, wordt wèl, ook hier, evenals in de andere punten van A2—10 het
Art. VIII. praeadvies gevolgd; maar wordt voorts, na vele besprekingen, vooral ook met
het oog op het intimideerende eener plenaire classis voor een (door bijzondere
oetmoedigheid gekenmerkt) man van singuliere gaven, en anderzijds met
het oog op de noodzakelijkheid van nauwgezet onderzoek, besloten, dat
eerst de Deputaten ad Examina, hierin bijgestaan door vier (door de
Synode aan te wijzen) ouderlingen, het eerste voorloopige onderzoek zullen
instellen; dat daarna praeparatoir Examen volge voor de classis hunner
woonplaats; en ten slotte het peremptoir Examen voor de classis, waarin
de examinandus beroepen is. Voorts geheel over-

Aansluiting aan eenkomstig hetgeen in Utrecht is besloten (Art. 169).

169⁶⁰ ^C a Nadere regeling van bijzonderheden wordt aan deze Deputaten
over-
gelaten.

ART. 57.

Bij monde van Ds. J. HANIA PZN. , rapporteert de Commissie van prae-
advies over de volgende punten onder letter A samengevat.

De punten 11—17 uit die groep luiden aldus:

païe

"■ *» & Classis FBAN_{EKE}* :

zien van beroe-
uit-
pmgen.

De vraag: Is het wenschelrijk, dat een kerkeraad een beroeping
brenge op een dienaar des Woords, die nog geen twee jaar op zijn eerste
standplaats werkzaam is, tenzij in bijzondere gevallen ?

12. *Uit de Classis FRANEKER :*

De vraag: Is herhaling van een beroep kort na elkander wel goed?

13. *Lit de Classis AMERSFOORT :*

De Synode stelde een termijn van minstens een half jaar, binnen welke
een bedienaar des Woords niet opnieuw kan beroepen worden in dezelfde
vacature.

Kerken met een 14. *Jü de Classes AMSTERDAM-HOORN-EDAM :*

moeten tóchbe- De Synode herinnere aan de kerken, dat zij, die zich bij de prediking
roepen. van een vasten oefenaar laten dienen, als vacant zijn te beschouwen, en
met de beroeping van een dienaar des Woords moeten beginnen of voortgaan.

Plaatsvervan- 15. *Uit de Classes LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN :*

lecienaar des -^e Synode toone aan of en, zoo ja, de gevallen, *wanneer* een
ouder-

Woords. *Ung* mag optreden in de bediening des Woords.

16. *Uit de Classis LEIDEN :*

De Synode beantwoorde de vraag : Mag een ouderling een huwelijk
kerkelijk inzegenen ?

17. *Uit de Classes LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN :*

De Synode lichte voor, wie bij ontstentenis van den Dienaar des
Woords, de huwelijksinzegening voltrekke. Praeadvies. Over deze punten wordt
als praeadvies gezegd;

3. Punt 11-13 hebben betrekking op de beroeping van een Dienaar des Woords Beroepingen na naai elders, in de eerste 2 jaren van zijn kerkelijken dienst of wel herhaaldelijk naar kor!TvSf of dezel de gemeente en te dien aanzien wordt gevraagd of het niet goed is dat de bij herhaling, als bynode daaromtrent eenige bepaling make.

Uwe commissie is van oordeel, dat in den regel beroepingen als in die punten ^{b?V el?n,} "f f" bedoeld xijn, met wenschelijk zijn, maar meent dat er toch vele gevallen zich kunnen ve/bieTen voordoen, waarin daarvoor eene genoegzame reden is en acht het dus in ieder geval ^{verbleden,} onraadzaam dat de Synode te dien aanzien bindende bepalingen make.

' ^e. betrekking tot punt 14 oordeelt uwe commissie, dat in het algemeen niet Het hebben van wenschnlijk is, dat eene kerk zich door een vasten oefenaar late dienen, en dat, wan- ^{vas*e} oefenaars neer dit geschiedt, zeer zeker zoodanige kerk als vacant te beschouwen is en met ^{*| *e kenrT} dus ^{vTtn oVe} ; ^{eeD Dienaar dCS Woords moet beginne} of voortgaan. Zij stelt ^{^XJ^} 3

5« Punt 5 1 T^ f tón oVe, Vloede nog 6enS UUspreke 3iit entí E
w,K l. , handelen over de plaatsvervanging van een Dienaar des Woords, roepenverplicht.
WVpV- "u a ??T en, of Wel met betrek king tot den Dienst des Woords of de „u „V hu 7f J f1 Bevesti in g en met name wordt daarin gevraagd of een ouderling als zoodanig tot zulke plaatsvervanging is aangewezen.
bemln ^k T t o de ze j nntea nfoet UWe commissie er op wijzen, dat volgens de De ambten niet de, w ^ kerkenordetTM g> op grond van Gods Woord, de ambten van Dienaar te verwarren, en dit ZTi T Van oUderling niet met elkander *fa te verwarren of te vermengen! Een ouderling " " name een ouderling als zoodanig niet is onderzocht voor de Bediening is niet onder des woords noch ook daartoe is toegelaten; en dat bij zijne bevestiging te dien aan- z°cht; noch toe zien ook geenerle. stipulatie is aangegaan; daaruit volgt dat een ouderling als zoodanig ^{gelaten tot de} dus ook met in de belening des Woords kan optreden, en evenmin optreden kan ^{^"fn} /e? tot eene huwelijksbevestiging; daar toch deze te beschouwen is als eene kerkelijke S stipufatfe" bed ening des Woords met betrekking tot het huwelijk. Uwe commissie stelt dus dienaang'aande

ad doen moet, wanneer hij voor den Dienst des Woords f%,
Dde. of WaMeer op een leven oof enblik de aangewezen K5

voor, dat de Synode dit aan de bovenbedoelde classes ten antwoord geve. En op de bij zijn bevesti- 3' Wie o nstntenis van den Dienaar des Woords de huwelijksbevestiging vol- S TMS- trekke, s dan slechts te antwoorden, dat de Kerkeraad zoo noodig met hulp van den Zulk een hu- consulent en desnoods van de classe, zorg voor een anderen Dienaar des Woords. welijksbevesti-

lr ^{u6 Iraag wat egnDde} kerkeraad of WaMeer waoreer hij voor den Dienst des Woords f% ^{Die nst} K5

uwe commissie zich tot die vragen bepaald. naar des Woords

BIJ de bespreking van deze punten en het praeadvies daarover werd Het verkeerde veel nadruk gelegd op het verkeerde van een vast oefenaarschap, en conform ^{van} ren dTimTolsf17^ " / ^ * ' * ^ TM to "tand wl - " ^ Kerken ^{zín toe vacant} ten daarom volstrekt niet minder als vacant te beschouwen zijn. Verder wordt er op gewezen, dat, al mogen Diakenen soms optreden inzake de Bedie-op een wijze die aan hulpouderlingen doet denken, daarvan geen sprake ^{»»gdf} Woords kan zijn bij Ouderlingen met betrekking tot Bedienaren des Woords; dewijl SSap^ftl tot de Bediening des Woords een bepaalde toelating na onderzoek ver- ^{ambt}-eischt wordt. Ten onrechte beroept men hiertegenover zich op Art. 80 der Synode van 1578 en op Art. 54 der Synode van 1681; dewijl hier Tan ^{ondertrouw} sprake is; bovendien moet nog gelet op het ten deele burgerlijk karakter dezer handelingen in die dagen.

ART. 58.

JS ^{dC fdl *1 ver ^} streken is, wordt de verdere behandeling dezer Behandeling uit- punten door den Voorzitter tot de volgende zitting uitgesteld. ^{««««}

ABT. 59.

Ouderlingen in Ingevolge opdracht der Synode benoemt de Praeses ter aanvulling
 van benoemd*^m het getal Deputaten inzake Art. VIII (zie Art. 57 dezer Acta) de Ouderlingen: A.
 DINGEMANSE uit Middelburg, A. ELSHOUT Rzn. uit Lollum, W. C. BREEN
 uit Amsterdam en W. A. VROLIJK Sr. uit Rotterdam.

ART. 60.

Sluiting der vijf-de zitting. De Voorzitter doet de vijfde zitting sluiten met het zingen van Psalm
 g vers 10, en met voorgaan in den gebede door Br. P. VERMEULEN.

ZESDE ZITTING.

ART. 61.

Opening der zes- de zitting. Op verzoek des Voorzitters wordt de zitting geopend met het zingen
 van psalm 95 vers 1 en 2; waarna Ds. J. M. STROES voorgaat in den
 gebede.

ART. 62.

Over A 11—17* De behandeling der punten A 11 —17 wordt voortgezet; en na de
 het^{ec}praeadv[ê^ bespiking door de Synode geheel conform het praeadvies besloten. (Men
 besloten. vergelijke Art. 57).

ART. 63.

oefenaars. De laatste punten uit deze afdeeling zijn deze: Over
 18. *Uit de classes* LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN :
 De Synode wijze duidelijk aan de taak van den *oefenaar* in onderschei-
 ding van die van den Dienaar des Woords.
 De Synode ontwerpe, zoo nog langer de dienst van oefenaars noodig is,
 eene model-acte van bevoegdheid met instructie, door de classis uit te reiken
 aan den gëexamineerden oefenaar.
 19. *Uit de classes* AMSTERDAM-HOORN-EDAM :
 De Synode spreke zich uit of het der classis vrijstaat in tijd van nood, bij
 haar bekende broeders, zonder kerkelijk onderzoek uit te noodigen de
 vacante kerken met een stichtelijk woord te dienen.
 20. *Uit de classes* HAARLEM-ALKMAAR :
 De Synode neme maatregelen, dat de kerken gezamenlijk komen tot de
 uitvoering van Art. 13 D. K. en make deze zaak ook toepasselijk op zulke
 oefenaars, die hunne krachten alleen in den dienst der kerk besteden.

21. *Uit de classis FEANEKER:*

Catechismus-

De vraag: zou de Voorloopige Synode, aangezien reeds op het Syno-^fg^{ven}" van daal convent (zie Aeta, art. 5) verklaard werd, dat het dringend noodig wege de Synode, is in alle kerken de predicatie van den catechismus te hervatten of voort te zetten, niet met het oog op het *lezen* van catechistnus-predicatiën in de vacante kerken, eenige deputaten kunnen benoemen met opdracht om, zoo mogelijk reeds op de e. k. Synode, een goede volgrees wel gefundeerde en degelijke predicatiën over den catechismus aan te bieden; hetzij door een reeds uitgegeven bundel in de taal te verduidelijken en daaruit het voor dezen tijd minder geschikte weg te lafcen; hetzij door een nieuwen bundel op te stellen of saam te brengen en daarin o. m. te wijzen op de beteekenis van de Zondags-afdeeling voor de Reformatie der kerken, en op de hedendaagsche ketterijen.en secten?

Het slot van het praeadvies over A behandelt deze punten op de volle wijze;

6°. Punten 18—20 hebben betrekking op openbare oefeningen door gemeenteleden ^{en} oefenaar Voorzoover deze vragen schijnen te onderstellen, dat er in de kerk een afzonderlijk heeft *geeneriet* ambt is van oefenaar, wiens ambtelijke werkzaamheid dus door de kerken zou moeten *ambt.* omschreven worden en op wien ook toepasselijk zou moeten gemaakt worden wat reeds in de Kerkenordening voor Dienaars des Woords is bepaald, meent uwe commissie te moeten herinneren, dat in de Belijdenis en de Kerkenordening, die ook in dezen op Gods Woord gegrond zijn, zoodanig ambt niet genoemd wordt; een oefenaar is altijd te beschouwen, als een gemeentelid die als broeder onder de broeders een stichtelijk woord spreekt, zonder dat hij het Woord kan bedienen met het aan het ambt verbonden gezag. Wanneer dit op crediet der kerken in het openbaar geschieden Wat hieruit zal, is natuurlijk noodig dat de kerken, classicaal vergaderd, zich vooraf verzekerd voortvloeit, hebben door het noodige onderzoek, dat de geschiktheid tot het houden van zulke stichtelijke toespraken aanwezig zij, terwijl voorts de wijze, waarop dit onderzoek ingesteld wordt aan de prudentie der classes moet worden overgelaten. Daar de classicale toelating van zoodanigen oefenaar alleen beteekent dat de kerken hem geschikt achten om op uitnoodiging van een Kerkeraad eene stichtelijke toespraak te houden, acht uwe commissie onnoodig dat de Synode daarvoor een model-acte en model-instructie ontwerpe.

/ . Eindelijk wordt in punt 21 door de classis Franeker gevraagd. *)

Uwe commissie stelt voor, hierop te besluiten, dat het moeilijk aangaat vanwege de Waarom de uit-Synode eenige Deputaten te belasten met de uitgave van een bundel catechismus- gave van zulk preeken of wel met de omwerking van een reeds bestaanden bundel, deels, omdat ^{een} bundel Ga-zulke arbeid niet behoort tot de werkzaamheden, die aan een Dienaar des Woords ^{natfën}oet" kunnen worden opgelegd, deels, omdat het voor de Synode nog al bezwaarlijk zijn ^{ont}raden worden, voor al het daarin voorkomende de verantwoordelijkheid te aanvaarden.

De Commissie van advies voor de punten A, 1—21,

Ook omtrent deze punten besluit de Synode geheel overeenkomstig het Besluit conform praeadvies, waarna de behandeling der punten onder A met dankzegging ^p aan de Commissie wordt gesloten.

*) Zie de aantekening op blz. 65.

ART. 64.

Over Sacramen- Onder letter B (Sacramenten en Tucht) zijn ingedeeld de volgende
len en Tucht.

vragen en voorstellen:

1. *Uit de classis DOKKTJM :*

De vraag: In hoeverre en op welke wijze kan men uit kracht der verbondsbelofte aan kinderen van ouders, die ongedoopt blijven, den H. Doop bedienen?

2. *Uit de classis HARDERWIJK:*

Een verzoek om in de Ned. Ger. kerken dezelfde vragen te doen bij het afleggen der openbare belijdenis.

3. *Uit de classes LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN:*

De Synode adviseere, hoe gehandeld moet worden met lidmaten door doop, die verzuimen belijdenis te doen; hoe in 't algemeen de tucht over hen worde uitgeoefend en hoe genoemde misstand het best gebeterd worde.

4. *Uit de classis DOKKUM:*

De vraag: Of de Synode thans ook de tijd gekomen acht om zich uit te spreken omtrent de moeilijke vraag, op welke wijze de gedoopte lidmaten, die nalatig blijven in het doen van belijdenis, zijn te brengen onder de tucht der kerk.

5. *Uit de classes ZWOLLE-DEVENTER-KAMPEN-ASSEN-MEPPEL-COEVORDEN:*

De Voorloopige Synode adviseere den kerkeraden, hoe te handelen zij met leden der Gemeente, die hunne kinderen om redenen buiten het onderwijs gelegen, niet naar de school met den Bijbel zenden, maar wel naar de openbare school.

6. *Uit de classes MIDDELBURG-ZIERIKZEE-GOES-IJZENDIJK :*

De Voorloopige Synode beantwoorde de volgende vragen:

a. In hoeverre acht de Voorl. Synode het middel, aangegeven in art. 55 D. K., tot bestrijding van ketterij en dwaling thans nog uitvoerbaar en nuttig?

h. Indien de V. S. dit middel of als zoodanig of voor 't tegenwoordige noch uitvoerbaar, noch nuttig mocht achten, is het dan niet wenschelijk, dat het voorloopig buiten werking gesteld worde?

Conform het ge- Na ernstige bespreking van deze punten en na het aanbrengen van
vies besloten lis ©önige wijzigingen in het door Ds. J. HANIA Pzn. voorgelezen rapport
volgt: der advies-commissie, wordt het praeadvies in den volgenden vorm
als

gevoelen der Synode vastgesteld:

RAPPORT over de punten B 1—(i, alle betrekking hebbende op de bediening
der Sacramenten en op de Kerkelijke tucht.¹⁾)

Kinderen van Bij deze reeks van punten worden achtereenvolgens de volgende kwestieën voorgesteld:
zulke ongedoopt- 4°. Met betrekking tot den Doop, in punt 1 : zie boven. ten niet te doo- Uwe
commissie stelt voor, dat de Synode op deze vraag antwoorde, dat, wanneer
pen, maar de ouders, die zelve geen van beiden gedoopt zijn, en das ook niet als Christenen kunnen
ouders tot den
Doop te dringen. -----

¹⁾ Zie óók voor letters B en C de aanteekening op blz. 65.

erkend worden, hunne kinderen ten Doop presenteerden, van zulken Doop de verantwoordelijkheid door de Synode niet kan worden gedragen. Dit is ook reeds uitgesproken in art. 56 der kerkenordering met de woorden: Het Verbond Gods zal aan de kinderen der Christenen met den Doop verzegeld worden, welke uitdrukking nader verklaard wordt door de redactie van 1581, waar zij in art. 39 aldus luidt: Het Verbond Gods zal aan de kinderen der gedoopte Christenen bezegeld worden.

Daar in het geval, waarop de vraag doelt, de ouders blijkbaar op den christelijken naam althans eenigen prijs stellen, geeft dit natuurlijk aan den kerkeraad goede aanleiding om de ouders christelijk te vermanen, te onderwijzen en op te wekken, om Inzake Geloofs-

allereerst voor zich zelven den Chr. doop te begeeren.

belijdenis te ver-
feUJken Acta van
XI, utrecht

2°. In punt 2: zie boven.

Art. «7a.

Op deze vraag is reeds geantwoord door liet besluit der Voorl. Synode van Utrecht, Acta art. 87 sub a.

Uwe commissie stelt voor, dat de Synode thans nog eens uitspreke gelijk in 1888 Geheele eenvormigheid is, dat zij blijft bij de bepalingen van artt. 61 en 62 onzer kerkenordering, mighed onraad- en dat te dezen aanzien geheele eenvormigheid bij alle kerken onnoodig, niet zaam en onmo-

wenschelijk, en niet mogelijk is. De commissie stelt voorts voor, hieraan noar toe te voegen, dat het alleszins noodig is, dat alle dassen deugdelyk kennis nemen van de acta der Synode, opdat vragen waai op reeds een besluit genomen is, niet zonder telkens te- eenig motief telkens herhaald worden.

rug met

reeds

3°. In punt 3 en 4: zie boven.

beantwoorde

Uwe commissie stelt voor, dat de Synode hierop antwoorde dat alle lidmaten der vragen, gemeente onder het opzicht en de tucht van den Kerkeraad staan, en dus ook zij, die Ook niet

nog niet tot het heilig Avondmaal zijn toegelaten.

Avondmaal toe-

Ten aanzien van de laatstgenoemden kunnen uit den aard der zaak niet alle tucht- middelen worden aangewend, met name niet de ontzegging van het heilig Avondmaal, maar de kerkelijke vermaning kan toch natuurlijk ook op hen wel toegepast worden en er zijn zeer zeker ook gevallen, waarin tot afsnijding van de gemeente zou moeten worden overgegaan; te dien aanzien echter zal altijd groote voorzichtigheid noodig zijn, vooral wanneer gemoedsbezwaren van het doen van belijdenis terug houden; natuurlijk bedenke ook altijd een Kerkeraad dat volgens art. 76 van den Kerken- ordening nooit zonder advies van de classe tot de uiterste remedie mag worden overgegaan.

4°. In zake van opzicht en tucht is nog gevraagd punt 5: zie boven. Uwe commissie stelt voor, hierop te besluiten, dat op zulke algemeen gestelde vragen geen antwoord kan gegeven worden, en naar aanleiding hiervan bij vernieuwing er op aan te dringen, gelijk reeds door de Voorl. Synode van Utrecht, Acta art. 87 geschied en voorstellen is, dat toch vragen en voorstellen die ter Synode worden ingezonden, niet in alge- ter Synode, meene bewoordingen maar zoo scherp bepaald en nauwkeurig mogelijk geformuleerd worden.

Het spreekt wel van zelf, dat in het algemeen Kerkeraden er op moeten aandringen, dat de kinderen der gemeente christelijk schoolonderwijs ontvangen, maar er zijn toch ook allerlei gevallen denkbaar, waarin redenen bestaan voor afwijking van dien regel.

5°. Eindelijk hoort tot deze rubriek punt 6: zie boven..

Bij de overweging dezer vragen heeft uwe commissie overwogen, dat het aantal boeken en geschriften die thans worden uitgegeven, zeker tienmaal grooter is dan in Uitvoering van vorige eeuwen, en dat daaronder ook behooren dag- en weekbladen, wier uitgave wel is, wanneer zij van te voren aan kerkelijke censuur moeten onderworpen worden; voorts, dat tot de uitoefening van zoodanige censuur in iedere classe een genoegzaam aantal geschikte personen zou moeten aanwezig zijn, die voor hun veel omvattenden arbeid ook den noodigen tijd zouden moeten hebben; uit welke overwegingen reeds volgt, dat thans uitvoering van art. 55 der Kerkenordering wel onmogelijk zijn zou; maar ook buitendien meent uwe commissie dat de geschiedenis wel genoegzaam geleerd heeft, dat uit velerlei oorzaken bedoelde censuur niet doeltreffend is, en er vaak zelfs toe leidt, dat geschiedt, wat in den aanvang der 18e eeuw is voorgekomen, toen de Kotterdamsche predikant J. FRUYTIER gecensureerd is wegens de uitgave van zijn

nog altijd zeer gewaardeerd werk: „Sions worstelingen“, en terzelfder tijd het zée, kettersehe werk „de Hemel op aarde“ van den Zwolschen predikant VAN LEENHOF met kerkelijke approbatie is uitgekomen.

Ook had in vroegere eeuwen de kerk, als zijnde de publieke kerk, bij hare pogingen tot wering van schadelijke boeken de hulp en de medewerking der overheid, waarop thans natuurlijk niet meer te rekenen valt; en eindelijk, hangt boekencensuur samen met beginselen en begrippen omtrent bestrijding van dwaling, die nog allerlei andere consequentiën zouden meebrengen en die niet op de Schrift zijn gegrond.

Tot opheffing ^{Uwe} commissie stelt dus voor, dat de Synode uitspreke, dat het bedoelde middel thans van Art. 55 D.K. ^{met} uitvoerbaar noch ook nuttig is; edoch zonder daarom het bedoelde artikel der is geen voorlooo- Kerkenordering formeel en officieel buiten werking te stellen, daar dit door eene pige Synode be- voorloopige Synode niet geschieden kan. voegd.

De Commissie van advies voor de punten B, i—ö,

ART. 65.

Namens dezelfde Commissie van praeadvies, rapporteert DR. P. L. RUTGERS over de punten onder letter C :

Inzake den dag
des rdeeren

1. *ijft fa* (Classes LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN :

De Synode wijze aan, wat door de Classes en door de kerkeraden gedaan kan worden tot bevordering van de heiliging van den Dag des Heeren.

2. *Uit de Classes* ARISTHEM-NIJMEGEN-ZUTPHEN-TIEL-ZALTBOMMEL :

De Voorloopige Synode van Ned. Geref. Kerken bespreke, en zoo mogelijk bepale, de gedragslijn, welke de kerkeraden te volgen hebben bij de toelating (voor het eerst of bij voortdoring) tot het H. Avondmaal van wie op den Rustdag dagelijkschen arbeid verrichten,

(met een memorie van toelichting; en met een door de Classis ter opzending overgenomen memorie der kerk van Vorden).

3. Rapport van Deputati-Synodi tot nader advies omtrent Sabbaths-

rust en verhouding tus^chen werkgevers en werklieden.

Inzake den Goe-
rij ag,

4. *Uit de Classes* ARNHEM-NIJMEGEN-ZUTPHEN-TIEL-ZALTBOMMEL :

De Voorloopige Synode bespreke en bepale de gedragslijn der kerken in zake het doorbrengen van den z. g. Goeden Vrijdag, naar art. 32 der Nederl. Geloofsbelijdenis.

5. *Uit de Classis* FRANEKER:

De vraag: Hoe te doen met de Godsdienstoeffening op den Goeden Vrijdag? (Met toelichting).

Voorlezing der memoriën en toelichtingen. Getrouwheid en teederheid beide zijn hier te toeUchtingen.ⁿ betrachten, en de omstandigheden en bizonderheden geven hier een groot verschil in de behandeling; ten overvloede heeft men zich te wachten

voor het geven van regelen voor consciëtiegevallen, wat steeds bleek Conform met het vol- praeadvies be- sloten. gende praeadvies der Commissie. *

RAPPORT over de punten C 1—5,

Waarom het Rapport ont-gekomen, hetgeen wel zal zijn toe te schrijven aan het overlijden van Dr. VAN DEN BREEK, BERGH, die met twee Diakenen uit de classes Rotterdam en Utrecht tot het uitbrengen van dat rapport was aangewezen.

4°. De punten 1 en 2 van deze reeks betrekking hebbende op de zondagsviering:

Uwe commissie is van oordeel, dat eene kerkelijke vergadering geen samenstel Inzake tuchttoefe van regelen kan geven, gelijk in die punten bedoeld is: hetgeen onze kerken ook ⁱⁿ vroeger nooit hebben gedaan; zij meent te dien aanzien wel te kunnen verwijzen naar het voor eenigen tijd uitgekomen „Tractaat van den Sabbath" van Prof Dr. A. KUYPER; ook zonder te bedoelen dat al wat taaarin gezegd wordt als uitdrukking van het gevoelen der kerken zou te beschouwen zijn; particuliere kwestien, die zich ten aanzien van de Zondagsviering voordoen, zullen wel altijd afzonderlijk beschouwd en behandeld moeten worden, waartoe allereerst de Kerkeraden zelve geroepen zijn, en waarbij zij zoo noodig het advies hunner dassen hebben in te winnen.

Uwe commissie stelt dus voor, dat de Synode, ook omdat zij slechts eene voorlooppige Synode is, zich thans bepale tot verwijzing naar hetgeen door de Dordtsche Synode van 1618/19 in de 164e sessie is uitgesproken.

2°. In punt 4 en 5 wordt ten aanzien van den „goeden Vrijdag" gevraagd:

Met betrekking tot deze punten is zeer zeker waar, dat de „goede Vrijdag niet een Inzake viering dag is van goddelijke instelling, gelijk de wekelijksche rustdag; het verdient dan ook ^{van den z-} zeker geene aanbeveling, eene viering van dien dag in te voeren, waar zij niet aan- ^{afzoeven} ^{Vrij} wezig is; maar ter anderer zijde moet toch ook met voorzichtigheid worden te werk ^{a*} gegaan in kerken, waar die dag reeds sedert lang tot vierdag bestemd is, en waar de gemeente grootendeels aan zulke viering gehecht is. Door onderwijzing moet dan de gemeente onderricht worden omtrent de beteekenis die het sterven en de opstanding van Christus voor zijn verlossings werk heeft, en omtrent de rechte viering en herdenking van zijn kruisdood aan het heilig Avondmaal.

Waar men, gelijk in de meeste kerken wei het geval is, dien dag als een gewonen werkdag beschouwt, en alleenlijk 's avonds de Gemeente samenkomt, om bij de geschiedenis van Christus' sterven bepaald te worden, kan hiertegen wel geene bedenking gemaakt worden; mits altijd gezorgd worde, dat de Gemeente niet meene, dat de herdenking van Christus' sterven tot dien dag bepaald is, of alleen op dien dag behoort te geschieden.

Uwe commissie stelt dus aan de Synode voor, in dien geest op de bovenbedoelde vragen te antwoorden.

*De Commissie van advies voor de punten C, 1—5, F. L.
RUTGERS en J. HANIA PZN., Rapporteurs.*

ABT. 66.

Aan de orde wordt gesteld liet rapport der praeadvies-commissie over de punten op het agendum onder letters F en G vermeld.

Onder letter F zijn vereenigd de volgende punten handelende over Inzake Diaconie de diaconie:

1. *Uit de Classes AMSTERDAM-HOORN-EDAM :*

Der Synode wordt verzocht, middelen te beramen, opdat de kerken in de meerdere vergaderingen het werk der barmhartigheid meer dan tot dusverre behartigen, zoo mogelijk in overleg met diakenen.

2. *Uit de Classes ARNHEM-NIJMEGEK-ZUTPHEN-TIEL-ZALTBOMMEL :*

De Voorloopige Synode neme in overweging het rapport omtrent de

diaconie (Acta Voorl. Synode Utrecht, pag. 57) om vooral de aandacht te wijden aan het praeadvies, in genoemd rapport voorkomende omtrent het voorloopig verbinden van diaconale aan de gewone classicale vergaderingen, eventueel ook aan particuliere Synoden.

3. *Uit de Classes* ARNHEM-NIJMEGEN-ZUTPHEN-TIEL-ZALTBOMMEL :

Een memorie in zake het diaconaat ^de Christelijke philanthropie/'

4. *Uit de Classes* ZWOLLE-DEVENTER-KAMPEN-ASSEN-MEPPEL-COEVORDEN :

Het voorstel: De Synode ga in op het rapport in zake de diaconie,

voorkomende Acta V. S. pag. 97.

5. *Uit de Classes* ARNHEM-NIJMEGEN-ZUTPHEN-TIEL-ZALTBOMMEL :

De Voorloopige Synode beslisse of het tegen de bedoeling is van art. 25 D. K., beginselen toe te passen, die uitgesproken zijn op het convent te Wesel (art. Wes. V, 5, 6, 7) en indien niet, welke maatregelen dan moeten genomen worden, om aan het aldaar uitgesprokene uitvoering te geven.

Zorg der kerken j_n aansluiting aan deze afdeeling volgen voorts de punten, onder letter voor Christelijk^, . j u ■, -, i J- J i i L L \
lager onderwijs. Gr ingedeeld, aangaande de verhouding der kerken tot — en hare zorg voor — Christelijk lager onderwijs :

1. *Uit de Classes* BREDA - HEUSDEN - 's HERTOGENBOSCH - EINDHOVEN

-
MAASTRICHT.

De Synode aanvaarde de zorg voor het Christelijk onderwijs van zoodanige schipperskinderen, als tengevolge van het zwervend leven hunner ouders hiervan zouden moeten verstoken blijven.

Zij wijze daartoe Deputaten aan, die in overleg met Classen en enkele kerken het initiatief nemen voor — en leiding geven aan — de noodige maatregelen. Uitgaande van den regel, dat voor zoodanige kinderen plaatsing aan den vasten wal in huisgezinnen van gemeenteleden worde gezocht, tegen geheele of gedeeltelijke tegemoetkoming bij onvermogen der ouders, zoeken zij — waar dit onbereikbaar blijkt — plaatsing op eene Christelijke kostschool onder toezicht van een Ned. Geref. kerkeraad, en vervormen daartoe de bestaande school te Helmond. Zij leiden tevens het samenbrengen der noodige hulpmiddelen.

2. *Uit de Classes* BREDA - HEUSDEN - 's HERTOGENBOSCH - EINDHOVEN

-
MAASTRICHT.

De Synode besluite, voor het Christelijk onderwijs van kinderen, die in geheel Roomsche of ongelooovige omgeving daarvan onvermijdelijk moeten verstoken blijven, als voor een belang en roeping der gezamenlijke Ned. Geref. kerken te zorgen, door oprichting eener Ned. Geref. kostschool te Helmond, en door den daartoe noodigen geldelijken en zedelijken steun, zoo aan die school als aan de ouders van zulke kinderen, voor zoover geen andere weg te vinden blijkt; zij neme daartoe de noodige maatregelen, en benoeme daartoe de noodige Deputaten.

3. Rapport inzake de verhouding tusschen School en Kerk.

(Inge

komen Stukken, B No. 9).

Deze schoolvra- verstoken zouden moeten blijven van onderwijs, — en op het stichten eener kost-gen wel zeer be- school te Helmond voor kinderen uit een geheel Roomsche of ongelooovige omgeving, langrijk; niaar y^{an} j[^]gyg[^] belang deze zaken ook zijn, meent Uw commissie U toch te moeten dezer Synode & adviseeren, zulk een taak niet op U te nemen, als liggende buiten uw werkkring. De U d ' D Synode verwijze deze zaak met dringende aanbeveling naar de Deputaten voor de putaten voor hulpbehoevende Kerken, dezen in overweging gevende, te beproeven bij de onderschei-hulpbehoevende dene klassen of directe geldelijke hulp te vinden óf waarborg voor de riclilige aflos-Kerken te han- sing en kapitaal en verder in geval van eventueele leening, delen hebben. Onder punt 3 komt voor: een rapport in zake de verhouding tusschen School en Kerk.

Over „School en Uw commissie adviseert U, aan de Brs. Prof. Dr. A. II. DE HA.RTOG en Dr. G. v. GOOR Kerk"Deputaten en D_{r#} ^ . GEESINK op te dragen, de eerstvolgende Synode over deze zaak te dienen e Benoemen, me[^] een ra^{ff}port m za^{ke} de verhouding tusschen Kerk en „Lagere" School, om te rappor- teeren ter e. k. » & ■

De Rapporteur,

W. GEESINK.

Aan de Eerwaarde Classicale Vergadering van Ned. Geref. Kerken in de gecomb. Classis Arnhem.

WelEerwaarde en Eerwaarde broeders !

Wij nemen de vrijheid, ons tot U te wenden, in het belang van een arbeid, die in iedere Kerk, van 's Heeren wege moet worden verricht. Het is het werk der barmhartigheid. Tot dat werk der barmhartigheid behoort ook de Christelijke philanthropie. Door de z. g. n. Inwendige Zending thans grootendeels beoefend, behoorde de Kerk van Christus Het Diaconaat, dezen arbeid als haar eeretaak te beschouwen. Maar is dit zoo, dan zal ook een gelijk het nu is, weg moeten gebaad worden, waardoor het vervullen van die eeretaak inderdaad

te zwak, om den mog^glijk wordt. Wat toech is het e^{val}? Dit> dat de diaconieën in hare tegenwoordige gestalte niet tawendf^Zen- ding" over te berekend schijnen, ook al blonk in haar een hoogere bezieling des geioofs dan thans, nemen. de taak, die voor haar rekening ligt, in haren vollen omvang uit te voeren.

Om zich hiervan te overtuigen, stelle men zich voor, dat de Inwendige Zending-bereid bevonden werd, den arbeid, die zij thans verricht, aan de Kerk voortaan over te laten. Wat zou dan blijken? Dit, dat de Kerk met dien arbeid waarschijnlijk verlegen zou zitten, om de eenvoudige reden, dat de mannen, die deze taak zouden moeten vervullen, de diakenen, niet alleen door hun levenspositie verhinderd zouden worden al hun krachten aan den arbeid der liefde te wijden, maar dat zij dien bovendien niet op zich konden nemen, omdat zij de vereischte opleiding misten.

Is het nu reeds te betreuren, dat het diaconaat in het algemeen thans door de diakenen bediend moet worden als een bijkomstige zaak, terwijl er van bepaalde opleiding nagenoeg geen sprake is, ten opzichte van de beoefening van de Christelijke philanthropie (de verzorging van krankzinnigen, idioten, verwaarloosden enz.) komt het duidelijk uit, dat hierdoor de rechte wijze van arbeiden onmogelijk wordt gemaakt.

Verzorging van zieken, idioten en andere ongelukkigen vereischt vooraf ernstige voorbereiding. Een diaken kan zeker voor dat alles talenten van zijnen Heere ontvangen hebben, maar dat doet niets af aan den eisch, dat die talenten moeten ontwikkeld worden; opdat daarmede straks in den wijngaard des Heeren kan gewoekerd worden.

Daarom, op 't Vandaar dat wij het noodig achten, dat de Kerken gaan letten op het onderscheid voetspoor van dat Calvijn en de Synode van Wezel (1568) tusschen diakenen en diakenen maakten. ^eze^' twee^e*- Calvijn teekent op Rom. 12 : 8 aan, dat er tot de rechte uitoefening van het diaco- naat gekozen moeten worden mannen, die zich met de dagelijksche behoeften der

armen bemoeien, en anderen, die zich belasten met de zorg voor de andere nooden: Zieken, krankzinnigen, gevangenen enz.; terwijl de Synode van Wezel het uitsprak.

dat het niet vreemd is, voornamelijk in groote steden, twee soorten diakenen te stellen, voor de beide takken van arbeid, hierboven genoemd. (Cap. 5, artt. V en VI.)

Het diaconaat moet, naar ons oordeel, uit zijn windselen worden losgemaakt, en niet één, maar twee handen tot zijn dienst hebben. Daartoe zou de diaconie wel één geheel moeten blijven; maar zich te splitsen hebben in twee hoofddeelen; te bezetten, eenerzijds, met mannen, die de armen van hun dagelijksche nooddrift voorzagen en zich meer met de maatschappelijke zijde der zaak bezighielden en, anderzijds, met dezulken, die meer talenten ontvingen en ontwikkelden tot beoefening van de Christelijke philanthropie.

Wij verzoeken thans uwer vergadering, deze zaak voor de a. s. Synode te brengen met de uitnodiging, dat zij hieromtrent haar oordeel uitspreke en den weg aanwijze, hoe tot het doel te geraken.

Wat de practische moeielijkheden aangaat, — deze zouden o. a. gewis ondervonden Practische be-worden in de opleiding en in de aftreding van de voor den dienst gevormde diakenen, ^{W^A^r^_A^t^ en BXQ} en in het verkrijgen van de middelen, waaruit mannen, die zich geheel aan het ambt zouden moeten wijden, konden bestaan.

Noodzakelijk zal het zijn, dat het ambt der geloovigen zich hand aan hand met het diaconaat ontwikkele; opdat allengs in de gemeente genoegzame krachten gevonden werden, die zich aan den arbeid der liefde konden wijden. Hieruit waren dan de diakenen te kiezen, terwijl zij, die, opgeleid, niet als diaken gekozen werden, der diaconie als helpers konden terzijde staan, op dezelfde wijze als de diaconessen de diakenen konden en behoorden te helpen.

Voorts is reeds meermalen uitgesproken, dat er niets tegen te zeggen zou wezen, indien diakenen, die zich geheel aan den dienst wijdden, bezoldiging ontvingen. Wanneer men nu bedenkt, dat veel van hetgeen de Inwendige Zending thans tot zich trekt, door de diaconie zou ontvangen worden, indien zij haren arbeid in de boven aangegeven richting uitbreidde, zou de vraag, vanwaar de middelen te vinden tot bezoldiging van voor het diaconaat gevormde mannen, misschien een minder geducht aanzien krijgen.

Eindelijk is het duidelijk, dat er tusschen de verschillende Kerken eener classis overleg zou moeten plaats vinden met betrekking tot de verzorging van verschillende soorten ongelukkigen, daar niet iedere Kerk op zich zelve tot de volledige verzorging van allerlei ellendigen zou in staat zijn.

Moge het den Heere behagen, de diaconieën meer en meer tot geschikte instrumenten te maken in Zijne hand, tot verzorging van wat ellendig is, en het ook Uwer vergadering gegeven zijn, daartoe, ook door de behandeling der genoemde zaak, mede te werken.

Des Heeren zegen ruste voorts op al uwen arbeid.

Namens den Kerkeraad der Ned. Geref. Kerk te Velp,

Velp, 25 April 1890.

P. G. KOSTER, *Praeses.*

C. THOMASSEN CZN.,
Scriba.

RAPPORT *aan de Voorloopige Synode der Ned. Geref. Kerken, te houden te Leeuwarden op Dinsdag 24 Juni 1890.*

Waarde Broeders!

De Deputaten door de voorloopige Synode te Utrecht in hare vierde zitting (Acta Verslag der han - Art. 69) benoemd, met de opdracht, om, zoo mogelijk, op de eerstvolgende Synode delingen van een gemotiveerd rapport in te dienen in zake de verhouding van *School en Kerk*, Depp. Syn. en bieden bij deze U het verslag hunner werkzaamheden aan. Reeds bij hunne eerste ^{oP£^ave y^an} de samenkomst openbaarde zich een verschil van meening over den omvang van het hun ^{r^_3e^t^r^e^i^c^e^i^i^c^e} opgedragen mandaat. Een hunner meende, dat hier bedoelde verhouding, zoowel voor ^{o^nv^r^uch^t^ba^ar^} het Hooger Onderwijs, als voor de Lagere School ter sprake diende te komen, ja, heid. achtte zelfs de Kon. Milit. Academie, de Hoogere Burgerschool, enz. binnen de grenzen

onzer opdracht gelegen. De meerderheid der Deputaten meende echter, zoowel met het oog op de voorstellen, van wier behandeling hunne benoeming het gevolg was, als op de daarover gevoerde discussie, alleen bedoeld de verhouding tusschen de Lagere School en de Kerk. Als hierover in laatgemelde zin besloten was, werd de taak verdeeld, en de voorbereidende arbeid, na herhaalde samenkomst, begonnen; terwijl de eindredactie werd opgedragen aan onzen geliefden mededeputaat, den in zoo menig opzicht reeds in uwe zittingen vermelde Dr. Mr. W. VAN DEN BERG, uit wiens pen in de verslagen der Christelijke Scholen te Voorhuizen en Zwartebroek reeds zoo kostelijke opmerkingen waren gevloeid. Inmiddels werd de Wet op het Lager Onderwijs herzien; na het schrijven van de Antirevolutionaire Kamerleden kwam later de Schoolraad tot stand; en de schoolzaak trad eene periode in, door de Synode te Utrecht zeker niet voorzien en die ook op de uitvoering van onze opdracht van invloed was. Maar nog eer dit laatste geschiedde, ontviel ons onze rapporteur Dr. VAN DEN BERG, onder wiens bewaring de schets van liet rapport zich bevond. Nadat vër van het vaderland, maar dicht bij het Vaderhuis, de man bezweken was, die ook op dit gebied tot zoo rijken zegen was gesteld, ontbraken ons de gegevens en de beschikbare tijd, om de ons opgedragen taak te vervullen, vooral ook door den ge-wijzigden toestand op Schoolgebied.

Vandaar, waarde Broeders! dat wij met dit verslag onzer werkzaamheden moeten volstaan, 't welk wij in Uw midden neerleggen, met de bede, dat 's Heeren gunst ook Uwe tegenwoordige samenkomst ten zege stelle, beide voor Kerk en School.

*Namens Deputaten voornoemd,
G. VAN GOOR,
Rapporteur.*

Na voorlezing van het praeadvies aangaande de Diaconale aangelegenheden komt ernstige discussie over de vertegenwoordiging van Diakenen op de Classes; en wordt er op gewezen dat WEZEL bedoelde, splitsing van Besloten overde het werk — niet invoering van een tweeërlei diakenambt. Na eenige fonn⁰ⁱ het prae- wijzigingen wordt het praeadvies in den vorm, waarin het in deze Acta advies. is opgenomen, als het gevoelen der Synode vastgesteld. Tot adviseurs

Kerken, in 't geen tot den Dienst der Barmhartigheid behoort, werden aangewezen Dr. L. H. WAGENAAB en Ds. J. C. SIKKEL.

Nu volgen ernstige besprekingen over de verhouding der Kerken tot het Christelijk Lager Onderwijs, waarbij tevens verwezen wordt naar Inzake het on- Art. 69 der Acta van Utrecht, vooral ook klem gelegd wordt op de be- con7JiL^{be}tae- hoeften van Noord-Brabant en Limburg, en ten slotte conform het ge- advies, wijzigde Rapport der Commissie van praeadvies wordt besloten.

ART. 67.

Over Bijbeluit- Nog worden in deze zitting behandeld de punten onder letter H ge-T⁰ⁿ rangschikt in zake Kerkelijke geschriften: 1. *Uit de Classes*
HAARLEM—ALKMAAR: De Synode onderzoekte:
a. Of eene revisie des Bijbels in de tegenwoordige taal en spelling noodzakelijk is?
b. Zoo ja, of het thans de rechte tijd is, om dien arbeid ter hand te nemen?

S&UISbe

2. *Uit de Classes ARVHEM—NIJMEGEN—ZUTPHEN—TIEL—ZALIBOMMEL:*
De Voorloopige Synode kome in zoover terug op de uitspraak der Voorl. Synode van Utrecht (Acta Voorl. Synode Art. 193&) in zake Bijbel uitga ve, dat ze aanwijze, welke Bijbels betrouwbaar zijn, welke niet.

3. *Uit de Classes BREDA—HEUSDEN—'s HERTOGENBOSCH—EINDHOVEN—MAASTRICHT:*

De Synode, oordeelende, dat Bij belvertaling en Bijbeluitgaven in de eerste plaats onder de leiding des Heiligen Geestes en dus in den van God verordenden weg onder het toezicht der Kerken in hare meerdere vergaderingen behoort te geschieden, besluite, deze noodige en gewichtige zaak door Deputaten te doen ter hand nemen, en legge den te benoemen Deputaten op, te onderzoeken, of niet in de opgerichte Nederlandsche Afdeeling van het Britsch- en Buitenlandsch Bijbelgenootschap en in de Bijbeluitgave, onlangs door eenige Gereformeerde hoogleeraren ten onzent ondernomen, de noodige middelen aanwezig zijn ter bereiking van het beoogde doel.

4. *Uit de Kerken van HARDENBERG en HEEMSE:*

(Niet door de Classes overgenomen; maar met hun toestemming ingezonden als particuliere vraag.)

De Yoorloopige Synode overwege, of het niet wenschelijk is, dat van harentwege, overeenkomstig het beginsel in Art. 69 D. K. neergelegd, de berijming van pericopen uit het Nieuwe Testament ter hand genomen worde.

Na de voorlezing van het praeadvies, geven de eerste drie punten bijna geen aanleiding meer tot bespreking. Wat de particuliere vraag onder punt 4 betreft, wordt ter eenerzijde gewezen op de voorziening daardoor in een geestelijke behoefte, op de ^miskening van een deel des Bijbels, en op het in Art. 69 D. K. nedergelegde beginsel. Andererzijds wordt het verband met Art. 69 ontkend, en behandeling dezer vraag ontijdig geacht.

Ten slotte vereenigt de Synode zich aangaande al de punten dezer afdeeling met het rapport der Commissie van praeadvies, door Ds. F. Besloten con-

LION CACHET aldus uitgebracht:

form praeadvies.

*Aan de Voorloopige Synode van Nederd. Geref. Kerken,
vergaderd te Leeuwarden.*

Met betrekking tot het voorstel van de classis Haarlem—Alkmaar, onder H. 1 ver- Aangaande de meld, stelt Uwe Commissie voor, uit te spreken, dat eene herziening van onze Staten- Bijbeluitgaven, vertaling, in dien zin, dat deze vertaling in onze tegenwoordige taal en spelling wordt ^{enz.} ^{wordt} *het* overgebracht, wel wenschelijk is, aangezien sommige daarin voorkomende uitdruk- ^nscheüik^e- kingen niet meer door ons volk worden verstaan; doch dat de Synode den tijd nog acht; maar ter- niet gekomen acht om deze zaak ter hand te nemen. ^{handneming}

Omtrent het 2de en 3de punt onder H. voorkomende, meent Uwe Commissie te door de Synode moeten adviseeren, dat het ook thans voor de Synode niet geraten is, pogingen te ^{alsno} ontijdig, doen, om aan te wijzen, welke Bijbeluitgaven betrouwbaar zijn. Zij merkt daarbij op, dat de aan het eind van punt 3 genoemde Bijbeluitgave nog niet bestaat, en dus ook nog niet beoordeeld worden kan.

Inzake de periopenberijming Ten opzichte van het voorstel afkomstig uit de Kerken van Hardenberg en Heemse openberijming onder H. 4 vermeld, meent Uwe Commissie, dat, afgezien van de vraag, of het daarin voorgestelde met het beginsel, in art. 69 D. K. neergelegd, in overeenstemming is, het deel uitgesproken nu althans om onderscheidene redenen aan de Synode ontraden moet worden, in het ken; maar opgenoemde voorstel te treden, heden om vele redenen de zaak ontraden.

Over assurance *ijfo je Classes* MIDDELBURG-ZIERIKZEE-GOES-IJZENDLÛKE was ter Synode

het volgende voorstel ingekomen: De Synode spreke haar gevoelen uit inzake assurantiën, begrafenisfondsen en levensverzekerings-maatschappijen, of ze deze zaken acht te zijn *naar of tegen* Gods Woord. Dienaangaande wordt door de Synode uitgesproken, dat gevaarlijk, geschiedenis reglementeermg van allerlei conscientiegevallen doodend

Conform prae- werkt, en voorts besloten conform het volgende door Ds. F. LION CACHET advies besloten. gerapPOrteerde praeadvies:

Wat aangaat het voorstel uit de Classis Middelburg onder 1 voorkomende, dat de Synode haar gevoelen uitspreke in zake assurantiën, begrafenisfondsen en levensverzekering-Te algemeen, maatschappijen, — Uwe Commissie is van oordeel, dat de Synode over deze zaken zoo Te ongelijksoor-^{m ne^} algemeen zich niet uitspreken kan; te meer, omdat onderscheidene zaken bij tige zaken sa- elkander worden genoemd, die in zeer verschillenden vorm en onder zeer uiteen-mengemengd. loopende omstandigheden kunnen voorkomen; maar dat de beslissing dienaangaande

De beslissing aan de conscientiën moet worden overgelaten. aan de conscientiën over te laten.

F- LION CACHET,
Rapporteur.

ART. 69.

Tijdsbepaling. Besloten wordt, de volgende zitting des morgens om half negen aan te vangen tot beter afdoening van zaken.

ART. 70.

Verlof tot ver- De afgevaardigde der Classis Dokkum Ds. J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL van Keitsum ontvangt wegens ongesteldheid verlof, de zittingen der Synode niet verder bij te wonen. Zijn secundus trede in zijn plaats op.

ART. 71.

Sluiting der De Praeses doet deze zitting sluiten met het zingen van Psalm 105 ze e zi mg. verg ^ en me ^ an tge b e j f e j j monde van Ds. H. HOEKSTRA.

VBIJDAG 27 JUNI ZEVENDË ZITTING.

ART. 72.

Opening der De zevende zitting wordt geopend met het zingen van Psalm 19 vers zevende zitting. ^^ m ^ j ^ \ e z m van p s a l m J 32, en met het voorgaan in den gebede door den Praeses.

ABT. 73.

Bij de lezing der presentielijst blijkt, dat als secundus-predikant uit Vervanging van de Classis Dokkum is opgekomen Ds. G. H. VAN KASTEEL van Kollum, Amstede, die nu als lid der Synode wordt toegelaten, en de presentielijst teekent.

ART. 74.

Dr. C. C. SCHOT leest het verslag voor de pers, dat na eenige opmerkingen wordt goedgekeurd; met dien verstande evenwel, dat geen dezer korte verslagen als officieel verslag der Synode beschouwd worden. verslag der Synode te beschouwen. ART. 75.

De tweede Scriba Ds. J. H. FERINGA leest de notulen der morgenzitting, en de eerste Scriba Ds. H. HOEKSTRA die der middagzitting van den vorigen dag. Beide notulen worden na kleine rectificatiën goedgekeurd. Notulen,

ART. 76.

De Voorzitter brengt in behandeling de punten onder letter O ver- Inzake de ver- eenigd, inzake de verhouding tot Kerken van min vaste formatie: keVvan^miif''

1. *Vit de Classis* BREDA-HEÛSDEN-'SHERTOGENBOSCH-EINDHOVEN-MAASTRICHT: vaste formatie.

De Synode verklare alle predikers uit kerken van min vaste formatie onberoepbaar in Nederduitsche Gereformeerde Kerken en onbevoegd om aldaar de Heilige Sacramenten te bedienen; tenzij zij *met* hunne kerken tot de Nederduitsche Gereformeerde kerken mogen zijn overgekomen, of langs den weg van het gewone praeparatoir- en peremptoir-Examen (of langs dien van Art. VIII der Kerkenordering), hun wettiglijk toegang tot het ambt der Bediening des Woords zij verleend; opdat èn onzen Kerken èn zulken Broederen de bij eventueele beroepingen vaak onvermijdelijke teleurstellingen mogen bespaard worden.

2. *Uit de Classes* LEEUWARDEN-SNEEK-HEERENVEEN :

De Synode gunne praeadvies inzake de hereeniging der gedeelde berichte de Lemmer. (Met: Ingekomen stukken A No. 23 en 24).

3. Schrijven van leden der kerk te de Lemmer, omtrent de ineensmelting met de Vrije Gemeente aldaar. (Ingekomen stukken, ANo. 19).

4. *Uit de Classis* HARDERWIJK:

Een voorstel van de Vrije Gemeente te Heerde, om opgenomen te worden in het Kerkverband der Nederd. Geref. Kerken.

(Hierbij de ter Synode van daar ingekomen missive).

5. Rapport der Commissie van advies inzake de hereeniging met de kerken van wijlen Ds. LEDEBOER. (Ingekomen stukken, B No. 1).

De Commissie van praeadvies geeft hierover bij monde van Ds. B. VAN SCHELVEN de volgende voorlichting; Praeadvies,

RAPPORT over de punten van letter O.

1. De vorm, waarin het voorstel gegoten is, schijnt te eischen eenige nadere praeci-seering der daarin vervatte gedachte, 't Doelt wel niet op predikers, die met hun kerken reeds in het verband zijn overgekomen, daar zij dan niet meer zouden zijn predikanten bij kerken van min vaste formatie, maar bij de Ned. Geref. Kerken, en mitsdien met alle andere Dienaren op ééne lijn staande. Is hun langs den weg van het gewone examen of van een examen naar art. VIII wettiglijk toegang tot het ambt der bediening des Woords verleend, dan is ook geen plaats voor de vraag, waarop het voorstel een antwoord behelst. Bedoeld moet dus, naar de meening der Commissie, wel zijn, dat predikers in dienst bij Kerken van min vaste formatie, buiten het verband der Nederd. Geref. Kerken staande, onberoepbaar en tot ambtsbediening in die Kerken onbevoegd zullen worden verklaard.

De vraag is dus naar den grondslag, waarop zulke beroepbaarheid en bevoegdheid berustende is. Daarvoor nu kan alleen worden aangewezen het verband tusschen de Kerken onderling gelegd. Uit zulk verband vloeit voort, dat de Dienaar der ééne Kerk ook in de andere als zoodanig wordt erkend en ter oefening der bediening van Woord en Sacramenten wordt toegelaten. Wanneer dus een zoodanig verband ontbreekt, kan ook geen sprake zijn van de gevolgen, die alleen uit dat verband opkomen. Mitsdien kan dan slechts beroepbaarheid en bevoegdheid tot den dienst gerekend worden aanwezig te zijn, wanneer een tusschenkomend oordeel der meerdere vergadering daarover uitspraak heeft gedaan.

Predikers uit *De conclusie*, die Uwe Commissie voorstelt, is dies deze: *a*, dat zulk een prediker bij Kerken van eene kerk van min vaste formatie niet bevoegd geacht kan worden tot den dienst des min vaste Woords en der Sacramenten bij de Nederd. Geref. Kerken; en *b*, dat hij niet beroepmatie zijn *me* ^{an} ^{na} ^{onderzoek} en goedkeuring door de classe, in overleg met de deputadiening van ^{en} ^{voor} ^{ne} ^{ex} ^{amen}; over de wijze, waarop het onderzoek zal moeten worden inge-
Woord én Sa- steld, zal de classis oordeelen met advies van genoemde deputaten.
cramenten in N. 2. Reeds in de artt. 42 en 136 der Acta van de Synode van Utrecht van 1888/89

G. Kerken; en wordt het bestaan dezer Kerk te Lemmer vermeld, en uitgesproken, dat zij als eene *niet beroepbaar* Gereformeerde Kerk, zij 't ook van min vaste formatie, moet worden erkend. Uit eene Regeling over ^m ^s ^s ^{ve} door den Kerkeraad dezer Kerk, aan de Classis Leeuwarden c. a. gericht, blijkt, hun examen. dat ^Z ^O ^{kaar} ^{begeerte} heeft ^{ge} ^{open} ^{baard}, om in verband der Ned. Geref. Kerken te

Over de Vriie ^{wor} ^{den} opgenomen, met mededeeling evenwel, dat bij haar alsnog bezwaren bestaan Kerkte Lemmer. tegen ineensmelting met de Ned. Geref. Kerk aldaar. Uit een afschrift van eene bij

de Classis Leeuwarden e. a. ingediende memorie blijkt, dat deputaten dier Classis geadviseerd hebben, om die bezwaren te eerbiedigen, en eene vereeniging tot stand te doen komen, waarbij de twee Kerkeraden nevens elkander zouden blijven bestaan, de predikant der eene Kerk bij de andere Consulentendienst zoude verrichten, en de maandelijks saamvergaderende Kerkeraden plaats en wijze der vacaturodiensten zouden bepalen. Uit de Uwer Commissie in handen gestelde stukken blijkt niet, of, en zoo ja welk, besluit daarop genomen is. Alleen is naar aanleiding van het door zenden dezer zaak bij de Synode nog een missive ingekomen van dertien manslid maten der Ned. Ger. Kerk van Lemmer c. a., om aan te dringen op nauwkeurig onderzoek eer eenig besluit genomen worde, ten einde meerdere ergernis worde voorkomen.

Deze stukken hebben der Commissie aanleiding gegeven, deze *conclusie* Uwer Vergadering voor te stellen, om de zaak te verklaren als niet rijp voor beslissing op dezen oogenblik, de wenselijkheid van onderzoek ter plaatse uit te spreken, en als Deputaten. overleg met de Classis deze zaak te behandelen, en zoo mogelijk ten einde te brengen, of anders op de volgende Synode te rapporteeren.

Inzake de Chris- 3. Rlijkens de mededeelingen vervat in het stuk uit Heerde, waarvan de Praeses tel. Afgesch. gisteren morgen kortelijk de inhoud weergaf, is de Christelijk Afgescheiden Kerk van Kerk te Heerde. ^{jj} ^{ee} ^{re} ^{ie} opgekomen uit de actie tot reformatie van voor 50 jaren, en is zij reeds vele jaren geleden uit het verband der Christelijke Gereformeerde Kerk uitgeraakt ten gevolge van ontstane moeilijkheden over de belijdenis. Zij belijdt te aanvaarden de drie formulieren van eenigheid en de kerkenordering van 1618/19. Zij heeft zich gewend tot de Classis Har-

derwijk, maar is aldaar gestuit op bezwaren tegen de opname in het verband der Ned. Geref. Kerken. Van de Classis zelve is geene mededeeling van haar besluit ingekomen. Van welken aard deze bezwaren zijn, is alzoo officieel niet gebleken. Ook deze zaak is dus naar het oordeel Uwer Commissie niet rijp voor beslissing. De vrees, dat langdurig uitstel zou voortvloeien uit het vragen van nadere voorlichting, terwijl dan toch de zaak misschien nog niet voldoende toegelicht ware te achten, noopt haar, óók in deze aangelegenheid als *conclusie* voor te stellen, dat twee deputaten worden aangewezen, om met de Classis deze zaak te behandelen, en, zoo mogelijk, ten einde te brengen, of anders op de eerstvolgende Synode te rapporteeren. Deze taak worde opgedragen aan de BB. Dr. VAN GOOR en Dr. GEESINK, gedeputeerd voor de handelingen met de Kerken van min vaste formatie.

4. Inzake de Kerken van wijlen Ds. LEDEBOER continueere de Synode hare deputaten, en vervulle de vacature.

5. Uwe Commissie moet hieraan toevoegen, dat tot haar leedwezen van de sedeputeerden voor advies inzake de hereeniging met op zichzelf staande vrije Kerken geen rapport inkwam; daar hunne tusschenkomst niet is ingeroepen; en stelt tevens voor, het mandaat dezer broederen te vernieuwen,

B. VAN SCHELVEN,
Rapporteur.

Deputaten
in deze.

Continneering
der
Deputaten

m za^e ^ ^?r^
fapn V3I1 Ds I
F-

D^BBOER en *ver-
vulling der va-
cature.

Over deze punten komen ernstige discussiën. Inzake de Kerken van wijlen Ds. LEDEBOER wordt het rapport der Deputaten gelezen en behandel- Voorgesteld, hen
d; met droefheid ziet de Synode de gewenschte hereeniging nog niet meer gevorderd; als Deputaten worden aangewezen Ds. P. J. W. Ds. LEDEBOER.
KLAAR-HAMER en Ds. B. VAN SCHELVEN. Ds. F. LION CACHET wordt op zijn verzoek niet gecontinueerd; na de schorsing dezer zitting stelle de Commissie een derden Deputaat in zijn plaats voor.

Conform het gewijzigd praeadvies wordt overigens besloten.

Overigens
be-s loten

A*T. 77.

Van de Particularia (onder Q) komen ten eerste die aan de orde, Particularia op
welke nog in publieke zitting kunnen behandeld worden.

tocht f*16** ^

Allereerst alzoo de beide volgende punten :

1. *Uit de Classes* GRONINGEN- APPINGADAM- WINSCH OTEN-ONDERDEN DAM :
De vraag: Zijn — en, zoo ja, in hoeverre — zonder kracht, als onwet-
tig, handelingen van een Kerkeraad, bij wiens ontstaan eenige informa-
liteit plaats vond, doch bij periodieke afredingen de verkiezing plaats
vond volgens de D. K. ?

2. Schrijven van broeder H. KLUGKIST Hzn. te Westerdijkshorne in De
quaestie-
zake de verkiezing van kerkeraadsliden te Bedum.

Bedum.

Dr. C. C. SCHOT Czn., Rapporteur der Commissie van praeadvies leest Voorlezing van
het rapport der Commissie voor en het schrijven van Broeder KLUGKIST ^T¹⁶^^6
met de bijlagen. Ds. J. M. STROES geeft van de geheele geschiedenis een uitvoerige
toelichting.

Met ruim twee derden der stemmen wordt een motie aangenomen van Motie
voorge- aange-
den volgenden inhoud: ^ d

// Overmits de feiten, naar wier kennis de Synode moet oordeel en, onzeker
zijn, kan de Synode *nu* niet oordeelen; en benoemt dus twee Depu-

taten, om zoo mogelijk verzoening in Bedum te bewerken, en anders de noodige inlichtingen te bereiden tegen de e. k. Synode.⁷¹

Op toegestaan verzoek blijft hierbij Ds. STROES buiten stemming.

De beide Deputaten moeten na de schorsing dezer zitting worden aangewezen.

ART. 78.

De Praeses schorst voor een zeer korten tijd de zitting.

ART. 79.

Wie bij de gesloten deuren alleen de leden en adviseerende leden der Synode, en overigens zelfs geen Kerkeradsleden, mogen tegenwoordig zijn.

ART. 80.

Ingevolge opdracht der vergadering benoemt de Praeses tot Deputaten in zake Bedum (zj Art. 77) Dr. L. H. WAGENAAR en Br. A. ELSHOUT Bzn.

ART. 81. Gravamen uit Het

gravamen uit 's Grevelduin- en Vrij hoeve-Oapelle (Ingekomen II^öMnge¹ -" Stukken A> No. 18) wegens een besluit der Classis Breda, ar is> bliJ"

trokken. kens ingekomen bericht, ingetrokken, en vervalt dus.

ART. 82.

Bezwaarschrift Aan de orde komt nu uit de Classis Gouda-den Haag een bezwaar- VAN AREN. gekyfk van gr# ^ VAN BAREN tegen een besluit der classis Gouda, met bijlagen. (Ingekomen stukken, A No. 17).

Na voorlezing van het praeadvies en van eenige stukken door Dr. C. C. SCHOT Czn., wordt op voorstel van den Voorzitter besloten, te melden aan Br. VAN BAREN, dat het stuk op deze Synode niet op zijn plaats is; eerst moet een eindbeslissing der Classis zyn gevallen; dewijl het bezwaar ook geldt de notulen eener Kerkeradsvergadering. De Classis Gouda heeft deze zaak te beihandelen. Zoo deze Broeder nog bezwaren houdt, is noodig, dat op de volgende Synode genoegzame uiteenzetting van feiten aanwezig zij.

ART. 83.

Bezwaarschrift Inzake het bezwaarschrift van Br. C. HARDEMAN te Maartensdijk tegen C. HARDEMAN. ^e Qiassiss Amersfoort, geschiedt voorlezing van het praeadvies en van het bezwaarschrift. Daarna wordt als Deputaat dezer Classis Dr. G. VAN GOOR gehoord. Eindelijk, na eenige discussie, besloten, dat deze Broeder, eer hij zich tot de Synode wendt, schriftelijk zijn bezwaar bij de Classis moet inbrengen. De Classis benoeme dan een Deputaat, om met hem deze zaak te bespreken.

ART. 84.

Inzake het Rapport der Deputaten benoemd ter samenspreking met po[^]inzake Ds. F. P. L. C. VAN LINGEN, rapporteert de Commissie van praeadvies VAN LINGEN, dat geen rapport is ingekomen.

De Synode besluit, hierover Dr. A. KUIJPER aan te wijzen tot mondelinge behandeling.

ART. 85.

De Praeses zegt den hoorderen dank voor hun belangstelling, en wijst Afs^cheid der er op, hoezeer ook de Kerkelijke zaken de voorbede der gemeenteleden aanvang der ge-behoeven. Daarna gaat de Synode over tot een zitting met gesloten^{neime} zitting-deuren.

ART. 86.

De punten Q 3 en 4 van het agendum luiden als volgt:

Inzake Ds. W.

3. *Uit de Classes BnEDA-H.Eusi)EN*-s HERTOGENBOSCH-EINDHOVEN-MAASTRICHT. RAMAN-

De Synode onderzoekte — en brenge tot eene voor al de Nederduit-sche Gereformeerde Kerken geldige finale beslissing — de vraag, of de Heer Ds. W. RAMAN, gewezen Bedienaar des Woords in de Christelijke Gereformeerde Gemeente te Westbroek, in eene JSTederduitsche Gerefor-meerde Kerk in de vaste Bediening des Woords mag worden gesteld.

Bij dit onderzoek neme de Synode kennis van wat ten deze in 1889 door de gecombineerde Classes van Noord-Brabant en Limburg is verricht.

4. *Uit de Classes ARNHEM-NIJMEGEN-ZUTPHEN-TIEL-ZALTBOMMEL* :

Het voorstel: De Voorloopige Synode van Ned. Geref. Kerken onder-zoekte, de zaak van Ds. RAMAN; opdat er eenparigheid bij de Kerken zij; zoodat Ds. RAMAN of worde ten volle gerehabiliteerd, en een aangenomen of eventueel aan te nemen beroep kan worden geaprobeerd; of voortaan nergens meer in Godsdienstoefeningen van Ned. Geref. Kerken voorga.

(Met nadere toelichting en verdere uitwerking van dit voorstel).

Allereerst rapporteert hierover de Commissie van praeadvies bij monde van Dr. C. C. SCHOT Czn. Voorts worden de mededeelingen vernomen uit de beide betrokken Classes, die beide een zeer ernstig lokaal onderzoek hebben ingesteld. Uit deze besprekingen en de voorgelezen memoriën dezer Classes blijkt, dat een deel der getuigen, op wier — na ernstige bespreking — afgelegde en geteekende verklaringen het oordeel der Classes uit Noord-Brabant hoofdzakelijk was gegrond geweest, tegenover de Commissie der andere Classes hunne eigene getuigenissen hadden verzwakt of terug-genomen; zoodat alleen overblijven de onbeduidende beschuldigingen, of ernstige beschuldigingen, waarvoor uiteraard geen toereikend getal getuigen kon worden bijeengebracht.

Heeft Ds. J. H. FERINGA namens de Brabantsche Classes weerlegd de bewering, als zou buiten voorkennis der aangewezen Synodale Deputaten zijn gehandeld, hy stemt toe, dat de informaliteit is begaan, Ds, RAMAN niet

in persoon te hooren; en verklaart na het verslag door Ds. P. C. KOSTER aangaande het vernieuwde getuigenverhoor door Deputaten der Classes Arnhem c. a., dat Brabant natuurlijk zijn vonnis niet wil handhaven, wanneer de getuigen, op wier verklaringen voornamelijk gelet is, wankelende zijn gebleken.

Nadat vele andere besprekingen over Ds. RAMAN en zijn Kerkrechtelijke positie zijn gehouden, wordt eerst bij de rondvraag het gevoelen der adviseerende leden vernomen, en, na herhaalde stemmingen over verschillende Beslissing der onderdeelen, komt de Synode tot de beslissing, dat zij overwogen heeft: vooreerst, dat bij nader onderzoek twijfel gerezen is, of de *getuigenissen*, waarop 't besluit der gecombineerde Classes uit Noord-Brabant en Limburg gegrond was, wel in allen deele *betrouwbaar* kunnen geacht worden of *gewichtig genoeg* om dit besluit te wettigen; voorts dat er in de behandeling der zaak *verzuimd* is, voor de beslissing Ds. RAMAN zelf te hooren. "Weshalve de Synode geoordeeld heeft, dat het aangaande Ds. RAMAN genomen besluit der Classes uit Noord-Brabant-en-Limburg behoort te worden *herzien*.

Wat verder de vraag betreft, of de Classes *Arnhem e. a.* de later door de Kerk van *Oosterbeek* op Ds. EAMAN uitgebrachte *beroeping* zou kunnen *approveeren*, oordeelde de Synode, dat dit *niet kan* geschieden, dewijl Ds. RAMAN *niet beroepbaar gesteld is* in onze Kerken.

Eindelijk besloot de Synode, zoo er aanvraag mocht komen, dat Ds. RAMAN in onze Kerken beroepbaar gesteld worde, dat alsdan *Deputaten voor de hereeniging met de Christelijke Gereformeerden* een onderzoek zullen instellen; en dat zij, zoo de uitslag van dit onderzoek hun daartoe vrijmoedigheid geeft, Ds. RAMAN zullen kunnen toelaten tot den dienst des Woords in onze Kerken; met dien verstande, dat Ds. RAMAN een bepaalden tijd bijzonder onder toezicht van de Classe gesteld worde. Dit onderzoek gelde zijn belijdenis, wandel, roeping en, c. q., kunde. Is zijn roeping in orde, dan vervalle het onderzoek naar zijn kennis.

Tot zoolang dit in orde zij bevonden, mag hij gantschelijk niet optreden in eenige Ned. Geref. Kerk.

Met meerderheid van stemmen wordt aldus besloten.

ABT. 87.

Regelingenter Ter regeling der volgende Voorloopige Synode wordt aldus besloten: der^{rb}vo"qend! Svnodale Kerk zij de Kerk van 's Gravenhage. De tijd zij September 1891. Voorl. Synode. Deze Kerk wordt gemachtigd, adviseerende leden uit te noodigen. Het huisraad dezer Synode neme ze over a 80 pCt. der kosten met het recht het a 60 pCt. door de volgende Synodale Kerk te doen overnemen. Voor verdere regeling der kosten zorge de particuliere Synode van Zuid-Holland.

Inzending van tenten¹ Andere punten. x
Inzending van bezwaarschriften tegen Classisbesluiten moet minstens twee maanden voor de opening der Synode geschied zijn.

Inzending van punten geschiede in Friesland en Zuid-Holland door den weg der particuliere Synoden.

ART. 89.

Mochten (wat Gfod genadiglijk verhoede!) zware Epidemiën ons land Bededag. bezoeken, dan is de Kerk van 's Gravenhage gemachtigd, om een gemeen-schappelijken bededag uit te schrijven.

ART. 90.

De Deputaten in zake hereeniging met de Christelijke Gereformeerde Corresponden-
-zuster-^{ti} met
Broederen zijn gemachtigd, om twee alge vaardigden te zenden naar de kerken.
Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, *mits* in deze
wederkeerig-heid zij.

In gelijken geest zijn gemachtigd de Deputaten in zake de Kerken van wijlen Ds. LEDEBOER.

ART. 91.

De goedkeuring der laatste notulen en de vaststelling en uitgave der Notulen en Acta. Acta worden aan het moderamen overgelaten. Elke Classis zende daartoe opgave harer ontkomen Kerken aan den eersten Scriba Ds. H. HOEKSTRA.

ART. 92.

De Synode neemt met dankzegging in ontvangst een geschrift van Dr. Geschrift over L. H. WAGENAAR over „het ambt aller geloovigen", door hem geschreven o-eklovi^en * &V' ingevolge opdracht der Voorloopige Synode van Utrecht.

Voorts worden nog eenige ophelderingen en noodige aanwijzingen ge-
geven; wordt nog bepaald, dat aan elke Classis opgave zal geschieden Opgave der bij
van hare bijdragen voor de proceskosten, opdat in deze verbetering ^{dm^en voor de}
kome; wordt bepaald, dat de uit Combinatie losgemaakte Classes ook vermeerdering
elk een Deputaat in zake de proceskosten zullen aanwijzen; en geschie- van Deputaten
den voorts nog eenige benoemingen. ^Benoemingen.

ART. 93.

De door deze Synode benoemde Deputaten zijn:

Voor het praeparatoir examen van personen, die geen bewijs kunnen Lijst der
De-overleggen van een Hoogeschool doende belijdenis van Gereformeerde reli-^{pm a eni} gie:
Dr. A. H. DE HARTOG, Dr. A. KUYPER, Dr. F. L. RUTGERS en Dr. W. GEESINK.

Voor de onderhandelingen met de Vereeniging voor Hooger Onderwijs
op Gereformeerden grondslag: Dr. G. VAN GOOR en Dr. L. H. WAGENAAR, en
als secundi Ds. H. HOEKSTRA en Ds. P. J. W. KLAARHAMER.

Voor de hulpbehoevende Kerken: Ds. K. W. VETHAKE, Br. W. HOVY en
Mr. A. W. VAN BEECK CALKOEN.

Voor de proceskosten de B.B: G. J. HARMSSEN, J. J. SCHÜSSLER, C. M. E. VAN LÖBEN SELS, W. A. VROLIJK Sr., W. HOVY, H. W. VAN MARLE, C. VERHAGE, A. W. VAN BEECK CALKOEN, J. H. DE WAAL MALEFĲJT, L. J. VISSER, A. BLSHOUT Rzn., L. C. CNOPIUS, W. DE BOOIS en C. A. VAN DRIMMELEN, *benevens de Broeders nog aan te wijzen uit Classes, die sinds 1888 door ontbindingen der Combinatie geen eigen Deputaat hebben.*

In zake de processen als correspondent van de juridische commissie van advies: Dr. F. L. RUTGERS.

Voor de bevordering der hereeniging met de Christelijke Gereformeerden : Dr. F. L. RUTGERS, Ds. J. C. SIKKEL, Dr. A. KUYPER en Dr. G. VAN GOOR.

Voor de correspondentie met buitenlandsche Gereformeerde Kerken: Dr. F. L. RUTGERS, Ds. F. LION CACHET, Mr. L. W. C. KEUCHENIUS en Dr. J. WOLTJER.

Voor de Examina peremptoir: Ds. J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL, Ds. B. VAN SCHELVEN, Dr. G. VAN GOOR, Dr. C. C. SCHOT Czn., Ds. P. J. W. KLAARHAMER, Ds. J. C. SIKKEL, Dr. L. H. WAGENAAR en Ds. H. HOEKSTRA.

Voor de onderhandelingen met Kerken van min vaste formatie: Dr. W. GEESINK en Dr. G. VAN GOOR.

Voor de onderhandelingen met de Kerken van wijlen Ds. LEDEBOER: Ds. P. J. W. KLAARHAMER, Ds. B. VAN SCHELVEN en Ds. G. H. VAN KASTEEL.

Voor de Examina naar Art. VIII: Dr. G. VAN GOOR, Ds. P. J. W. KLAARHAMER, Dr. C. C. SCHOT Czn., Ds. B. VAN SCHELVEN, Dr. L. H. WAGENAAR, Ds. J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL, Ds. H. HOEKSTRA, Ds. J. C. SIKKEL, als predikanten; en als ouderlingen de BB.: A. ELSHOUT Rzn., W. C. BREEN, W. A. VROLIJK Sr. en A. DINGEMANSE.

Voor de particuliere Synoden van Zuid-Holland en van Friesland: de Kerken van Êotterdam en van Leeuwarden.

Voor de volgende Voorloopige Synode: de Kerk van 's-Gravenhage.

Voor het rapport in zake Kerk en Lager Onderwijs: Dr. G. VAN GOOR, Dr. A. H. DE HARTOG en Dr. W. GEËSINK.

Voor de Zending: Br. W. Hovy, Dr. L. H. WAGENAAR en Ds. F. LION CACHET (met Dr. A. KUYPER tot secundus).

Voor de bevordering der correspondentie met de Geref. Kerken op Midden-Java: Ds. F. LION CACHET en de twee andere Deputaten aan te wijzen door de Deputaten voor de Zending.

Voor een eventueelen algemeenen Bededag: de Kerk van 's Gravenhage.

In zake Ds. W. RAMAN: Dr. F. L. RUTGERS, Ds. J. C. SIKKEL, Dr. A. KUYPER en Dr. G. VAN GOOR.

Voor eventueele onderhandelingen met „De Heraut”⁷⁷: Ds. H. W. VAN LOON en Dr. F. L. RUTGERS.

Als adviseurs in zake den dienst der Barmhartigheid: Dr. L. H. WAGENAAR en Ds J. C. SIKKEL.

In zake Emeriti, en Predikants-Weduwen en Weezen de BB.: C. THOMASSEN, Gr. H. TH. A TH. VAN DER HOOP en H. DANE.

In zake de vraag der Hereeniging met de Vrije Kerk te Lemmer: Dr. F. L. KÜTGERS en Dr. G. VAN GOOR.

In zake de quaestie uit Bedum: Br. A. ELSHOUT en Dr. L. H. WAGENAAR.

ART. 94.

De Praeses brengt zijn dank aan de leden der Synode, aan hare adviseurs, aan zijn medeleden van het moderamen, aan de Commissiën van Praeses-praeadvies, aan Dr. C. C. SCHOT Czn., wegens zijn zorg voor de Pers, en aan den Kerkeraad van Leeuwarden en zijn Voorzitter Dr. L. H. WAGENAAR voor de door hen der Synode bewezen uitstekende gastvrijheid. Dankbetuiging van den

Tevens spreekt hij een ernstig en hartelijk woord tot Ds. P. LION CA-CHET naar aanleiding zijner gewichtige zending naar Indië. Woord tot den Sdië*^

Ten slotte spreekt hij in een kort woord den wensch uit, dat de voortgang van het werk der Reformatie niet verminderen moge; en wijst op de noodzakelijkheid, de lijn der doeleantie zuiver te houden met mijding van een Separatisme eenerzijds, dat de historische lijn zou verbreken, die ons aan de vaderen verbindt, en Gods verbond miskennen zou, en anderzijds een Ilomanisme, welks absoluut Kerkbegrip vergeet te onderscheiden tusschen Gods Verbond en de geïnstitueerde Kerk.

En nu, — geen berekening dreef een onzer in den Kerkelijken strijd; maar God de Heilige Gfeest! Hij zij dan onze hulpe!

En Hem te loven zij onze eere!

ART. 95.

Nadat Dr. G. VAN GOOR den Praeses den dank der Synode heeft gebracht, laat deze ter sluiting dezer zevende zitting zingen Psalm 134, Praeses-vers 1, 2 en 3, waarna hij voorgaat in dankgebed en smeeking. Dankzegging aan den

En alzoo is deze tweede Voorloopige Synode van Federlandsche Gereformeerde Kerken gesloten. sluiting.

liet moderamen der Tweede Voorloopige Synode:

Dr. A. KUYPER, *praeses*.

Dr. G. VAN GOOR, *assessor*.

Ds. H. HOEKSTRA, *scriba*.

Ds. J. H. FERINGA, *scriba*.

REGISTER

(Bevattende de voornaamste punten vermeld in de Acta van het Synodaal Convent te Rotterdam, in 1887, van de Voorloopige Synode te Utrecht in 1888 en 1889, en van de Voorloopige Synode te Leeuwarden in 1890, naar de plaatsen aangewezen door de letters R {Rotterdam}, U (Utrecht), en L (Leeuwarden). De bijgevoegde cijfers duiden de Artikelen dezer Acta aan).

A:

Aangifte voor Examen naar Art. VIII l).
K.: R 42, 44; U 70, 76; L 56.
„Aanneming" van lidmaten: U 90.
„Aanneming,, door een tegen-Kerkerand:
L 33.
Aantal Avondmaaisbedieningen: R 51, 52.
Acta van het Ouderlingencongres: LJ184.
Acta Synodi: [R 74]; U 111, 200; L 91.
Acta van het Zendingscongres: L 34.
Acte als Godsdienstonderwijzer: U 188.
Adviseerende leden: R 64, 72; ü 0, 112,
118, 190, 202; L 11, 87. Adviseurs voor
den Dienst der Barmhartigheid: L 66.
Afgvaardigden: R 15, 30; U 6, 102, 108,
118, 120, 133, 154, 162, 163, 176, 177;
L 5, 47, 51, 70, 73.
Afgewezenen mogen niet optreden : L
56-Agendum: R 1, 2, 3, 16, 25, 31,
35, 36,
42, 45, 51, 53, 60, 63, 68, 70; U 12, 16;
L 11.
Ambt der Geloovigen: U 73, 98, 193; L 92.
Ambt der Ouderlingen: U 97.
Ambt-Vollenhove: U 104, 135. Ambten
niet te vermengen .- R 45, 48, 50 ;
L 57, 58, 62.
Archief der Synode: U 25, 93; L 34.
Artikel VIII 1). K.: R 42, 44; U 58,
59,
63, 67, 70, 76, 146, 166' 169; 170 J/8,
L 56.
Assurantie: L 68. Attestatiën: R 31,
34, 51, 52, 68, 69; V
73, 144, 152; L 24. Attestatie naar
't Buitenland. L 24. Avondmaal: R
51, 52; U 87, 88, 95.

B:

Barmhartigheid: R 53, 54, 58, 59; U 85,
143; L 66.
Basis van onderhandeling met de Ghrist.
Geref.: R 31, 32; ü 26, 35, 65, 123, 124,
128, 129, 134, 142, 157, 158, 165, 180;
L 40, 55.
Üededag: R 32, 66, 67; U 99, 189; L 89.
Bedienaren des Woords in onderschei-
ding van Oefenaars): L 21, 63.
Bed urn: L 77, 80.
Begravenisfondsen: L 68.
Belijdenis, afgelegd voor een
tegen-Ker-keraad: L 33.
Belijdenis en Belijden is vragen : U 87, 88,
90; L 64.
Belijdenis (Gravamen tegen de): U 171 ;
L 56.
Belijdenis-revisie: L 25.
Beroep op overheid of volk: U 43; L 26.
Beroepbaarheid : R 42, 43, 44; U 58, 136,
180; L 57, 58, 62, 76, 86.
Beroeping van Christ. Geref. Predikanten :
R 42, 43, 44; U 80; L 44.
Beroepingen: U 94, 136; L 57, 58, 62.
Berijming van pericopen: L 67,
Besloten zitting: L 85.
„Bevestiging" van Lidmaten: U 90.
„Bevestiging" door een tegen-Kerkeraad :
L 33.
Bevoegdheid van Ouderlingen: R 47, 48,
50; L 57, 58, 62.
Bevoegdheid eener Voorloopige Verga-
dering: U 28, 29, 30, 69; L 26.
Bezwaarschriften: L 77, 80, 81, 82, 83.
Bezwaarschriftsinzending: L 88.

Bindende Instructiën: U 27, 33, 34.
 Boekeneensuur: L 64. Buitenland
 (Attestatiën naar het): L 24, 24.
 Buitenlandsche Bedien aren des Woords :
 R 42, 44. Buitenlandsche Kerken: 11
 35; U 2, 19,
 20, 24, 22, 23, 50, 51, 52, 53, 66; L 24, 25.
 Bijbeluitgave: U 193; L 67.
 Bijbelvertaling: U 193; L 67.

C:

Catechisatiën: R 51, 52; U 87.
 Gatechisatieboekjes: R 51, 52; IJ 87.
 Catechismuspredikatiën: R 51, 52; L 63.
 Censuur: R 51, 52, 68, 69; U 73, 87, 95,
 192, 193; L 33, 64, 65, 77, 80, 81, 82, 83.
 Censuur naar Art. 55 D. K.: L 64.
 Christelijke Afscheiden Gemeente : L
 48, 54, 76.
 Christelijke Gereformeerden: \ 31, 32,
 33, 42, 44, 61; IJ 24, 25, 26, 27, 33, 34,
 35, 65, 95, 123, 124, 128, 129, 134, 142,
 157, 158, 165, 180; L 34, 40, 41, 42, 43,
 44, 49, 55, 90.
 Christ. Geref. Dcputaten: II 26, 65, 123,
 124, 128, 165, 180; L 55, 90 .
 Christ. Geref. Predikanten: \ 42, 44; 1^T
 180; L 44.
 Christelijke «Philantropie»: L 66.
 Christelijk Onderwijs: R 53, 54; U 59,
 67, 68, 69; L 16, 45, 64, GQ.
 Classicale Combinatie gesplitst: U 91, 92,
 136, 140, 141; L 17.
 Classicale Combinatie gevormd: R 16,
 18, 24, 29, 30.
 Classicale Deputaten: L 20, 66.
 Classis-inmenging bij vrijmaking van Ker-
 ken : R 28, 40- U 73, 193; L 33.
 Classicale Samenkomsten: R 16, 19, 24.
 Collecte voor hulpbehoevende Kerken :
 L 20.
 Combinatie van Classes: R 16, 18, 24, 29, 30.
 Commissie van praeadvies: R 3, 8, 10;
 U 12, 122, 127, 181; L 11, 15.
 Concept-Acte: U 123, 124, 128, 129, 134,
 142, 157, 158, 165, 180; L 40, 55.
 Conferentie van Gereformeerde Predi-
 kanten: U 189.
 Confessie: U 171; L 25, 56.
 Congres voor Diakenen: R 58, 59; U 85.
 Congres voor Ouderlingen: U 97, 184.
 Congres voor de Zending: U 86, 172; L 34.
 Conscientiegevallen: L 65, 68.
 Consulanten: R 41.
 Convent te Wezel: L 66.
 Gonventikelen: R 25, 28.

Correspondentie met Buitenlandsche Ker-
 ken: R 35; U 2, 19, 20, 21, 22, 23, 50,
 51, 52, 53, 66; L 25.
 Correspondentie met de Christ. Geref.
 Synode: U 27, 33, 34, 35, 65, 123, 124,
 128, 129, 134, 142, 157, 158, 165, 180;
 L 90.
 Correspondentie met de Kerken van wij-
 len Ds. LEDEBOER: L 90.
 Correspondentie met een Christ. Geref.
 Kerkeraad: U 180; L 43.
 Credentiebrieven: R 2, 13, 15; U 4, 6, 7;
 L 2, 4, 6, 9, 14, 19.

D:

Dag des tfeeren: U 29, 85, 186, 192; L 26, 65.
 Dankbetuiging ann de Jurid. Commissie:
 U 45; L 23.
 Deputatenlijst: R 71; U 109, 198; L
 93.
 Deputaten der Christ. Geref. Kerk: U 26,
 65, 123, 124, 128, 165, 180; L 55.
 Deputati Classis voor hulpbehoevende
 Kerken: L 20, 66.
 Deputati Synodi: [R 21, 31, 33, 34, 35,
 36, 40, 42, 43, 44, 58, 59;] U 41, 42, 44,
 50, 51, 58, 00, 65, 69, 70, 76, 85, 86, 97,
 98, 153, 170, 178, 180, 186, 189, 193,
 194, 199; L 16, 20, 21, 23, 25, 28, 35,
 39, 55, 56, 58, 66, 76, 80, 84, 86, 92, 93.
 Diaconaal Congres: R 58, 59; U 85.
 Diaconale Conferentiën : R 58, 59 ; U 85,
 143, 187; L 66.
 Diaconale Stichtingen: R 53, 54, 58, 59;
 ü 85; L 66.
 Diaconale vertegenwoordiging : IJ 85, 143,
 187; L 66.
 Diaconessen: U 85; L 66.
 Diaconie; R 53, 54, 58, 59; U 85, 143,
 187; L 66.
 Doop: R 51, 52; U 73, 95, 101; L 33, 64.
 Dooperkenning: R 51, 52; U 73, 95; L 33.
 Doop van kinderen van ongedoopten: L 64.
 Doopgetuigen: R 51, 52.
 Doopleden: U 87, 95; L 64.

E:

Emeriti: R 60; L 21.
 Epidemiën: L 89.
 Erkenning van Acte van Godsdienst-
 derwijzer: U 188.
 Erkenning van Doop: R 51, 52; U 73, 95; L 33.
 Examen naar Art. VI II D. K.: R 42, 44;
 U 58, 59, 63, 67, 70, 76, 146, 166, 169,
 170, 178; L 56.

Examen van overgang uit Kerken van min vaste formatie: R 42, 44; U 136; L 56, 76. Examen Peremptoir: R 42, 43; U 58, 67, 73, 74, 82, 84, 146, 466, 169, 170, 178; L 56. Examen Praeparatoir: R 42, 43; U 58, 67, 73, 74, 82, 84, 136, 140, 146, 166, 169, 170, 178; L 56.

F:

Formatie [kerken van min vaste]: R 31, 32, 34; U 42, 136; L 76.

G:

Gasten aan het Avondmaal: U 95.
Geheime zitting: L 85. Geloofsbelijdenis voor een tegen-Kerkeraad: L 33.
Geloovigen (Ambt der): U 73, 98, 193; L 92.
Gemeene Kas: R 60. Gemeenteleden bij beroepingen: U 94. Generale Synode: R 16, 20, 30; U 102, 194, 195; L 87, 88. Gereformeerde Predikanten Conferentie: U 189. Gereformeerde Zendingen Vereeniging: U 86; L 35.
Godsdienstonderwijzersacte: U 188.
„Goede Vrijdag”: R 51, 52; L 65.
Gravamen: U 171; L 42, 56, 77, 80, 81, 82, 83.
Grensverandering: U 63, 103, 104, 106, 135.
Grondslag van Vereeniging: R 31, 32; U 26, 35, 65, 123, 124, 128, 129, 134, 142, 157, 158, 165, 180; L 40, 55.
Gymnasiaal onderwijs: U 68.

Handhaving van een afgewezen: L 56.
Heerde: L 48, 54, 76.
Heidenen: R 36; U 86; L 35.
Heiliging van den dag des Heeren: U 29, 85, 186, 192; L 26, 65.
Helmond: L 20, 26.
Heraut: R 16, 21; U 55, 56; L 93.
Hereeniging met de Christel. Geref.: R 31, 32, 33; U 24, 25, 26, 27, 33, 34, 35, 65, 123, 124, 128, 129, 134, 142, 157, 158, 165, 180; L 40, 44, 49, 50, 55, 90.
Herhaling van beroepingen: L 57, 58, 62.
Herkiezing van Ouderlingen of Diakenen: U 96.
Historische grenzen: U 105.
Hoorders (toelating van): R 3; U 11, 17, 18, 117, 119; L 3, 7, 9, 85.

Huisraad der Synode: U 199; L 87.
Hulpbehoevende Kerken: R 60; L 20, 76.
Huwelijksbevestiging: L 57, 58, 62.

I:

Indepenten: R 17.
Indische Deputaten: L 35.
Ingekomen stukken: R 3, 35; U 4, 63, 121, 122, 196; L 8, 48. Ingetrokken Gravamen; L 81. Ingrijpen in het recht der plaatselijke Kerk: L 42, Inmenging der Classis: R 28, 40; U 73, 193; L 33.
Instructiën: U 27, 33, 34. Instructie van Oefenaars: L 63. Inzending van bezwaarschriften: L 88. Inwendige Zending: U 86; L 66.

J:

Java: L 35.
Joden (Zending onder de): R 36; U 86; L 35. Juridische Commissie: R 3, 64; U 43, 44, 45; L 23.

K:

Kas (Gemeene): R 60.
Kerkelijk Orgaan: R 16, 21; U 55, 56; L 93.
Kerkelijk Verband met de Theol. Facult.: L 16.
Kerkelijke Kas: R 60. Kerkelijke weg voor vragen en voorstellen: U 152.
Kerken (Hulpbehoevende): R 60; L 20, 66.
Kerken in 't Buitenland: R 35; U 2, 19, 20, 21, 22, 23, 50, 51, 52, 53, 66; L 24, 55.
Kerken van wijlen Ds. LEDEBOER: R 31, 32, 34; U 41, 185; L 76, 90. Kerken van min vaste formatie: R 31, 32, 34; U 42, 136; L 76. Kerken (Vrijmaking en reformatie der): R 25, 26, 27, 28; U 54, 73, 193; L 33.
Kerken (Zwakke): U 105. Kerkeraad (tegen): R 68, 69; U 73, 193; L 33.
Kerkeraadtoos: U 73; L 33. Kerkvisitatie: R 16, 19; U 57. Kosten van Deputaten ad Examina: L 56. Kosten der Synode: R 16, 20; U 113, 194; L 87. Kostschool: L 66.
Kruiskerken: R 31, 32, 34; U 42; L 76.

L:

Lager onderwijs: R 53, 54; U 59, 67, 69; L 66.

Lastbrieven: U 27, 33, 34.
LEDEBOER, (Kerken van wijlen Ds.); R 31, 32, 34; U 44, 485; L 76.
Leeftijd voor stembevoegden: U 194.
Leespredikatiën: R 45, 48, 50; U 57.
Lemmer: U 42, 436; L 76.
Levensverzekeringen: L 68.
Lidmaten-„aanneming" en — „bevestiging*": U 90.
VAN LINGEN: U 446, 447, 453; L 84.

M:

Maartensdijk: L 83.
Medewerking bij beroeringen: U 94.
Midden-Ja va: L 35.
Moddergat: U 403.
Moderamen: R 3, 4, 5, 6, 7; U 8, 9, 420, 463, 476; L 7, 89. Mutatiën: U 80, 448, 420, 433, 454, 462, 463, 476, 477; L 54, 73.

N:

Naam onzer Kerken: R 46, 47; U 48.
Nalaten van Belijdenisaflegging: L 64.
Namen van afgewezenen: L 56. Natie (beroep op de): L 26. Natuurlijke grenzen: U 405. Nes: U 493.
Nieuwe Testament berijmd: L 67.
Noord-Brabant en Limburg: L 20, 66.
Notulen: U 47, 40, 64, 84, 140, 432, 454, 464, 200; L 32, 53, 75, 94.

O:

Oefenaars: R 45, 46, 47; U 82, 488; L 24, 57, 58, 62, 63.
„Olie en wijn in de wonden": U 85.
Onderwijs: R 53, 54; U 59, 67, 68; L 46, 45, 64, 66.
Ongeëxamineerde sprekers: R 45, 46, 47; U 82, 469; L 63. Ongeloovige
Predikanten: L 33. Ontbinding van Classicale Combinatiën: U 94, 92, 436, 440, 444; L 47. Opgave der Proces-kosten en- collecten: L 92.
Optreden van afgewezenen: L 56.
Optreden van niet-geëxamineerden: R 45, 46, 47; U 82, 469; L 63.
Opvoering van tractementen: U 400.
Opzending van attestatiën: U 144.
Orgaan der Kerken: R 46, 24; U 55, 56; L 93.
Ouderdom van stembevoegden: U 491.
Ouderlingsambt: U 97.
Ouderlingen-bevoegdheid: R 47, 48, 50; L 57, 58, 62.

Ouderlingen-Congres: U 97, 484.
Oude water: L 82.
Overgangen uit de Christel. Geref. Kerk: R 42, 44; U 95; L 44.
Overgangsexamina uit Kerken van min vaste formatie: R 42, 44; U 436; L 56, 76.
Overheid (beroep op): U 43; L 26.
Overname van Zendingsgebied: L 35.

P:

Paesens: U 403.
Particuliere Synode: R 46, 48; ü 58; L 18, 28, 39, 88.
Particularia: R 70; U 49, 484, 494, 492, 493; L 77, 80, 84, 82, 83. i
Peremptoire examina: R 42, 43; U 58, 67, 82, 84, 446, 466, 469, 470, 478; L 56. i
Pericopenberijming: L 67.
Persverslag: R 3; U 43, 449; L 40, 34, 52, 74.
Philantropie: L 66. Plaats van opleiding tot den Dienst des Woords: R 42, 44; U 436, 440; L 56.
Plaatselijke splitsing of grensverandering: U 63, 403, 404, 406, 435. Praeparatoire examina: R 42, 43; U 58, 67, 73, 74, 84, 436, 440, 446, 466, 469, 470, 478; L 56.
Predikanten buiten dienst: R 60; L 24.
Predikanten-Conferentie: TJ 489.
Predikanten ontkomen aan de „Synodale" Hiërarchie: R 42, 44; U 73.
Predikanten uit Buitenlandsche Kerken: R 42, 44. Predikanten uit de Christel. Geref. Kerk: R 42, 44; U 480; L 44. Predikanten uit een Kerk van min vaste formatie: R 42, 44; U 42, 436; L 56, 76.
Predikantstractementen: R 60; U 400.
Predikants-weduwen en -weezen: R 60; L 24. Predikatiën over den Catechismus: R 51, 52; L 63. Predikatiën ter voorlezing op te stellen: R 45, 48, 50; U 57. Prediking over het stuk „Van de Kerk": L 33. Presentielijst: R 42, 44, 45, 64; U 6, 408, 448, 420, 433, 450, 454, 462, 463, 476, 477; L 4, 45, 54, 73. Processen: R 63; U 43, 44, 45; L 23. Processen-collecte: U 43, 44, 45, 60, 497; L 22, 23, 92.
Protestantenkinderen: L 66. Provinciale Synode: R 46, 48; U 58; L 48, 28, 39, 88.

E:

Ds. RAMAN : U 193; L 56, 85, 86. Rechten van- en op- de „Synodalen": R 25, 26, 27, 28; U 73, 193; L 33. Rechtsgeleerde Adviseurs: R 3,64; U 43, 44, 45; L 23. Reformatie der Kerken: R 25, 26,27,28; U 54, 73, 193; L 33, Regeling van Kerkverband: R 16, 17,18, 19, 20. Reglementeering: L 65, 68. Revisie van Rijbeluigaven: L 67. Revisie van Geloofsbelijdenis: L 25. Roeping tot het ambt: L 56. Rijssen: U 42.

S:

Sabbathsrust: U 29, 85,186,192; L 26,65. Schipperskinderen: L 66. School en Kerk: R 53, 54; ü 59, 67,69; L 16, 66. *Schriftelijk* indienen: U 16. Singuliere gaven: R 42, 44; V 58, 59,63, 67, 70, 76, 146, 166, 169,170,178; L 56. Sliedrecht: U 42. Splitsing eener Kerk: U 63,103,104,106, 135. Stad-Vollenhove: U 104, 135. Stemrecht: U 191. Stichtingen: R 53, 54, 58, 59;U85;L66. Studeerenden in de Theologie: U67, 68; L 45. Studeiefondsen : L' 67, 68; L 45. Stukken (Ingekomen): R 3, 35; U 4, 63, 121, 122; L 8, 48. Suppletiefondsen: R 53, 54. „Synodaal" Genootschap: R 25, 26, 42, 44, 68, 69; U 73, 193; L 33. Synodaal huisraad: U 199; L 87, Synodale Kerk: R 16, 20; U 189, 194, 199; L 87, 88, 89. „Synodale" personen of handelingen : R 68, 69; U 73, 193) L 33. Synode Generaal: R 16, 20, 30; U 102, 194, 195; L «7, 88. Synode Particulier (of Provinciaal): R 16, 18; U 58; L 18, 28, 39, 88.

T:

Tegen-Kerkeraad: R 68,69; ü 73,193; L 33. Termijn van afwijzing: L 56. Terugvallen in het Genootschap: L 33. Theologische Faculteit: L 16. Theologische studiën: U 59, 67,68 ; L 45. Toelating tot het Avondmaal: U 87,90,95.

Toelating tot den Dienst des Woords: R 42, 43, 44; U 58, 59, 63, 67, 70, 73, 74, 76, 82, 84, 136, 146, 166, 169, 170,171, 178; L 42, 56. Toelating van hoorders: R 3; U 11, 17, 18, 117, 119; L 3, 7, 9, 85. Toezicht op Bijbel-uitgaven en — vertalingen: U 193; L 67. Toezicht op Doopleden : U 73,87,95; L 64. Tractementen: R 60; ü 100. Tucht: R 51, 62, 68, 69; U 73, 87, 95, 192, 193; L 33, 64,65, 77,80,81,82,83.

U:

Uitgave der Acta: [R 741J U 111,200; L 91. Universiteit (Vrije): U 68;L16.

V:

Vacante Gemeenten: R 45, 48, 50; U 83 ; L 57, 58, 62. Vacturedienst: R 45, 48, 50; U 83. „Vaste" oefenaars: L 57, 58, 62. Verantwoordelijkheid voor beroeping:U 94. Verbreking van Kerkgemeenschap: U 83; L 56. Vergadering der Synode: U 108, 159. Verhouding van School en Kerk: R 53, 54; U 5. 9, 67, 69; L 16, 66. Verlof tot vertrekken : R 3, 39, 49, 55, 57, 60, 64; U 37, 75, 77, 137, 145, 154, 177, 190; L 47, 51 70, 73. Vermenging van ambten: L 57, 58, 62. Verplichting om te beroepen: L 57, 58, 62. Verslag voor de Pers: R 3; U 13, 19: L 10, 31, 52, 74. Verstrooide Protestanten: L 66. Vervanging van een Bedienaar des Woords. R 45, 48, 50; L 57. Vervanging van Deputaten: L 25, 55. Verzorging van ter Reformatie gezinden onder het Genootschap; U 73,193; L 33. Verzuim van Belijdenis-afleggen: L 64. Visitatie der Kerken : R 16, 19; U 57. Vollenhove: U 103, 135. Voorloopig Kerkelijk Verband: R16,17,18, 19, 20. Voorwaarden voor een mef-Candidaat in de Theologie: R 42, 43; U 136, 140. Vrijdag („Goede"): R 51, 52; L 65. Vrije Gereformeerde Gemeente: U 42,136. Vrije Kerken : R 31,32, 34; U 42,136; L 76. Vrije Universiteit: U 68; L 16. Vrijheid aangaande plaats van opleiding : R 42, 44; U 136, 140; L 56. Vrijhoeve-Capelle: L 81. Vrijmaking der Kerken: R 25,26, 27, 28 ; U 54, 73, 193; L 33.

W

Weduwen: R 60; L 24, 66. Weezen: R 60; L M, 66. Weg (Kerkelijke, voor vragen en voorstellen): U 152. Wegblijven zonder secundus: U 107. Werkgevers: U 85, 186; L 65. Werklieden: U 85, 185; L 65. Wezel: L 66. Wierum: U 103.

Zegen opleggen: B 45, 48, 50.

Zelfstandig Christel. Geref. Kerk: U 42. Zending: R 36; U 86, 172; L 34, 35, 39. Zending erkend als roeping der Kerken: R 36; U 86; L 39. Zending-Congres: U 86, 172; L 34. Zendingvereeniging (Geref.): U 86: 1; 35. Zondagsheiliging: U 29, 85, 186, 191; L 26, 65. Zorg Voor predikatiën ter voorlezing: R 45, 48, 50; U 57. „Zwakke" Kerken: U 105.

NEDERDUITSCHER GEREFORMEERDE KERKEN,

WELKE HEBBEN AFGEVAARDIGD TER VOORLOOPIGHE SYNODE, 2427 JUNI 1890

TE LEEUWARDEN TERGADERD. *)

Gelderland.	Zuid-Holland.	
<i>Class.</i> ARNHEM—NUMEGEN— ZÜTPHEN — TIEL — ZALT- BOMMEL:	Ctes.'sGRAVENHAGE—GOUDA:	Woerden, c. a. Zevenhoven. Zwammerdam.
Apeldoorn en Het Loo.	Delft.	<i>Class.</i> ROTTERDAM—DORD- RECHT—BRIELLE:
Arnhem.	'sGravenhage.	Barendrecht. Bleiswijk.
Bennekom.	Loosduinen.	Capelle a/d IJssel.
Dieren.	Naaldwijk.	Chaiiois, c. a.
Ede.	Scheveningen.	Delftshaven. Kralingen.
Oosterbeek.	Voorburg.	Maasland. Maassluis.
Renkum.	Gouda.	Poortugaal, c. a.
Velp.	Haastrecht.	Rotterdam. Rozenburg, c. a. Schiedam.
Wageningen.	Krimpen a/d Lek.	Vlaardingen.
Nijmegen.	Leerdam.	IJsselmonde. Dordrecht.
Randwijk en Lakemond.	Lexmond.	Giessendam, c. a.
Zetten, Doornik en Andelst.	Nieiiwerkerk a/d IJsel.	Giessen—\ieuwkerk.
Aalten.	Oudewater.	Giessen—Oudkerk.
Doesburg.	Reeuwijk.	Heinenoord.
Silvolde—Genderingen.	Schoonhoven.	Molenaarsgraaf. Nieuw Lekkerland. Ottoland, ca. Oud-Beierland.
Vorden.	Schoonrewoerd.	Rijsoord, c. a.
Westervoort.	Sluipwijk.	Zwijndrecht.
Winterswijk.	Vianen.	Nieuw-Helvoet.
Kuilenburg.	Waarder c. a.	Ooltgensplaat. Rockanje.
Opheusden.	Willige Langerak.	Sommelsdijk.
Aalst.	<i>Class.</i> LEIDEN:	Stad aan 't Haringvliet, c. a.
Geldermalsen.	Aarianderveen.	Zuidland.
<i>Class.</i> HARDERWIJK :	Bodegraven.	
Barneveld.	Boskoop en Middelburg.	
Doornspijk.	Hazerswoude.	
Epe.	Koudekerk.	
Ermelo.	Langer- en Korter-Aar.	
Harderwijk.	Leiden.	
Kootwijk.	Leiderdorp.	
Nunspeet.	Leimuiden, c. a.	
Nijkerk.	Nieuwveen.	
Oldebroek.	Noorden.	
Voorthuizen.	Oude- en Nieuwe-Wetering.	
	Oudshoorn, c. a.	
	Rhijnsaterwoude.	

In de combinatiën zijn de Kerken naar de enkele classes alphabetisch geordend.

Noord-Holland:	Axel.	Hemelum.
<i>Class.</i> AMSTERDAM—HOORN—	Ter Neuzen.	Hommerts en Jutrijp.
EDAM:	Oostburg.	Oosthem.
Amstelveen.	Zaamslag.	Oudega.
Amsterdam.		Oudemirdum.
Bussum.	Utrecht.	Sneek.
Buiksloot.	<i>Class.</i> UTRECHT—WIJK :	Sondel.
Diemen, c. a.	Baambrugge.	Sijbrandaburen.
Hilversum.	Benschop.	Warns.
Huizen.	Breukelen.	Ulst
Naarden.	Harmelen.	Knijpe.
Nederhorst den Berg.	Kamerik.	De Lemmer.
Ouderkerk a/d Amstel.	Maarsse. !	Oosterzee en Echten.
Sloten.	Montfoort. I	<i>Class.</i> FRANEKER:
Sloterdijk.	Mijdrecht. Utrecht.	Boisward.
Holysloot.	Vinkeveen, c. a. i	Cubaard en Waaxens.
Marken.	Vreeswijk. Wilnis,	Exmorra en Allingawier.
Monnikendam.	c. a. ' Usselstein.	Franeker.
Pur merend.	Amerongen.	Gaast en Ferwoude.
<i>Class.</i> HAARLEM—ALKMAAR:	Driebergen.	Haringen.
Beverwijk.	Veenendaal. I <i>Cl.</i>	Idsegahuizen en Piaam.
Haarlem.	AMERSFOORT.	St. Jacobi Parochie.
Haarlemmermeer—Lijnden.	I Amersfoort.	Lollum.
Haarlemmermeer—	Baarn, c. a.	Longerhouw en Schettens.
Vijf huizen.	de Bilt.	Makkum en Kornwerd.
Nieuw Vennep. Velsen.	I Bunschoten.	Midlum.
Wormer. Zaandam. Alkmaar.	I Maartensdijk.	Oosterbierum.
Anna Paulowna. I	! Nieuw Loosdrecht.	Oosterend.
Broek op Langendijk.	Nigtevecht.	Schraard.
Heer Hugowaard. Den	Soest.	Winsum en Baard, j
Helder.	Tienhoven.	Witmarsum.
Noordscharwoude,	Westbroek, c. a.	Wommels en Hijdaard.
Oud-Car-spel en	Zeist.	Wons en Engwier.
Zuidseharwoude.		<i>Class.</i> DOKKUM:
Zeeland:		Akkerwoude.
<i>Class.</i>		Anjum.
MIDDELBURG—GOES—	<i>Class.</i>	i Augustinusga.
ZIERIKZEE—IJZENDIJK :	LEELIWARDEN—SNEEK	Buitenpost, c. a.
Arnemuiden.	HEERENVEEN:	Dokkum.
Gapinge.	j St. Anna Parochie. j	Drogeham.
Grijpskerke.	Beetgum.	Engwierum.
Koudekerke.	Berlikum.	Gerkesklooster.
St. Laurens.	Garijp.	Hantum, c. a.
Middelburg.	Hijlaard.	Hol werd.
Serooskërke.	Leeuwarden.	Kollum.
Vlissingen.	Oostermeer en Eestrum.	Kooten.
Vrouwepolder.	Wartena en Warstiens.	Metslawier en Nijawier.
St. Maartensdijk.	Balk.	Nes en Wierum.
Poortvliet.	Bozum.	Ooster-Nijkerk.
Tholen.	Gaastmeer, c. a.	Oudwoude en
	Goënga. j	Westergeest.
	Heeg.	Paesens.
		Reitsum, Genum en Lichtaard.
		Rinsumageest.
		Surhuizum.
		Twijzel.

Overijssel en Drenthe.

Class. ZWOLLE—DEVENTER—
KAMPEN—ASSEN—MEPPEL
—COEVORDEN:

Dalfsen.
Hardenberg.
Hasselt.
Heemse.
Lemele.
Nieuwleusen.
Zwolle.
Deventer.
Enschede.
Ambt-Vollenhove.
Kampen.
Stad-Vollenhove.

Steenwijk.
Zwartsluis.
Hijkersmilde.
Hoogeveen.
Meppel.

Groningen.

Class.
GRONINGEN—APPINGA-DAM
— WINSCHOTEN —
ON-DERDENDAM:

Groningen.
Spijk.
Oostwold.
Wagenborgen.
Bedum.
Wetsinge-Sauwert.

Zuidwolde.

**Noord-Brabant en
Limburg.**

Class. BREDA—HEUSDEN —
's HERTOGENBOSGH—EIND-
HOVEN—MAASTRICHT

Bergen-op-Zoom.
Fijnaart en Heiningen.
Klundert.
Moerdijk.
Willemstad.
's Grevelduin- en Vrijhoeve-
Capelle.
Sprang.
Werkendam en de Werken.
Helmond, c. a.

